

MARK HEALY

AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

MIDWAY
1942

bestseller
campanii & batalii

mark healy

AL DOILEARĂZBOIMONDIAL

midway

1942

bestseller

campanii & bătălii

Campaign-Midway 1942
Mark Healy
Copyright © 2010 Osprey Publishing Ltd
All rights reserved
Publicat inițial în Marea Britanie în 2010
de Osprey Publishing Ltd,
o divizie a Bloomsbury Publishing Plc,
Kemp House, Chawley Park,
Cumnor Hill, Oxford, OX2 9PH

Editura Litera
O.P. 53; C.P. 212, sector 4, București, România
tel.: 021 319 63 90; 031 425 16 19; 0752 548 372;
e-mail: comenzi@litera.ro

Ne puteți vizita pe
www.litera.ro

Al Doilea Război Mondial – Midway 1942
Mark Healy
Copyright © 2015 Grup Media Litera
pentru versiunea în limba română
Toate drepturile rezervate

Traducere din limba engleză
Graal Soft

Editor: Vidrașcuși fiii
Serie coordonată de Ilieș Câmpeanu
Redactori: Georgiana Harghel, Ilieș Câmpeanu
Corector: Georgiana Enache
Copertă: Bogdan Mitea
Concepție grafică, tehnoredactare
și prepress: Marin Popa

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Al Doilea Război Mondial. – București: Litera, 2015
10 vol.
ISBN 978-606-741-541-4
ISBN EPUB 978-606-33-5878-4
Vol. 4: Midway / Mark Healy; trad.: Graal Soft
– ISBN 978-606-741-545-2

I. Healy, Mark
94(100) "1939/1945"

mark healy

AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

midway

1942

Momentul de răscrucedin Pacific

CUPRINS

Originile campaniei

„Boala victoriei“

Pregătiri finale

Cronologie

PREGĂTIRI AMERICANE

PLANURI ALE COMBATANȚILOR

Planul japonez

O greșeală gravă a serviciilor de informații

Planul american

COMANDANȚI

Comandanți japonezi

Comandanți americani

APARATE DE ZBOR

Aparate Japoneze

Aparate Americane

BĂTĂLIA: 3 IUNIE

Începutul bătăliei

Descoperirea Forței de Invazie Midway

Forțele Operative 16 și 17

Prima Flotă Aeriană

BĂTĂLIA: 4 IUNIE

Prima Flotă Aeriană atacă Midway

Insula Midway: 3.00–7.00

Forțele Operative 16 și 17: 4.30–8.38

Prima Flotă Aeriană: 7.00–9.20

Sacrificiu curajos

Nemesis

Moartea lui Hiryu

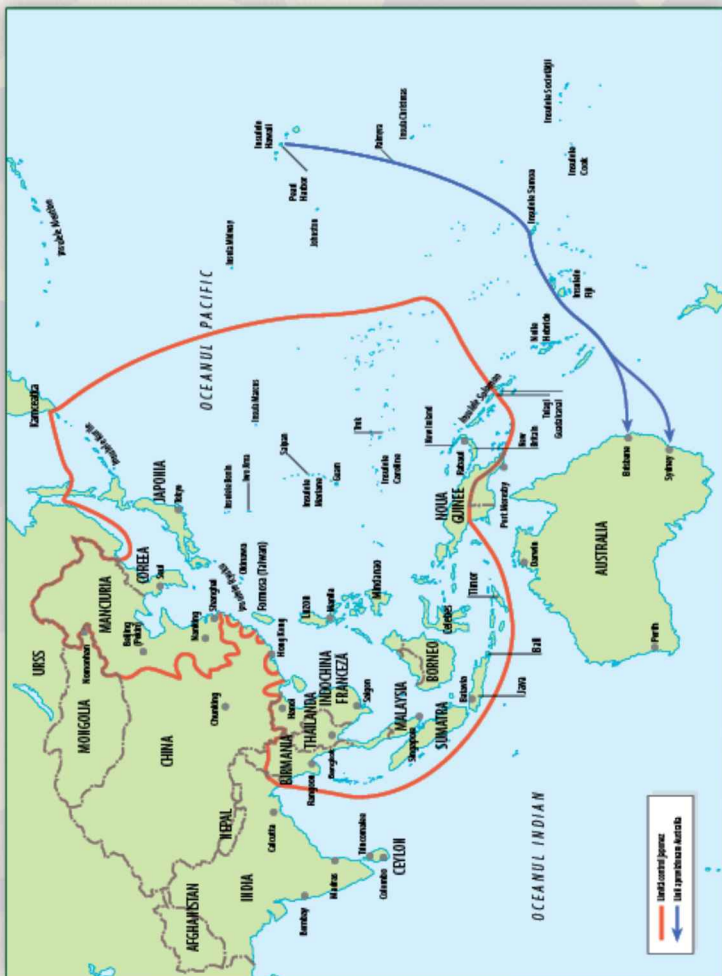
Operațiunea MI anulată

5 iunie: Disparația navelor Mikuma și Mogami

URMĂRI

Bibliografie

Situația strategică iunie 1942

ORIGINILE CAMPANIEI

Nu multe operațiuni militare din istoria războiului au înregistrat pierderi materiale atât de puține pentru un impact psihologic atât de sever asupra inamicului și consecințe strategice atât de importante ca raidul Doolittle asupra Japoniei, din ziua de 18 aprilie 1942. Îndrăzneala acestui raid a demonstrat că, în ciuda victoriilor remarcabile obținute de Armata de uscat și de Marina Imperială în Asia de Sud-Est de la izbucnirea războiului, Statele Unite erau totuși capabile să atace înșăși inima imperiului japonez, ridiculizând pretențiile acestuia de inviolabilitate teritorială adusă de cucerire.

Națiunea japoneză a fost scandalizată după acest raid, iar Marina Imperială și-a pierdut din respectul populației. Capacitatea acesteia de a apăra mărilor din jurul Japoniei și, deci, de a apăra viața împăratului era pusă la îndoială. Aceste sentimente au fost descrise de amiralul Yamamoto, comandantul Flotei Combinată, al cărui scop de a preveni un atac aerian asupra capitalei Tokyo se învecina cu o obsesie. „Am avut sentimentul stânjenitor că am fost prins moțând chiar când mă simțeam mai plin de încredere și mai stăpân pe situație“, a spus el. „Deși daunele nu au fost însemnate, este dezonorant ca spațiul aerian al capitalei imperiului să fie pângărit, fără ca un singur avion inamic să fie doborât.“ Mai mult, în timp ce autoritățile japoneze au ridiculizat vehement atacul ca fiind un raid care „nu realizase nimic“ sau „prea puțin“, nemulțumirea colectivă a Statului Major al Forțelor Navale și a strategilor Flotei Combinată a fost suficientă pentru a pune capăt nehotărârii acestora privind programul detaliat care venea în continuarea deciziei de a lansa Operația MI.

Pe 5 mai, amiralul Osami Nagano, șeful Statului Major General al Forțelor Navale, a emis Ordinul Cartierului General Naval Imperial nr. 18, ordonându-i lui Yamamoto să „ocupe insulele Midway și punctele-cheie din vestul Aleutinelor“. O lună mai târziu,

Flota Combinată, fiind convinsă de o victorie sigură, trimisese pe mare cea mai mare și mai puternică forță navală de la Bătălia Iutlandei încoace. Cu toate acestea, această flotă avea să aibă parte de o înfrângere atât de categorică în bătălia de la Midway, încât nu avea să își mai revină niciodată și urma să ducă indirect la căderea Japoniei imperiale. Pentru ca un asemenea rezultat să fie posibil într-o perioadă în care succesul militar al Japoniei era la zenit, trebuie înțeles contextul strategic care a dus la luarea deciziilor legate de operațiunile Flotei Combinate în lunile care au urmat atacului de la Pearl Harbor. Pentru aceasta, trebuie să ne concentrăm asupra rolului central jucat de amiralul flotei, Yamamoto, a cărui perspectivă strategică a fost esențială pentru justificarea, planificarea și executarea Operațiunii MI.

În prima zi din 1942, contraamiralul Matome Ugaki nota următoarele în jurnalul său personal: „Au trecut doar douăzeci și cinci de zile de când a început războiul, cu toate acestea operațiunile

Cele patru nave de clasă Kongo au fost singurele vase de luptă japoneze care dezvoltau suficient viteză pentru a oferi escortă pentru Kido Butai 1 (grup de portavioane de luptă). *Kirishima* înfățișată în această fotografie din 1939, a fost repartizată la Kido Butai pentru operațiunea Midway. În spatele ei se află portavionul *Akagi*

Muzeul Yamato

avansează fără probleme și avem suficiente motive pentru a spera că prima etapă a războiului va fi finalizată până la sfârșitul lunii martie. Apoi ce va mai urma?” Faptul că șeful Statului Major al Flotei Combinate era în stare să își pună o asemenea întrebare, la mai puțin de o lună după ce țara lui se aruncase cu capul în față într-un război cu Statele Unite și Marea Britanie, este o dovadă clară că decizia nu era susținută și de o viziune strategică pe termen lung. Absența acesteia nu era surprinzătoare, având în vedere că motivațiile datorită cărora Japonia imperială intrase în război, în decembrie 1941, pentru a-și rezolva problemele economice, nu aveau la bază o evaluare rațională a forțelor concrete sau potențiale împotriva cărora alesese să lupte. Într-adevăr, nevoia de a obține rezerve de petrol devenise atât de importantă în strategia inițială de război a Japoniei, iar riscurile asociate acesteia atât de mari, încât se pusese prea puțin accent pe ce urma să se întâmple, când și dacă acest scop era atins.

Cu o economie remarcabil de forțe – incluzând 11 divizii, aproximativ 1 200 de avioane și majoritatea navelor –, în următoarele 100 de zile de după Pearl Harbor, Japonia a pornit la umilirea forțelor militare ale Statelor Unite, Australiei, Olandei și Marii Britanii. Până la sfârșitul lui martie, după cum anticipase Ugaki, japonezii își atinseseră esențialmente scopul de a obține controlul asupra rezervelor de petrol din Indiile de Est Olandeze și de a lărgi perimetrul defensiv din jurul insulelor japoneze. În plus, costul material al acestor rezultate fusese extrem de mic. Marina se așteptase să piardă cel puțin 25% din nave, dar pierduse doar 23 de ambarcațiuni, adică abia 10% din cifra estimată. În cele patru luni în care forțele japoneze își făcuseră de cap în Pacificul de Vest și în Asia de Sud-Est, acestea demonstraseră că soldații, marinarii, navele de război și avioanele lor erau egale, dacă nu superioare, celor ale inamicilor atât de disprețuiți, deși aceștia din urmă ar fi trebuit să fie superiori. Prin urmare, prea puțini japonezi, mai ales militari, ar fi contestat cele scrise de Ugaki la începutul noului an: „... viitorul este strălucit... Evenimentele din acest an vor determina soarta războiului, așa că trebuie să muncim din greu și să nu precupețim nici un efort. Lucrul cel mai important este să câștigăm și, cu siguranță, vom câștiga”. Transpunerea acestor

sentimente în realitate fusese sarcina pe care amiralul Yamamoto i-o dăduse lui Ugaki când i se spusese să înceapă imediat planificarea strategiei din faza a doua.

Era un semn simptomatic al relativei ineficiențe a Cartierului General Imperial (CGI), organismul responsabil de formularea strategiei de război a țării, faptul că amiralul Yamamoto, ca șef al Flotei Combinate, își putea aroga această sarcină importantă. Cu toate acestea, deși în CGI se regăseau șefii de Stat Major ai Armatei de uscat și ai Marinei, sub comanda supremă a împăratului, rivalitatea dintre aceștia nu a permis apariția unei strategii coerente care să îndrume operațiunile ambelor servicii. În realitate, CGI prezida peste două corpuri care realizau strategii și care erau esențialmente separate. Armata, ca serviciul mai vechi dintre cele două, era mereu de părere că adevăratele interese ale Japoniei – și punctul în care trebuia să se concentreze – se aflau în China și în apărarea Manciuriei împotriva temutei amenințări sovietice. Această concentrare a atenției însemna că sprijinul ei pentru strategia „sudică”, o strategie care oferea combustibil conflictului început pe 7 decembrie 1941, era condiționat de gradul în care servea intereselor armatei în teatrul ei principal de operațiuni din China și de numărul limitat de divizii pe care armata era pregătită să le ofere drept sprijin operațiunilor esențialmente „navale” din acest nou teatru de război. Pe lângă indiferența relativă a Armatei de uscat față de problemele strategice care treceau dincolo de sfera proprie de interese, influența Statului Major General al Marinei și a comandamentului acestuia asupra formulării strategiei navale era în scădere și, în practică, aceasta cădea mai degrabă în sarcina amiralului Yamamoto și a subordonaților săi planificatori din Flota Combinată.

În parte, aceste circumstanțe au apărut din cauza personalității puternice și dinamice a comandantului Flotei Combinate, care nu avea prea multă încredere în abilitățile superiorului său, șeful Statului Major General al Forțelor Navale. Amiralul Nagano se implica rareori în formularea strategiei Statului Major al Marinei și tindea să o lase în seama ofițerilor mai tineri din Divizia Planificare a Primei Secțiuni de Operațiuni, sub comanda contraamiralului Fukudome.

Prin urmare, rolul acestuia devenise din ce în ce mai mult un rol de arbitru, când planurile Flotei Combinate și cele ale propriei sale Divizii de Planificare erau contradictorii, așa cum s-a întâmplat și în disputa care a precedat operațiunea Pearl Harbor, când propriii săi subordonați s-au opus vehement acesteia. Nagano a fost cel care a aprobat, într-un final, planul lui Yamamoto de a ataca Pearl Harbor, deși ținea de competențele lui să îl respingă, în ciuda amenințării celui din urmă că își va da demisia dacă statul major nu îi accepta planul.

Deși acest lucru poate fi interpretat ca o cedare la șantaj, era vorba de respect din partea lui Nagano față de o persoană ale cărei abilități le recunoștea ca fiind indispensabile Marinei. Într-o notă care lăsa să se înțeleagă multe, se spunea: „Nagano avea încredere deplină în abilitățile și judecata lui Yamamoto. A fost de acord, în sfârșit, deoarece știa că Yamamoto nu blufează. Dacă pare ciudat, nu trebuie uitat că poziția și influența lui Nagano în Marina japoneză erau unice. Era, într-adevăr, un uriaș printre oameni“. Având în vedere succesul atacului asupra Pearl Harbor, nu este surprinzător, prin urmare, că prestigiul acestuia era atât de mare acum încât strategiile formulate de ofițerii de Stat Major ai Flotei Combinate, sub îndrumarea lui Yamamoto, erau acceptate tacit.

Nu am dori să sugerăm însă că Statul Major General al Marinei era pregătit să accepte, pur și simplu, planurile lui Yamamoto. În Divizia de Planificare rămăseseră destule minți care nu doar că își formulau propriile strategii, dar erau și pregătite să lupte pentru ele și, dacă era nevoie, să se opună solicitărilor lui Yamamoto și ale personalului său de planificare. Chiar și așa, după cum aveau să o demonstreze evenimentele, era o speranță deșartă să creadă că îl pot îndepărta pe comandantul Flotei Combinate de pe cursul stabilit de acesta, odată ce se hotărâse.

Când Ugaki a ieșit din cabina lui, pe 14 ianuarie, pentru a prezenta rezultatul la care ajunsese, și-a prefăcut recomandările cu observația crucială că Japonia nu-și putea permite să se culce pe laurii victoriei, consolidându-și cuceririle inițiale. A face asta ar fi însemnat să renunțe la inițiativa în ofensivă, permițându-le Statelor Unite să își crească puterea, în timp ce Japonia ar fi așteptat pasiv

atacul americanilor. În asemenea circumstanțe, eficiența și profesionalismul tehnic de care dăduse dovadă Flota Imperială ar fi fost risipite imediat. Pentru a profita de avantajul strategic creat de Flota Combinată prin operațiunile ei inițiale de război, Japonia trebuia să reia ofensiva. Conducătorii acestui raționament, Ugaki a evaluat o serie de posibilități operaționale. În final, a propus ca Japonia să cucerească insulele Midway, Johnston și Palmyra, intenționând să le transforme în baze aeriene avansate înainte de a invada Hawaii. Argumentul lui era că o asemenea operațiune ar fi precipitat, probabil, bătălia decisivă cu flota Statelor Unite, idee care se afla încă în centrul strategiei navale japoneze. Propunerea lui a fost respinsă de căpitanul Kuroshima, ofițerul superior de operațiuni al Flotei, fiindcă se îndoia că Statele Unite aveau să-și riște flota pentru a salva aceste insule. Apoi, Kuroshima a recomandat, la rândul său, ca Flota Combinată să se concentreze, în schimb, pe vest, spre Oceanul Indian, pe o operațiune de cucerire a Ceylonului (Sri Lanka). Deși a acceptat criticile aduse propriilor propuneri și a aprobat raționamentul lui Kuroshima, Ugaki a insistat că o operațiune în Oceanul Indian trebuia întreprinsă în contextul unui efort comun al Axei, cu a doua etapă a ofensivei japoneze „sincronizată cu ofensivele germane în Orientul Apropiat și Mijlociu”. Ceea ce ar fi putut deveni o oportunitate strategică importantă nu s-a concretizat însă, deoarece Germania nu s-a oferit să întreprindă operațiuni comune în cadrul noului Acord Militar Tripartit al Axei semnat pe 19 decembrie. Și totuși, Flota Combinată a continuat să studieze propunerea lui Kuroshima ca pe o operațiune pur japoneză. După câteva jocuri de război pe noua navă-amiral *Yamato*, în februarie, operațiunea din vest a fost adoptată de Statul Major General al Forțelor Navale ca propunere oficială pentru faza a doua a strategiei. Propunerea a fost prezentată ca atare la o conferință comună a CGI la mijlocul lunii martie, dar a fost pur și simplu desființată de armată odată ce a devenit evident că operațiunea depindea de prezența mai multor divizii pentru asaltul amfibiu asupra Ceylonului.

Convinsă, în continuare, că era nevoie de o acțiune ofensivă, Flota Combinată a început să caute un plan alternativ. S-a întors

la propunerea inițială a lui Ugaki de a întreprinde acțiuni în estul Pacificului, rescrisă pentru a exclude posibilitatea unui veto din partea Armatei de uscat. Din plan se eliminase acum sugestia ambițioasă de a invada Hawaii și acesta includea o invazie a vestului Insulelor Aleutine și a insulei Midway. Printre factorii importanți care au determinat decizia Flotei Combinată s-au numărat și atacurile neprevăzute, deși ne semnificative tactic, din partea Statelor Unite asupra insulelor Marshall, Rabaul, Wake, Noua Guinee de Est și Marcus, din februarie încoace. Ultima insulă era la doar 1 852 de kilometri de Tokyo și în interiorul perimetrului defensiv exterior al Japoniei. Faptul că portavioanele americane rezistaseră le oferea varianta de a fi folosite pentru a ataca direct Japonia. Această perspectivă îl obseda pe Yamamoto, un personaj extrem de patriot, iar operațiunile continue ale portavioanelor americane demonstau că era absolută nevoie ca lucrurile începute la Pearl Harbor să fie duse la bun sfârșit. Portavioanele trebuiau, deci, distruse.

Aceasta a fost justificarea operațiunii Midway și se știe că, dacă ar fi fost dusă la împlinire, Yamamoto intenționa să își folosească prestigiul astfel dobândit pentru a pune presiune asupra liderilor politici japonezi ca să inițieze propuneri de pace cu Aliații. Yamamoto credea că o victorie la Midway avea să îi ofere un avantaj strategic care să îi permită Japoniei să negocieze de pe o poziție de forță și, deci, să silească înamicul să fie de acord cu termenii săi. Era mereu conștient de puterea latentă a Statelor Unite și de slăbiciunea relativă a Japoniei, iar implicarea lui absolută pentru ofensiva de la Midway era rezultatul unei convingeri de nestrămutat că, dacă nu reușea să obțină o victorie rapidă atunci când puterea Japoniei era la apogeu, alternativa cu care trebuia să se confrunte iubita sa țară ar fi fost înfrângerea după un lung război. Nu a fost deci de mirare că, pus în fața unei astfel de perspective, Yamamoto nu a acceptat critici și nu s-a lăsat abătut de la calea sa.

Statul Major General al Forțelor Navale căutase și alte variante, după ce Armata de uscat se opusese operațiunii Ceylon. Divizia de Planificare era de părere că Flota Combinată și Armata de uscat trebuiau să se concentreze asupra unei operațiuni de proporții împotriva

Australiei – *Bei Go Shaden Sakusen*. Această propunere se baza pe presupunerea că Australia era baza logică pentru orice contraofensivă a Aliaților în apele sudice. Astfel, Australia ar fi putut primi o cantitate însemnată de arme din partea Aliaților și în special din partea americanilor, în timp ce își consolida forțele. Pentru a preveni această amenințare potențială asupra flancului sudic al Japoniei era nevoie fie ca Australia să fie parțial ocupată, fie ca, măcar, acest subcontinent să fie izolat de Statele Unite. Având în vedere că prima variantă depindea de posibilitatea ca armata să ofere diviziile necesare operațiunii, nu este de mirare că și aceasta a fost respinsă, la fel ca și operațiunea Ceylon. Chiar și așa, Statul Major General al Forțelor Navale credea că a doua variantă putea aduce suficiente beneficii, astfel că s-a început formularea unei operațiuni mai limitate pentru a izola Australia prin extinderea controlului japonez asupra estului Noii Guinee și a Insulelor Solomon. Statul Major General al Forțelor Navale a început să organizeze forțele necesare pentru a lansa o operațiune amfibie, nume de cod MO, pentru a ocupa insula Tulagi, din Insulele Solomon, și, mai important, pentru a cucerii Port Moresby pe coasta de sud-est a Noii Guinee. Forțelor navale însărcinate cu această operațiune, Yamamoto le-a adăugat Divizia 5 Portavioane, compusă din noile portavioane *Shokaku* și *Zuikaku*, crezând că americanii aveau să deplaseze o forță de portavioane pentru a se opune japonezilor. După cum aveau să o demonstreze evenimentele, Yamamoto se baza pe noroc, fiindcă planurile inițiale pentru operațiunea Midway presupuneau că aceste două nave aveau să fie disponibile pentru a lupta împreună cu forța Nagumo.

Până la sfârșitul lunii martie, planul Flotei Combinată pentru campania din Midway era finalizat și a fost prezentat Statului Major General al Forțelor Navale în data de 2 aprilie de către aghiotanții loiali și de încredere ai lui Yamamoto, căpitani Watanabe și Kuroshima. Pe parcursul următoarelor trei zile au urmat discuții încrâncenate între cei doi ofițeri și Divizia de Planificare a Statului Major, care se opunea planului, pe marginea beneficiilor operațiunii Midway. Discuțiile s-au încheiat pe 5 aprilie, când Watanabe a reafirmat sprijinul categoric al lui Yamamoto pentru operațiunea

Marinarii de la bordul unui dintre crucișătoarele grele ale forței de recunoaștere TF-17 observă evacuarea echipajului portavionului american *Lexington* care este înclinat și arde, în Marea Coralilor, pe 7 mai 1942. Lovit de bombe și de torpile, *Lexington* aveau să se scufunde mai târziu, după o serie de explozii interne de proporții. Cu toate acestea, Marina Statelor Unite obținuse o victorie strategică oprind tentativa Flotei Combinate de a cuceri Port Moresby, în Noua Guinee. Era pentru prima oară când o ofensivă japoneză era oprită.

via Robert F. Dorr

Midway repetând cuvintele superiorului său: „Potrivit ultimei analize, succesul sau eșecul întregii noastre strategii din Pacific va fi determinat de succesul sau de eșecul nostru în a distruge flota Statelor Unite, mai ales portavioanele acesteia... Credem că, lansând aceste operațiuni împotriva insulei Midway, putem atrage flota de portavioane a inamicului și o putem distruge într-o bătălie decisivă. Dacă, pe de altă parte, inamicul va evita provocarea noastră, vom marca oricum o victorie importantă prin extinderea perimetrului nostru defensiv până la Midway și în vestul Insulelor Aleutine, fără a întâmpina vreo opoziție“.

Pentru a sublinia faptul că nu intenționa să facă un compromis, Yamamoto a amenințat din nou cu demisia. În fața hotărârii de neclintit a lui Yamamoto, contraamiralul Fukudome și-a exprimat următoarea opinie: „Dacă domnul comandant este atât de hotărât, atunci să lăsăm lucrurile în seama lui?“ Nagano nu a avut nimic

de obiectat și a ordonat un transfer de resurse către operațiunea Midway. Odată ce planul a fost adoptat de Statul Major General al Forțelor Navale, având în vedere numărul mic de soldați care trebuiau relocați, Armata de uscat a aprobat bucuroasă operațiunile MI și AL, după cum erau cunoscute acum insulele Midway și Aleutine. CGI a fost imediat de acord. Nu mai rămâneau de dezbătut decât detaliile legate de operațiune, deoarece Flota Combinată dorea o confruntare cât mai devreme posibil, iar Statul Major General al Forțelor Navale era dornic de o amânare. Așa că discuțiile au continuat până în 18 aprilie, când avioanele B-25 ale lui Jimmy Doolittle au ajuns deasupra capitalei Tokyo, aducând dezbaterile la un final abrupt.

„BOALA VICTORIEI“

Este evident că, până în acel moment, gândirea japoneză fusese deja afectată de o boală „atât de gravă încât efectele ei puteau fi văzute la fiecare nivel de planificare și de execuție a operațiunii Midway“, și care avea să aibă un impact profund asupra rezultatului bătăliei.

Apariția a ceea ce avea să se numească mai târziu „boala victoriei“ își are originile în viziunea cvasimitologică unică pe care japonezii o aveau despre ei și despre țara lor, despre care credea că este menită să ajungă *Sekai Dai Ichi*, „prima din lume“. Japonezii considerau că invulnerabilitatea țării lor sacre era dovada eficienței lor militare incontestabile. În mod semnificativ, acest lucru și succesele din conflictele anterioare Războiului din Pacific au fost explicate în Japonia mai puțin prin referire la factorii materiali și tehnici și mai mult prin accentuarea dimensiunii morale a războiului, ceea ce a dus la apariția unei mentalități care spunea că *Nihon Seishin* – spiritul japonez înăscut – va permite țării să înfrângă orice inamic.

Într-o Japonie îmbibată cu virtuțile militare ale tradiției samurailor, denigrarea Statelor Unite ca stat slab, decadent și efemer a convins pe multă lume că nu era cazul să se teamă de un război cu această mare putere occidentală. Această imagine greșită asupra Statelor Unite i-a făcut pe japonezi să subestimeze profund imensul

potențial militar, industria și, fără grijă de a greși, moralul acestei națiuni, fapt care, pe termen lung, avea să se dovedească fatal pentru Japonia. Pe termen scurt însă, victoriile remarcabile din primele patru luni ale Războiului din Pacific nu au făcut decât să întărească atitudinea arogantă a japonezilor față de inamicii lor și „cândă început bătălia de la Midway, această aroganță atinsese punctul în care contamina toate acțiunile ofițerilor și ale soldaților combatanți”.

Ca urmare directă a acestui fapt și afectând șaloanele superioare ale Marinei, inclusiv pe Yamamoto, a apărut ideea fixă că japonezii dețineau fără îndoială inițiativa operațiunii care avea să urmeze. În consecință, s-a presupus – până în punctul în care a devenit o convingere – că flota Statelor Unite nu va fi dată la apă decât după invadarea și ocuparea ulterioară a insulei Midway. Ideea că portavioanele americane ar putea fi deja pe mare, așteptând flota japoneză, deși fusese luată în considerare, nu era socotită o posibilitate reală. Într-adevăr, când această posibilitate a fost adusă în discuție, în timpul exercițiilor de război ținute pe *Yamato*, între 1 și 4 mai, pentru a studia bătălia care avea să urmeze, consecințele acesteia au fost ignorate.

Fuchida și Okumiya au povestit cum, atunci când au fost puși să explice cum ar fi acționat în fața unei astfel de situații Prima Forță de Atac cu Portavioane, Minoru Genda, un specialist în aviație de regulă foarte echilibrat și perspicace, a dat un răspuns atât de vag, încât a lăsat să se înțeleagă că nu exista nici un plan

Acest pilot din Marina Imperială Japoneză este îmbrăcat în uniformă de zbor de vară, purtând o cască de piele căptușită cu blană, o salopetă din bumbac verde și cizme din piele. Mulți piloți obișnuiau să poarte ținute din mătase albă. Ofițerii având gradul de locotenent-comandant aveau un grad mai înalt purtau săbiu în luptă.

Ilustrație de Chris Warner

pentru un asemenea caz. Deși contraamiralul Ugaki a protestat, și-a dat și el la iveală nesiguranța în privința victoriei când, în cadrul aceluși exercițiu, a anulat cu de la sine putere decizia arbitruului care spunea că portavioanele *Kaga* și *Akagi* erau scufundate, așa că doar primul a fost scos pe tușă, în timp ce al doilea a ieșit din luptă doar cu daune minore. În plus, pe măsură ce exercițiul a continuat să exploreze scenarii posibile pentru operațiunile de după Midway, *Kaga* a fost readus la viață în mod misterios! Alte exemple ale optimismului copleșitor al japonezilor includ mesajul – remarcabil de lipsit de orice grijă de a nu fi interceptat – trimis de o escadrilă de piloți din Marină care cerea ca poșta să le fie trimisă în Midway de la mijlocul lunii iunie. Exemplul cel mai clar al acestei atitudini se vede probabil dintr-o declarație dată de purtătorul de cuvânt al Statului Major General al Forțelor Navale, care a spus plin de aroganță: „Ceea ce ne îngrijorează cel mai mult este că inamicul nu va dori să se lupte cu flota noastră și va refuza să iasă din bază“.

PREGĂTIRI FINALE

În acest context, pregătirile pentru operațiunile din Midway și Insulele Aleutine au prins viteză la sfârșitul lui aprilie și începutul lui mai. Prima Flotă Aeriană se întorsese în Japonia, după operațiunile din Oceanul Indian, pe 22 aprilie, pentru a afla primele vești despre MI și a începe pregătirea. Erau doar patru nave de război într-o flotă imensă de aproximativ 200 de vase adunată de Yamamoto pentru operațiunea Midway. Până la mijlocul lunii însă, când costurile bătăliei din Marea Coralilor erau deja evidente, Nagumo și-a dat seama că va avea cu două nave mai puțin decât intenționase inițial. În ciuda marii victorii laudate de presa japoneză, portavionul *Shokaku* suferise daune importante și avea nevoie de multe luni pentru a fi reparat, iar portavionul *Zuikaku* pierduse atât de mulți piloți încât nu mai putea lua parte la MI pentru că nu avea oameni cu care să îi înlocuiască.

Deși japonezii considerau asaltul naval asupra Port Moresby o problemă pe termen scurt, erau mulțumiți că provocaseră pierderi

însemnate Aliatilor. Pierderile despre care s-a scris în presa japoneză includeau un portavion de tip Saratoga (în realitate, *Lexington*) și nava *Yorktown*, abandonată în timp ce se scufunda și considerată scufundată. Ea a fost scoasă din estimările japoneze ale flotei SUA, dar a reapărut nici o lună mai târziu și a influențat semnificativ rezultatul bătăliei de la Midway.

Lucrurile au început să evolueze mai repede, pe măsură ce diversele elemente ale planului au început să se miște conform orarului complex care fusese stabilit. Pe 21 mai, Yamamoto a pornit cu vasele Corpului Principal, cele patru portavioane ale lui Nagumo și a Doua Flotă a lui Kondo pentru a conduce, două zile, manevrele care aveau să fie ultimele puse vreodată în scenă de Flota Combinată. Ultimele jocuri de război ținute la bordul *Yamato*, pe 24 mai, în cadrul cărora s-au repetat ofensivele din Midway și Aleutine, au arătat că operațiunile aveau să continue fără probleme. În aceeași zi, grupul de invazie a insulei Midway care ducea trupele de asalt ale colonelului Kiyonao Ichiki s-a întâlnit la Saipan cu crucișătoarele din Forța de Sprijin a contraamiralului Kurita. Forțele destinate operațiunii AL au pornit spre baza navală Ominato, în nordul insulei Honshu, înainte să iasă din nou pe mare pe 28 mai.

Totul era pregătit pentru plecarea celei mai mari flote văzute vreodată în Pacific. Pentru cei aflați la bordul navelor de război era clar că luaau parte la un eveniment unic. În dimineața zilei de 28 mai, la puțin timp după ora 8.00, nava *Akagi* a ridicat steagul de semnalizare ordonând Primei Flote Aeriene să ridice ancora și să iasă pe mare după cum fusese stabilit. În uralele și manifestările entuziaste ale echipajelor de pe navele de război din Corpul Principal al lui Yamamoto, cele 21 de nave de război au început să înainteze una după alta prin canalul Bungo și au ieșit în larg. Cel mai bun exemplu al sentimentului de invincibilitate care anima Forța Nagumo este ultima evaluare prezentată de amiral echipajelor, câteva zile mai târziu, când flota se pregătea să se apropie de insula Midway: „Inamicul nu știe că ne-am apropiat și nici nu va ști până când nu vom ataca insula“.

CRONOLOGIE

Notă: Datele japoneze sunt redade folosind ora Japoniei până pe 3 iunie, după care se folosește ora locală, de ex. ora Japoniei pentru „Ziua N” = 7 iunie, dar, conform orei locale, aceasta devine 6 iunie.

1941

7 decembrie Japonezii atacă Pearl Harbor.

31 decembrie Amiralul Chester Nimitz preia comanda Flotei din Pacific a SUA.

1942

1–14 ianuarie Amiralul Ugaki, la ordinul lui Yamamoto, pregătește un plan pentru a identifica viitoare operațiuni posibile.

20–25 februarie Armata de uscat refuză proiectul Marinei de a invada Ceylonul.

Mijlocul lunii martie Flota Combinată începe să dezbată propunerea Midway.

28 martie Ofițerii Flotei Combinate, sub Kuroshima, încep să lucreze la operațiunea Midway.

2–5 aprilie Kuroshima și Watanabe discută planul Midway cu Statul Major General al Forțelor Navale.

Aceștia acceptă planul, după ce Yamamoto amenință cu demisia.

18 aprilie Raidul Doolittle.

22 aprilie Prima Flotă Aeriană se întoarce în Japonia. Nagumo află despre operațiunea Midway.

28 și 29 aprilie Conferință la bordul portavionului *Yamato* pentru a studia operațiunea Midway.

1–4 mai Jocuri de război preliminare pentru MI ținute la bordul *Yamato*.

2 mai Nimitz zboară la Midway pentru a inspecta apărarea bazei.

5 mai Amiralul Nagano emite Ordinul Naval 18 pentru MI și AL.

7–8 mai Bătălia din Marea Corailor. SUA pierd *Lexington* și *Yorktown* suferă avarii grave. Japonia pierde *Shoho*. *Shokaku* și *Zuikaku* nu pot lua parte la MI din cauza avariilor în urma bătăliei și a avioanelor pierdute.

10 mai Midway, la instrucțiunile Hypo, trimite un mesaj fals că pe insulă nu mai există apă.

12 mai Hypo interceptează un mesaj japonez spunând că „AF nu mai are apă”.

15 mai Halsey este trimis la Pearl Harbor.

20 mai Yamamoto realizează o estimare a forțelor SUA.

20 mai Grupul de Transport Midway și Grupul de Baze Plutitoare pentru Hidroavioane părăsesc Japonia spre Saipan.

21 mai Midway intră în stare de alertă.

22 mai Midway începe faza de căutare și recunoaștere.

24 mai Aplicații finale pe *Yamato*

25 mai Comandantul Rochefort îi oferă lui Nimitz inventarul ordinului de luptă al forțelor japoneze.

25 mai Nimitz informează Midway că „Ziua Z” s-a amânat pentru 3 iunie.

22–26 mai Midway primește întăriri aeriene și terestre.

26 mai Halsey se îmbolnăvește și nu mai poate comanda Forța Operativă (FO) 16. Îl recomandă pe Spruance.

27 mai Prima Forță de Atac de Portavioane părăsește Japonia. Forța de Invazie Midway și Grupul de Baze Plutitoare părăsesc Saipan. Grupul de Sprijin Apropiat părăsește Guam.

27 mai Nimitz îl informează pe Spruance. *Yorktown* intră în port. Încep reparații de urgență.

28 mai Forța de Nord părăsește Japonia.

28 mai Fletcher numit la comanda FO 16 și 17. Nimitz îi informează pe Fletcher și Spruance. FO 16 părăsește Pearl Harbor.

29 mai Corpul Principal al lui Yamamoto părăsește Hashirajima.

30 mai Un submarin găsește nave SUA la French Frigate Shoals. Operațiunea K, amânată.

30 mai FO 17 părăsește Pearl Harbor.

30 mai Midway începe recunoașterea aeriană. Oră incertă: cordonul japonez de submarine ajunge pe poziții cu două zile întârziere. Nu detectează trecerea FO americane.

31 mai Operațiunea K, anulată.

1 iunie Japonezii detectează mai multe mesaje „urgente” transmise de navele SUA.

2 iunie Nagumo sparge tăcerea radio transmițând schimbarea de curs.

2 iunie FO 16 și FO 17 se întâlnesc la „Point Luck”.

3 iunie:

3.00 A Doua Forță de Atac de Portavioane lansează un raid aerian.

8.00–8.08 Atac asupra Dutch Harbor.

9.04 PBY 6-V-55 detectează nave japoneze.

9.25 Ofițerul Reid anunță că a zărit Corpul Principal. Oră incertă: Tanaka îl informează pe Yamamoto că Forța de Invazie a fost descoperită.

11.25 Reid raportează cele 11 nave descoperite.

12.00 A Doua Forță de Atac de Portavioane se retrage spre Adak.

12.25 Sweeney conduce nouă B-17 împotriva Forței de Invazie.

16.40 Forța de Invazie, bombardată de B-17. Nici o țintă lovită.

19.50 Fletcher ordonă FO 16 și 17 să se îndrepte spre sud.

21.15 Patru PBY părăsesc Midway pentru a ataca Forța de Invazie.

4 iunie:

1.30 Trei PBY atacă Forța de Invazie. *Akebono Maru* lovit.

2.45 Trezirea echipajelor pe portavioanele japoneze.

3.00 Trezirea pe Midway.

4.00 Midway lansează PBY urmate de B-17.

4.30 108 avioane ale Primului Val de Atac lansate. *Akagi*, *Kaga* și *Haruna* lansează avioane de recunoaștere.

4.30 *Yorktown* lansează trei SBD în recunoaștere.

4.38 *Chikuma* lansează hidroavionul nr. 5.

4.37 Răsărit

4.38 *Chikuma* lansează hidroavionul nr. 6.

4.42 *Tone* lansează hidroavionul nr. 3.

5.00 *Tone* lansează hidroavionul nr. 4.

5.30 Ofițerul *Ady* raportează un portavion.

5.34 Portavionul *Enterprise* primește același raport.

5.53 Radarul de pe Midway detectează Valul de Atac.

5.56 Avioanele de luptă decolează de pe Midway. Alertă de raid aerian.

6.00 B-17-urile lui *Sweeney* redirectionate spre portavioane.

6.03 Spruance află de prezența a două portavioane inamice.

6.07 *Fletcher* îi ordonă lui *Spruance* să se îndrepte spre portavioane și să lanseze atacul.

6.10 Avioanele VMSB decolează de pe Midway.

6.15 TBF din VT-8 decolează de pe Midway.

6.16 Grupul de avioane de luptă de pe Midway atacă grupul de atac japonez.

6.30–6.43 Atac japonez asupra Midway.

7.00 *Hornet* își lansează avioanele.

7.05 *Tomonaga* transmite radio că va fi nevoie de un al doilea atac asupra Midway.

7.06 *Enterprise* își lansează grupul de atac.

7.02–8.30 Valuri succesive de avioane de pe Midway atacă Prima Flotă Aeriană. Pierderi grele suferite de SUA. Nici un portavion japonez nu estelovit.

7.15 *Nagumo* ordonă ca avioanele *Kate* din valul al doilea să fie reechipate cu bombe.

7.28 Avionul nr. 4 de pe *Tone* semnalează prezența a zece vase inamice de suprafață.

7.45 *Nagumo* ordonă ca torpilele rămase pe avioanele *Kate* să fie lăsate acolo.

8.00 Avionul nr. 4 de pe *Tone* primește ordin să identifice tipurile de nave inamice.

8.06 Acesta raportează cinci crucișătoare și cinci distrugătoare.

8.30 Avionul nr. 4 de pe *Tone* raportează și ceea ce pare a fi un portavion.

8.37 Avioanele lui *Tomonaga* încep să se întoarcă pe portavioane.

8.38 *Yorktown* începe să-și lanseze avioanele.

8.45 Mai multe avioane de recunoaștere lansate pentru a afla detalii despre navele SUA.

- 8.55** Nagumo ordonă ca portavioanele să se îndrepte spre nord după ce avioanele sunt recuperate.
- 9.17** Flota se întoarce spre est-nord-est ca să se apropie de portavionul SUA.
- 9.18** Toate avioanele, recuperate de portavioanele japoneze.
- 9.18** *Chikuma* detectează VT-8.
- 9.20** VT-8 atacă.
- 9.55** McClusky vede undă lăsată de un distrugător japonez.
- 9.58** VT-6 atacă Flota de Portavioane.
- 10.05** McClusky zărește flota japoneză. La fel și Leslie.
- 10.15–10.20** VT-3 începe să atace Prima Flotă Aeriană.
- 10.20** SBD-uri detectate deasupra flotei. *Akagi* descrie un cerc.
- 10.22** *Kaga*, bombardat în picaj.
- 10.24** Incendii extinse la bordul *Kaga*.
- 10.25** *Soryu* lovit de trei bombe.
- 10.26** *Akagi* lovit de două bombe.
- 10.46** Nagumo și ofițerii lui abandonează *Akagi* pentru *Nagara*.
- 10.50** Nagumo îl informează pe Yamamoto de soartă celor trei portavioane.
- 10.55** Echipajului de pe *Soryu* se ordonă să abandoneze nava.
- 10.58** *Hiryu* lansează primul val de atac.
- 11.27** *Akagi* oprit.
- 12.00** *Hiryu* atacă *Yorktown*.
- 12.20** Yamamoto ordonă comasarea Corpului Principal cu Forța de Invazie și a Doua Forță Mobilă de Portavioane.
- 13.10** Yamamoto suspendă temporar MI și AL.
- 13.20** *Hiryu* lansează al doilea val de atac.
- 14.37** *Yorktown* încă avansează cu 19 noduri.
- 14.45** *Hiryu* localizat. Spruance ordonă un atac imediat.
- 14.54** *Hiryu* raportează două lovituri sigure asupra *Yorktown*, deși japonezii cred că este vorba de un al doilea portavion.
- 14.55** Pe *Yorktown* se dă ordin să se abandoneze nava.
- 15.50** Toate avioanele de pe *Hornet* și *Enterprise* au decolat.
- 16.40** Căpitanul Amagai ordonă abandonarea navei *Kaga*.
- 17.05** *Hiryu* atacat și lovit de patru bombe.
- 19.13** *Soryu* se scufundă.
- 19.25** *Kagase* se scufundă.
- 20.00** *Akagi* abandonat.
- 5 iunie:**
- 1.30** Submarinul *I-168* bombardează Midway.
- 2.00** Spruance se întoarce spre vest.
- 2.55** Yamamoto anulează MI.
- 3.00** *Mikuma* se ciocnește de *Mogami*.
- 5.00** *Akagi* se răstoarnă.
- 8.20** *Hiryu* se scufundă.
- 8.40** Primul atac aerian împotriva cuirasatelor japoneze.
- 6 iunie:**
- 9.45–14.45** Atacuri aeriene asupra *Mikuma* și *Mogami*.
- 13.31** *I-168* torpilează *Yorktown*. După apus, *Mikuma* se scufundă. *Mogami* ajunge cu greu la Truk.
- 7 iunie** *Yorktown* se scufundă la 4.58.

PREGĂTIRI AMERICANE

Yamamoto și Nagumo erau siguri că vor reuși o surpriză tactică, dacă nu și strategică, dar n-ar fi fost la fel de impetuoși dacă ar fi știut că americanii aflaseră despre operațiunea Midway încă de la mijlocul lunii aprilie. Deși aveau bănuielile lor, abia după război japonezii aveau să afle cu certitudine că operațiunea Midway fusese compromisă datorită unei realizări inedite a spionajului american, care le-a furnizat Statelor Unite detaliile planului.

Deși mulți alți factori au intervenit în joc înainte ca americanii să obțină victoria la Midway, nici unul nu a fost la fel de important ca spargerea codului de operațiuni al Marinei japoneze, JN25. Deși spargerea acestui cod a fost remarcabilă, acesta nu a fost înțeles în întregime. Totuși, au fost decodate suficiente fraze încât Joseph Rochefort, comandant al avanpostului din Hawaii al Oficiului de Spionaj de Război al Marinei (cunoscut sub numele de cod Hypo), l-a putut informa pe amiralul Flotei din Pacific, Chester Nimitz, că japonezii pregăteau o operațiune de proporții despre care el era convins că va fi îndreptată împotriva insulei Midway. Deși informațiile inițiale erau suficient de ambigue cât să permită și alte interpretări ale intențiilor japonezilor, Nimitz a fost destul de convins de argumentele lui Rochefort cât să înceapă să-și facă planuri bazate pe presupunerea că Midway era ținta japonezilor. Învățase deja să pună preț pe judecata lui Rochefort, care îi câștigase încrederea în aprilie. Atunci, pe baza informațiilor obținute, acesta anticipase tentativa japoneză de a cucerii Port Moresby. Bazându-se pe aceasta, dar și pe alte surse de informații, Nimitz trimisese Forțele Operative 11 și 17, care, cu prețul pierderii vasului *Lexington*, opriseră înaintarea spre sud a Flotei Combinate.

Comandantul Joseph Rochefort le-a oferit americanilor informații neprețuite, atuncicând, împreună cu echipa lui SIGINT din Hawaii, a decodat părțile esențiale ale codului Marinei Japoniei, JN25. Datorită acestei descoperiri istoricul naval american Samuel Morison a numit Midway o „victorie a spionajului“.

Marina SUA

În data de 2 mai, Nimitz a făcut o inspecție pe insula Midway. Deși nu le-a împărtășit suspiciunile sale locotenent-comandantului Shannon și comandantului Cyril Simmard, cei doi ofițeri superiori de pe insulă, el i-a întrebat de ce ar fi nevoie pentru a opri un asalt amfibiu de proporții. După ce s-a întors la Pearl Harbor, Nimitz le-a trimis celor doi o scrisoare spunându-le că japonezii intenționează să lanseze un atac important asupra insulei Midway în jurul datei de 28 mai. Prin urmare, numărul de soldați și de aeronave de pe atol a fost suplimentat până la un nivel despre care Shannon considera că era destul pentru a respinge un asalt amfibiu. În câteva zile însă, Nimitz a aflat informații esențiale care stabileau neîndoiește că Midway, și nu Hawaii sau coasta de est a Statelor Unite, era obiectivul ofensivei japoneze. Ca atare, a putut declara pe 14 mai stare de „invazie căreia i se va opune flota“ pentru regiunea Hawaii, inclusiv Midway. Încă o dată, Hypo și comandantul Rochefort au fost cei care i-au oferit dovezile confirmând intențiile inamicilor.

Dediciul s-a produs în urma unui truc de-al lui Rochefort. În comunicările dintre baze, japonezii foloseau litere de cod pentru a se referi, în mod clar, la locații, dar care literă corespundeacei locații? Din alte informații atașate codului se intuise că „AL“, de exemplu, se referea la Insulele Aleutine, dar semnificația lui „AF“ era mai puțin certă, deși Rochefort era sigur că era o referire la Midway. Pentru a-i momi pe japonezi, Rochefort a obținut permisiunea lui Nimitz de a trimite un mesaj din Midway în engleză, în care se raporta că pe insulă nu mai este destulă apă.

Midway este format din două insule. Insula de Est, din plan apropiat, găzduia aerodromul, iar insula Sand, de dincolo de canal, era locul unde se afla baza de hidroavioane. Midway a fost momeala utilizată de Yamamoto pentru a obliga Flota din Pacific să se confrunte cu forța comasată a Flotei Combinată.
US Naval Historical Center

Din moment ce pe insulă nu se găseau rezerve naturale de apă, ocupanții acesteia depindeau de o uzină de epurare a apei. În mesaj se spunea că aceasta explodase. Prin urmare, pentru spionii japonezi, solicitarea de a aduce apă

potabilă cu un vas de transport urma să pară autentică. La două zile după ce falsul mesaj a fost trimis, pe 12 mai, echipa Hypo a fost răsplătită de un mesaj al japonezilor către comandanții flotei în care se spunea că „AF nu mai are apă”. În ciuda întrebărilor sâcâitoare ale amiralului King din Washington, care nu era convins încă de ținta atacului japonez, Nimitz nu mai avea nici o îndoială că Midway era, de fapt, obiectivul operațiunii de proporții a lui Yamamoto. Nimitz a început, prin urmare, să își folosească limitatele resurse navale și aeriene pentru a dejuca intențiile japoneze.

Pe 15 mai, viceamiralul William Halsey, comandantul Forței Operative 16 compusă din portavioanele *Enterprise* și *Hornet*, a fost rechemat de Nimitz la Pearl Harbor, din apropierea Insulelor Solomon, unde sosise prea târziu pentru a mai lua parte la bătălia din Marea Coralilor. Nimitz intenționase să îi ofere comanda Forței Operative Midway lui Halsey, dar la sosirea acestuia în Midway, în ziua de 26, a devenit limpede că starea lui de sănătate precară făcea acest lucru imposibil. Spre dezamăgirea profundă a lui Halsey, o boală cronică de piele, diagnosticată drept „dermatită

generală“ l-a împiedicat, a se da cu sete în japonezi“. Cu toate acestea, Halsey l-a făcut mândru pe Nimitz și și-a servit ireproșabil țara când l-a recomandat pe contraamiralul Raymond A. Spruance ca înlocuitor. Deși Spruance nu era pilot, atât Nimitz cât și Halsey îi purtau un respect profund și ambii au fost de acord să îi dea comanda Forței Operative 16.

În discuția inițială cu Spruance, Nimitz i-a spus că va trebui să iasă cu navele în ziua de 28 deoarece, cu câteva zile mai devreme, Rochefort și echipa Hypo îl informaseră despre ofensiva asupra Midway și îi spusese că japonezii amânaseră atacul până cel puțin pe 3 iunie. Aceasta era doar o parte dintr-un mesaj mai amplu pe care Hypo îl descifrase chiar înainte ca japonezii să schimbe codul JN25, mesaj care se dovedise a conține detaliile principale ale ordinului de luptă al viitoarei operațiuni. În consecință, Nimitz a putut să-i explice lui Spruance, mai mult sau mai puțin exact, cu ce avea să se confrunte și, în mare, direcția din care portavioanele japoneze aveau să se apropie de Midway. Nimitz a fost, deci, în poziția de a-i prezenta lui Spruance planul lui pentru Forțele Operative 16 și 17, bazându-se pe informațiile oferite de Hypo.

A doua zi, Nimitz s-a întâlnit și cu contraamiralul Frank Fletcher, care tocmai adusese înapoi la Pearl Harbor nava *Yorktown*, care suferise avarii serioase. Fără a-și dezvălui sursele, Nimitz l-a informat că japonezii intenționau să cucerască Midway și a spus că vor folosi cel puțin patru portavioane și multe vase de sprijin în cadrul operațiunii organizate de forța de atac a

Acest pilot al Forțelor Navale poartă costum de zbor de vară A-4 și cascade vară A-8. El poartă, de asemenea, un toc de armă de umăr special pentru Marină, atârnat aici la șold.

Ilustrație de Chris Warner

Avariile provocate navei *Yorktown* în bătălii din Marea Coralilor au fost atât de însemnate încât Flota Imperială a presupus că aceasta fusese scufundată. *Yorktown* s-a întors în Pearl Harbor pe 27 mai și a fost ancorată la docul scatr. 1. În decurs de doar 48 de ore, navea a revenit pe mare. Deși multe dintre reparațiile efectuate erau, în cel mai bun caz, temporare, prezența ei la Midway avea să se dovedească decisivă.

via Roger Chesneau

lui Nagumo, o forță de sprijin și forța de invazie. Nimitz l-a informat apoi pe Fletcher că va naviga din nou cu *Yorktown*, în câteva zile, pentru a se întâlni cu Spruance în nord-estul insulei Midway, unde avea să își asume comanda tactică a Forțelor Operative 16 și 17.

Acest lucru presupunea, cu toate acestea, că *Yorktown* va fi reparat suficient cât să poată ridica ancora la timp. Mulți dintre cei care evaluaseră avariile se îndoiau că acest lucru ar fi posibil. Se estima că va fi nevoie de la două săptămâni, estimarea optimistă a lui Fletcher, până la trei luni, spuneau pesimiștii, pentru a efectua reparațiile

necesare. Dacă estimarea lui Fletcher era mai aproape de adevăr, *Yorktown* nu ar fi fost disponibil pentru bătălie, iar Spruance urma să îl înfrunte pe Nagumo cu două în loc de trei portavioane – o marjă deloc semnificativă pentru a spera la un succes.

Într-o demonstrație remarcabilă a spiritului de improvizație american, portavionul a fost dus într-un loc uscat. Apoi, 1 400 de muncitori au început să lucreze la reparații, 24 de ore din 24, pentru a-l pregăti din nou pentru ieșiri pe mare. În zgomotul ciocanelor pneumatice și la lumina aparatelor de sudură, găurile din coca vasului *Yorktown* au fost astupate și compartimentele avariate au fost consolidate cu bârne din lemn.

Doar câteva uși etanșe mai funcționau, din cauza faptului că structura de rezistență fusese avariata de bombe japoneze, dar, în ziua de 29 mai, sâmbătă – la o zi după ce Spruance ridicase ancora cu Forța Operativă 16 –, Fletcher a ridicat ancora cu *Yorktown*. Avioanele adunate în grabă reuneau escadroane de pe nu mai puțin de trei portavioane. Împreună cu escorta sa, compusă din crucișătoarele *Astoria* și *Portland* și cele șase distrugătoare din DesRon 2, *Yorktown* s-a îndreptat spre nord, din Oahu, cu o viteză impresionantă de 27 de noduri, cea mai mare viteză pe care o puteau obține motoarele ei avariate, pentru a se întâlni cu portavioanele *Enterprise* și *Hornet*. Exceptând circumstanțe neprevăzute, Fletcher era convins că putea respecta dorința fierbinte a lui Nimitz ca Forțele Operative 16 și 17 să se reunească la timp în nord-estul insulei Midway.

PLANURI ALE COMBATANȚILOR

PLANUL JAPONEZ

Operațiunile AL și MI aveau două scopuri. Primul era să stabilească o nouă linie defensivă înaintată, de la Insulele Aleutine prin Midway, insula Wake, Insulele Marshall, Insulele Gilbert și Solomon de Sud, până la Port Moresby. Cel de-aldoilea scop, mai important, era să distrugă unitățile de suprafață rămase din flota SUA, într-un așa-numit „conflict naval decisiv în Pacific”, sau *Kassen Kantai*, atât de drag strategilor Marinei japoneze. Acest scop avea să fie precipitat de invadarea și ocuparea insulei Midway, o bază despre care japonezii credeau că era atât de importantă pentru Marina SUA, încât aceasta ar fi fost nevoită să-și trimită din Hawaii navele care mai rămăseseră din Flota Pacificului pentru a se opune ocupației japoneze. Siguri că vor produce o surpriză tactică și având la dispoziție un număr net superior de nave de război, comandanții Flotei Combinate erau încrezători într-o victorie decisivă în bătălia navală care avea să urmeze.

Pentru a atinge acest scop, Flota Combinată formulase un plan complex și foarte bine sincronizat, bazat pe o ofensivă bilaterală. Execuția fazelor succesive ale celor două ofensive a fost stabilită pentru 7 iunie, zi numită „ziua N” (echivalentul japonez al „zilei Z” americane). Această dată fusese aleasă de Flota Combinată ca data cea mai apropiată la care flota Nagumo putea fi gata, după întoarcerea în Japonia din operațiunile în Oceanul Indian, dar și ca o ultimă zi din iunie în care lumina lunii era suficient de puternică cât să permită o debarcare amfibie pe insula Midway noaptea.

Prima și cea mai puțin importantă din cele două ofensive, cu nume de cod AL, era o operațiune de diversivitate împotriva Insulelor

Portavionul *Hiryu* la ancoră, în 1939. Observați că „insula” (centru de comandă al operațiunilor de pe puntea de zbor) se află la babord; *Hiryu* și *Akagi* sunt singurele portavioane care au avut vreodată un asemenea amplasament „insulei”.

Muzeul Yamato

Aleutine din Pacificul de Nord. Ordinele date viceamiralului Hosogaya pentru AL cereau neutralizarea capacității aeriene a SUA la Dutch Harbour începând cu 3 iunie, cu trei zile înainte de ziua N, urmată de ocuparea pe parcursul mai multor zile a insulelor Adak, Kiska și Attu, până în 12 iunie. Forțele alocate pentru AL includeau Corpul Principal al Forței Nordice, cea de-a Doua Forță de Luptă de Portavioane, Forțele de Invazie Attu și Kiska și o unitate de submarine detașată pentru a ajuta la operațiunea din Insulele Aleutine. În plus, Flota Combinată alocase, ca detașament detașat din Corpul Principal al lui Yamamoto, o forță de recunoaștere formată din vase de luptă pentru Aleutine, sub comanda viceamiralului Takasu. Cea din urmă avea să ridice ancora din portul principal al flotei, în golful Hashirajima, împreună cu restul Corpului Principal, sub comanda lui Yamamoto, pe 29 mai. Celelalte aveau să plece de la baza navală Ominato, din nordul insulei Honshu, cu o zi mai târziu.

Operațiunea MI avea două faze distincte, elementele participante din flotă având fiecare rolul lui după un orar foarte strict. Faza 1 presupunea ocuparea insulei Midway în ziua N. În continuare, se presupunea că dispunerea flotei ar fi permis japonezilor să beneficieze de pozițiile cele mai avantajoase pentru a distruge

elementele flotei SUA care trebuiau să ridice ancora odată ce vestea că insula Midway fusese cucerită avea să ajungă în Hawaii. Numărul foarte mare de nave implicate în această operațiune, împreună cu necesitatea păstrării elementului surpriză, a dus la o dispersie largă a forțelor implicate.

Planul prevedea ca asaltul asupra insulei Midway să fie inițiat de Prima Flotă de Portavioane a amiralului Nagumo în ziua de 5 iunie, N minus 2. Aproximându-se dinspre nord-vest, cele patru portavioane trebuiau să-și lanseze avioanele la aproximativ 370 de kilometri de Midway și apoi să atace baza de pe atol, eliminând capacitățile aeriene ale inamicului de pe insulă și slăbind sistemele defensive ale acestuia înainte de debarcare. După ce îndeplineau această sarcină, portavioanele lui Nagumo ar fi fost libere să atace portavioanele SUA și celelalte vase care se presupunea că vor veni dinspre Pearl Harbor după căderea insulei Midway. Sprijinul aerian pentru debarcările de pe 7 iunie urma să fie furnizat de avioanele amfibii Rufe din Grupul de Hidroavioane de Luptă comandat de contraamiralul Fujita care, cu o zi înainte de ziua N, trebuia să cucerească insula Kure, la nici 110 kilometri de Midway, ca avanpost al operațiunii. Acesta era doar preludiul debarcărilor amfibii care urmau să fie făcute în zorii zilei de 7 iunie de Forța de Invazie Midway, care venea dinspre sud și aducea singura contribuție a Armatei de uscat la ofensivă, sub forma detașamentului Ichicki. Planul prevedea ca forța de invazie a lui Tanaka să fie descoperită de americani pe 6 iunie (N minus 1), pentru ca aceștia să creadă că atacul principal al japonezilor urma să vină dinspre sud. Debarcările pe insulele Sand și de Est urmau să beneficieze de sprijinul bateriilor de artilerie de 203 mm de pe cele patru crucișătoare grele ale viceamiralului Kurita. Mai departe spre sud, protejând flancul forței de invazie, urma să se afle Corpul Principal al lui Kondo.

Până la ziua N, Corpul Principal al amiralului Yamamoto, compus din cele mai puternice nave de război ale Flotei Combinate, inclusiv din nava-amiral *Yamato* (de a cărei prezență Marina SUA nu a aflat decât după sfârșitul bătăliei), avea să aștepte la aproximativ 900 de kilometri în nord-estul insulei, împreună cu celelalte

elemente ale flotei pe care le-am menționat deja, pregătite să inițieze cea mai importantă fază a operațiunii MI. Acest lucru urma să se întâmple când forța de recunoaștere aeriană de rază lungă și cele două cordoane de submarine staționate între Hawaii și Midway, care trebuiau să ajungă acolo pe 2 iunie, îl informau pe Yamamoto că flota SUA ieșise din Pearl Harbor. Concentrându-și rapid forțele extrem de dispersate, Yamamoto urma apoi să forțeze flota SUA să ia parte la „bătălia decisivă”, din care japonezii se vedeau deja ieșind victorioși, fără nici o urmă de îndoială, lovitura de grație urmând a fi dată de tunurile grele ale navelor de luptă. Printre japonezi existau însă și voci care se arătau îngrijorate de orarul foarte strict impus portavioanelor lui Nagumo. Acestea credeau că Yamamoto risca să-și piardă libertatea de mișcare fiindcă încercasă reconcilia două obiective diferite: distrugerea forțelor aeriene de pe Midway și înfrângerea portavioanelor SUA, limitându-și sever capacitatea de reacție în fața unor circumstanțe neașteptate.

Aceasta era însă o opinie minoritară, iar sentimentul general era că totul va merge bine atâta timp cât Marina SUA urma să răspundă exact așa cum prevăzuseră japonezii.

Kaga era cel mai mare dintre portavioanele Kido Butai 1 și avea cea mai mare capacitate de transport de avioane. Această vedere aeriană ne arată dimensiunile sale impresionante rezultate din transformarea într-o navă de război.

Ships of the World Magazine

O GREȘEALĂ GRAVĂ A SERVICIILOR DE INFORMAȚII

Având în vedere că Flota Combinată nu știa aproape nimic despre locația flotei SUA din Pacific, este remarcabil cât de siguri erau japonezii de poziția navelor americane și de reacțiile anticipate în planul extrem de strict pe care îl puseseră la punct. În cele din urmă, acest fapt avea să le aducă dezastrul. Ultimul contact cert cu navele de război ale SUA avusese loc pe 18 mai, când mai multe vase fuseseră reperate din aer la est de Insulele Solomon. Estimarea forței flotei SUA realizată de Yamamoto pe 20 mai, acoperind navele din Aleutine, Hawaii și Midway, deși nu era precisă, atrăgea totuși atenția asupra faptului că Midway era bine apărat și afirma încă o dată necesitatea atacurilor aeriene susținute pe care portavioanele lui Nagumo urmau să le lanseze pe 5 iunie. Yamamoto a estimat flota SUA din zona Hawaii ca fiind compusă din două sau trei portavioane, două sau trei crucișătoare de escortă, patru sau cinci crucișătoare grele, trei sau patru crucișătoare ușoare și aproximativ 30 de distrugătoare și 25 de submarine.

Pentru a ilustra lipsa de informații reale referitoare la poziția flotei SUA, Statul Major General al Forțelor Navale din Tokyo era de părere că Forța Operativă de Portavioane SUA opera departe spre sud, în Insulele Solomon, întărindu-și convingerea că SUA nu cunoșteau adevăratele intenții ale Japoniei. Încercările lui Yamamoto de a obține informații mai precise despre navele de la Pearl Harbor nu au avut rezultat, zborurile de recunoaștere efectuate deasupra Pearl Harbor de două hidroavioane Kawanishi H8K „Emily”, programate între 31 mai și 3 iunie, fiind anulate după ce submarinul I-123 a raportat că navele SUA patrolau în jurul punctului de realimentare cu combustibil de pe atolul French Frigate Shoals. Nici cordoanele de submarine nu avuseseră mai mult noroc. Până să ajungă în pozițiile de staționare, două zile mai târziu decât se estimase inițial (cu cinci zile înainte de ziua N), Spruance trecuse pe acolo cu câteva zile mai devreme, Yorktown reușind să se strecoare prin cordon nedetectat.

Cu toate acestea, japonezii aveau indicii că nu totul mergea după cum se așteptaseră. Pe 1 iunie, Ugaki nota în jurnalul său:

„Din 180 de schimburi radio interceptate în districtul Hawaii, șaptezeci și două erau etichetate «urgent». Credem că inamicul se pregătește să ne întâlnească, după ce ne-a intuit aproape sigur mișcările“. Această informație vitală nu i-a fost împărtășită lui Nagumo fiindcă la bordul *Yamato* circula convingerea eronată că mesajele radio vor fi interceptate cu siguranță de *Akagi* și că, în consecință, Nagumo urma să ia măsurile care se impuneau. (Această convingerea persista în ciuda faptului că se știa că facilitățile radio de pe *Akagi* erau deficitare. Traficul radio american nu a fost interceptat de *Akagi*.) Pe baza acestei presupuneri s-a decis că nu era nevoie să se renunțe la tăcerea radio pe care Yamamoto o impusese întregii operațiuni până la debarcare. Din același motiv, un mesaj actualizat și extrem de grăitor, trimis de Statul Major General al Forțelor Navale pe 2 iunie, care vorbea de posibila prezența unui portavion SUA la est de Midway așteptând să atace prin surprindere vasele japoneze în înaintare, nu i-a fost transmis lui Nagumo. Fără să aibă la dispoziție informațiile ce ar fi putut schimba semnificativ rezultatul evenimentelor care urmau să se desfășoare, Nagumo și-a continuat drumul spre Midway, deși pozițiile inamicului erau la fel de neclare precum ceața prin care treceau portavioanele sale.

PLANUL AMERICAN

Planul pe care Nimitz l-a prezentat lui Spruance și Fletcher pe 27 mai fusese formulat pe baza ultimelor date disponibile referitoare la intențiile și dispozițiile japoneze. Nimitz hotărâse deja că operațiunea din Aleutine era o diversivă, dar trimisese oricum Forța Operativă 8, sub comanda contraamiralului Theobald, în Aleutine, cu cinci crucișătoare și zece distrugătoare – de mai multe nu își permitea să se lipsească.

Midway figura la loc de cinste în planul lui Nimitz, funcționând ca un al patrulea portavion imposibil de scufundat. Numărul total de aeronave de pe insulă a fost crescut la 115 avioane, de diferite tipuri. Până pe 3 iunie, Nimitz știa că majoritatea erau destul de vechi și nu

puteau preveni posibilitatea unor raiduri repetate asupra bazei de pe atol, raiduri efectuate de avioanele lui Nagumo.

În aceste circumstanțe, a recunoscut că singura modalitate prin care Midway își putea folosi la capacitate maximă dotările limitate ale aeronavelor de care dispunea era să „provoace avarii serioase și imediate punților de zbor ale portavioanelor japoneze“, sperând să surprindă avioanele înainte ca acestea să decoleze. Prin urmare, i-a spus comandantului de aviație că avioanele de pe Midway ar trebui folosite pentru a escorta bombardierele și nu pentru a apăra baza, sarcină care urma să le revină, în schimb, bateriilor antiaeriene. Se aștepta și ca patrulile aeriene de rază lungă – care foloseau avioane PBY-5A și survolau insula încă de pe 22 mai – să servească drept ochii pentru Forța de pe Midway și Forțele Operative de Portavioane, și ca aceste avioane să aibă primul contact cu forțele japoneze care se apropiau.

Cu toate acestea, în afară de Shannon, de Simard și de alți câțiva ofițeri, Nimitz nu mai dezvăluise nimănui că efortul de a apăra forțele de pe Midway urma să le revină portavioanelor Marinei. Nu s-a făcut nici o încercare de coordonare a eforturilor Armatei de uscat, Marinei și ale unităților aeriene ale pușcașilor marini de pe Midway cu forțele Marinei aflate în larg. Într-adevăr, piloților Marinei aflați pe insulă li s-a spus clar că prioritatea portavioanelor era să protejeze Pearl Harbor, insinuând că acestea nu vor fi prezente ca să apere Midway de atacul japonez. Nimic nu trebuia să compromită secretul prezenței portavioanelor la nord-est de insula Midway, din moment ce Nimitz depindea de aeronavele pe care le găzduiau acestea pentru un rezultat favorabil în zilele următoare.

Pentru un plus de siguranță, Nimitz a retras 19 submarine din misiuni ofensive și, pentru băătălie, a însărcinat 16 dintre ele să supravegheze defensiv Midway. Alte patru acopereau Oahu și puteau fi chemate oricând.

Ținta principală a acțiunilor americane o reprezentau, fără îndoială, cele patru portavioane ale lui Nagumo, despre care se știa că se apropie de Midway dinspre nord-vest. Nimitz le-a spus lui Fletcher și Spruance că, pentru a le distruge, era absolut vital ca portavioanele

Una dintre monturile de tunuri de calibru 27,9 mm de la bordul portavionului *Enterprise*. Fiecare dintre portavioanele de clasă *Yorktown* a avut câte patru astfel de monturi la Midway, poziționate la prora și pupă față de „insulă”. Nu s-a ubucurat niciodată de prea mare popularitate în serviciu din cauza faptului că se gripa frecvent și ridica probleme de întreținere.

US Naval Historical Center

SUA să le ia prin surprindere, atacând primele și din flanc.

Superioritatea materială copleșitoare a japonezilor față de Marina SUA făcea imposibilă orice altă opțiune în afara unui atac fulgerător nimitor, urmat de o retragere imediată. Fiindcă planul lui Nimitz se baza pe surpriză și viteză, el evitase în mod conștient să folosească navele încete ale Forței Operative Unu, cu baza la San Francisco.

Având în vedere cât de puține unități navale avea Marina SUA în Pacific, o luptă de uzură nu se vedea o posibilitate. Dacă Fletcher și Spruance dădeau greș și portavioanele SUA erau scufundate, întregul Pacific și apele teritoriale vestice ale Statelor Unite urmau să le fie deschise japonezilor. Nimitz le-a transmis clar subordonaților săi că, în lumina acestor fapte, acțiunile lor trebuiau să fie ghidate de principiul „riscului calculat”. Fletcher și Spruance au primit ordin să intre în luptă doar dacă aveau șanse mari să provoace pierderi semnificative japonezilor. În ciuda informațiilor prețioase furnizate de Hypo, Nimitz știa că operațiunea pe care o plănuia implica un mare risc. Multe lucruri puteau da greș. Succesul nu era deloc garantat. Așadar, nici nu a fost de mirare că punctul de întâlnire al celor trei portavioane SUA, la 32 de grade latitudine nord, 173 de grade longitudine vest și 600 de kilometri nord-est de Midway, a fost numit „Punctul Noroc” („Point Luck”).

COMANDANȚI

COMANDANȚI JAPONEZI

Toate cronicile operațiunii Midway îl înfățișează pe amiralul **Isoroku Yamamoto** ca fiind forța centrală, supremă, din tabăra japoneză. Am menționat deja că acest lucru a fost o consecință a felului în care acesta s-a impus în cadrul Flotei Combinată și în fața ofițerilor superiori din Statul Major General al Forțelor Navale. În realitate, planul de la Midway a fost al lui, iar, când acesta a dat greș – și a dat greș iremediabil –, nu a încercat să dea vina pe altcineva. Analiza de după bătălie a japonezilor a scos la iveală o serie de greșeli, dar, destul de ciudat, acestea par să nu fi afectat imaginea amiralului Yamamoto, aceea de comandant strălucit.

Poate că eșecul Operațiunii MI se explică prin temperamentul comandantului Flotei Combinată. Yamamoto era patriot până în măduva oaselor, dar știa foarte bine că războiul din Pacific implica, dincolo de orice,

Amiralul **Isoroku Yamamoto**, comandant-șef al Flotei Combinată, arhitectul atacului de la Pearl Harbor și forța principală din spatele catastrofele Operațiunii MI. Venerat de ofițerii și de soldații **Rengo Kantai** el și-a început cariera servind sub amiralul **Togo** în bătăliile de la Tsushima în 1905. După Midway, a continuat să fie comandantul flotei până la moartea lui, în 18 aprilie 1943, când a căzut victimă unei ambuscade aeriene realizate de avioane de luptă americane **P-38**, în timp ce inspecta bazele din Mările Sudului. A fost promovat post-mortem la gradul de amiral al flotei.

Arhivele naționale SUA

Viceamiralul Chuichi Nagumo a comandat Prima Flotă Aeriană la Pearl Harbor și la Midway. Un om care nu avea să caute în aviația navală, despre care nu știa aproape nimic, i s-a imputat erori grave de comandă în ambele operațiuni. După Midway a continuat să comande portavioane dar a fost eliberat din funcție după bătălia de la Santa Cruz, în octombrie 1942. Era comandant al forțelor din Saipan când s-a sinucis, după ce insula a fost cucerită de forțe americane în 1944.

Arhivele Naționale ale SUA

un mare risc. Ca jucător înrăit de poker și *shogi*, este posibil ca Yamamoto să se fi convins singur că unica șansă ca țara lui să supraviețuiască era o operațiune în care se miza totul pe o singură carte. Aceasta ar putea explica nu doar insistența lui aproape maladivă ca MI să fie realizată cu toată viteza, ci și alocarea neglijentă de resurse pentru vasta operațiune Midway, fără să posede informații și evaluări detaliate și actuale ale forțelor de care dispunea flota SUA. Fără îndoială, refuzul lui de a suporta orice împotrivire la Operațiunea MI a fost provocat atât de recunoașterea faptului că America își va reveni inevitabil, cât și de sentimentul clar al eșecului și, poate, chiar de cel al dezonoarei, după ce permisesese ca persoana împăratului să fie pusă în pericol de raidul Doolittle.

Reputația lui deosebită, mai ales în Japonia, se bazează pe faptul că Yamamoto a fost un pionier în dezvoltarea forțelor aeriene navale. Deși este adevărat că Yamamoto a supervizat extinderea decisivă a acestei arme a *Rengo Kantai*, există mai multe indicii care sugerează că, la un nivel mai profund, în perioada dintre atacul de la Pearl Harbor și Operațiunea MI, nu a înțeles pe deplin profunzimea schimbărilor radicale pe care avioanele le aduseseră în războiul pe mare. Acest lucru se poate deduce inclusiv din disponibilitatea

Amiralul Osami Nagano, cel care, fiind șef al Statului Major General al Forțelor Navale, a aprobat planurile lui Yamamoto pentru atacul de la Pearl Harbor și pentru operațiunea Midway. În ambele cazuri, decizia lui a fost influențată de amenințarea lui Yamamoto de a demisiona din funcția de comandant al flotei dacă planurile pentru operațiunile sale nu erau aprobate.

lui de a „sparge” Prima Flotă Aeriană, după atacul de la Pearl Harbor, de parcă nu și-ar fi dat seama de natura revoluționară a acestei formații unice. Acest lucru se vede și din planul extrem de încălzit al Operațiunii MI, care se baza pe presupunerea că Flota Pacificului a

SUA urma să fie distrusă în *Kantai Kessen* nu de avioanele de pe portavioanele lui Nagumo, ci de tunurile de 406 și 457 mm de pe navele de luptă din ceea ce era numit impropriu „Corpul Principal” al lui Yamamoto. Este limpede că portavioanele erau considerate importante, dar jucau rol de vioară a doua pentru navele de luptă.

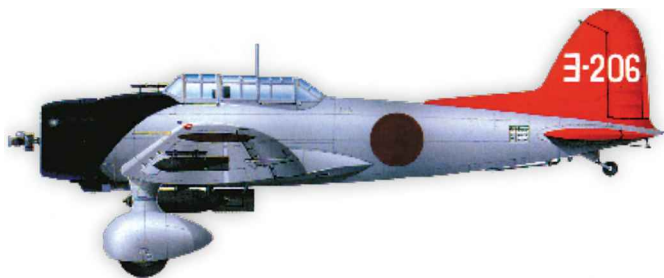
În plus, dispersia numărului mare de vase de luptă adunate pentru MI, deși în aparență benefică pentru elementul surpriză și pentru siguranță, a contribuit, în cele din urmă, la diminuarea masei critice de care ar fi fost nevoie pentru bătălia decisivă. Elemente vitale, ca portavioanele *Ryujo* și *Junyo*, au fost risipite în operațiuni de diversivitate în Insulele Aleutine, care nu și-au atins absolut deloc scopul. Dispersia a lipsit și portavioanele lui Nagumo de sprijinul vital al sutelor de baterii antiaeriene de la bordul cuirasatelor și al celorlalte vase de luptă care ar fi ajutat foarte mult la respingerea atacurilor aeriene americane. Viceamiralul **Tamon Yamaguchi** propusese înainte de bătălia din Marea Coralilor un plan de a reorganiza Flota Combinată în jurul celor trei grupuri de portavioane, într-o manieră asemănătoare celei a forțelor operative ale Marinei americane, dar acest plan nu a fost pus în aplicare la timp pentru Midway. Altfel, supremația forțelor aeriene navale față de navele de luptă în *Rengo Kantai* ar fi fost decisivă. În cele din urmă, a fost nevoie

de o înfrângere răsunătoare la Midway pentru ca susținătorii navelor-amiral cu armament greu să accepte această schimbare. S-a spus de multe ori că și decizia anacronică a lui Yamamoto de a lua parte personal la bătălia de la Midway a contribuit la înfrângere. Ar fi trebuit să rămână la Hashirajima, așa cum Nimitz rămăsese în Oahu, ca să-și poată dispune și comanda forțele în funcție de informațiile despre ceea ce se întâmpla pe câmpul de luptă. Odată ce a ridicat ancora, după cum vom vedea în curând, tăcerea radio pe care o impusese asupra flotei pentru a nu pierde elementul surpriză l-a afectat și pe el, anulând cu totul avantajele prezenței lui pe mare.

Decizia lui Yamamoto de a-l păstra pe viceamiralul **Chuichi Nagumo** la comanda Primei Flote Aeriene este mult mai îndoielnică. Deși Nagumo avea un dosar excelent ca specialist în torpile și comandase cuirasate și alte vase de luptă, nu avea nici un fel de experiență în privința forțelor aeriene navale, deci alegerea lui era illogică. Unul dintre apropiații săi spunea chiar că Nagumo nu avusesse idee cât de puternice erau unitățile aeriene navale sau care era potențialul lor. Alegerea lui nu a fost planificată, ci s-a datorat faptului că avea cea mai mare vechime, iar protocolul dicta ca acesta să preia comandă când postul devenea vacant. Deși Yamamoto s-a declarat nemulțumit, într-o oarecare măsură, de prestația lui Nagumo la Pearl Harbor, nu era pregătit să îl înlocuiască fiindcă se temea că acesta va lua pierderea postului de comandă ca pe un afront personal și se va sinucide.

Contraamiralul **Tamon Yamaguchi** a fost unul dintre amirali japonezi mai preocupați de forțele aeriene. La fel ca Yamamoto, Yamaguchi s-a atașat navalei Washington și a studiat la Universitatea Princeton. Extrem de stimat de comandantul flotei, el a preluat comanda celei de-a Doua Divizii de Portavioane în noiembrie 1940 și a condus-o în atacurile împotriva Pearl Harbor și Midway, unde a ales să se scufunde odată cu navalul amiral, portavionul **Hiryu**, pe 5 iunie.

Aichi D3A Val a echipate scadrilele de bombardier în picaj de pe portavioanele *Rengo Kantō* de la atacul împotriva Pearl Harbor până după operațiunea Midway. În 1943–1944 însă, moartea unui număr însemnat de piloți și apariția unor tehnologii mai performante au dus la renunțarea treptată la acest model.

Copyright desen Pilot Press

Cu toate acestea, înainte de bătălia de la Midway, Nagumo era, fără îndoială, cel mai de succes amiral de carieră din lume. În afară de Pearl Harbor, portavioanele lui Nagumo făcuseră ravagii în Mările Sudului și în Oceanul Indian, iar sentimentul de invincibilitate conferit de aceste victorii l-a făcut, fără îndoială, extrem de optimist în ajunul bătăliei de la Midway. Totuși, a comis mai multe erori majore în timpul luptei, cum ar fi procedurile inadecvate de recunoaștere aeriană care, în retrospectivă, au contribuit semnificativ la înfrângerea japonezilor, deși deciziile lui Nagumo au părut logice și justificabile la momentul respectiv.

COMANDANȚI AMERICANI

Nu încapă îndoială că principalii comandanți americani din bătălia de la Midway au dat dovadă de realism, obiectivitate și profesionalism, ceea ce a făcut diferența față de adversarii lor japonezi. Fără îndoială, cel mai remarcabil a fost amiralul flotei, **Chester Nimitz**.

Odată ce și-a asumat poziția de comandant-șef al Flotei Pacificului, stilul lui unic de management al resurselor umane a crescut rapid moralul trupelor, grav afectat după Pearl Harbor. Pregătirile pentru Midway au oferit dovada talentului său remarcabil de a avea încredere în colegii săi și de a-i lăsa să își folosească experiența și să își pună în aplicare ideile, atunci când era convins că aveau dreptate. Disponibilitatea lui de a lua în serios în special opiniile și concluziile comandantului Rochefort și de a avea încredere în acesta, inclusiv atunci când propriul lui superior, amiralul King, se arătase sceptic, a fost absolut crucială. Nimitz și-a trimis pe mare contingentul naval inferior numeric, bazându-se pe convingerea că informațiile obținute de Rochefort erau precise. Amiralul King evident nu avusese încredere deplină în concluziile trase de Nimitz în privința intențiilor Japoniei înainte de Midway.

Știa foarte bine că amiralul său din Pacific era într-o poziție asemănătoare cu cea a lui Jellicoe în Iutlanda, fiind „singurul bărbat care ar fi putut pierde războiul într-o după-amiază”. Totuși, soarta flotei nu putea fi în mâini mai bune.

Chester William Nimitz a fost numit comandant-șef al Flotei Pacificului a SUA (CINCPAC) pe 31 decembrie 1941, luând locul amiralului Kimmel, care fusese eliberat din funcție. La câteva săptămânde la numirea lui, ridicase deja moralul flotei. Decizia lui de a se folosi de informațiile strânse de Hypo – și, în consecință de a-și aduna puțin nave și de a le folosi pentru a înfrânge portavionii lui Nagumo – l-a transformat în adevăratul arhitect al victoriei americane. După Midway, a devenit comandantul-șef al Zonei Centrale a Pacificului, unde și-a împărțit responsabilitățile cu Douglas MacArthur în Războiul Pacificului. În 1944 a fost promovat la gradul de amiral al flotei, iar în septembrie 1945 a făcut parte din delegația Aliaților care a acceptat capitularea Japoniei la bordul navei americane *Missouri* în golful Tokyo.

Arhivele Naționale SUA

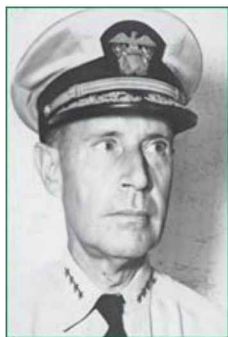

Contraamiralul Frank „Blackjack” Fletcher a fost comandantul forțelor navale ale SUA din Marea Coralilor și al Forțelor Operative 16 și 17 în timpul bătăliei de la Midway. Deși a învins în ambele împrejurări, a fost considerat un comandant mult prea precaut, lucru dovedit de felul în care a purtat bătăliile din jurul Guadalcanal în august 1942, care nu au fost remarcabile.
Arhivele Naționale ale SUA

Chester Nimitz a lăudat mereu rolul crucial jucat în bătălie de contraamiralul **Raymond A. Spruance**, spunând deseori că Spruance fusese, de fapt, artizanul victoriei de la Midway. Având în vedere că Spruance nu era un amiral de portavioane și fusese numit în ultima clipă, din cauza dermatitei lui „Bull” Halsey, aceste cuvinte sunt, într-adevăr, semnul unei mari prețuiri. Unii au spus că decizia cea mai importantă cu privire la această bătălie a lui Nimitz fusese numirea lui Spruance. Deși nu a denigrat niciodată talentele de comandant ale lui Halsey, Nimitz a insistat că inteligența analitică a lui Spruance, calmul și fermitatea l-au făcut omul perfect pentru circumstanțele stranie ale bătăliei de la Midway. În următorii

ani, Nimitz, reflectând asupra rolului benefic jucat de soartă în numirea lui Spruance la comanda Forței Operative 16, spunea: „A fost o zi minunată pentru Marină ziua în care Bill Halsey a fost nevoit să se interneze”. Deși a evitat mereu publicitatea care îi plăcea atât de

Comandantul Forței Operative (FO) 16, contraamiralul Raymond Spruance (în această imagine din 1944 era deja amiral). El a fost ales pentru surpriză pentru comanda FO 16 în absența lui Halsey și, în urma bătăliei, a dobândit reputația de strateg genial și de comandant care lua decizii echilibrate.

US Naval Historical Center

Actele de curaj ale piloților din Marina SUA, realizate cu avioane Brewster F2 Buffalo – deja depășite tehnic în momentul bătăliei de la Midway – i-au făcut pe mulți piloți japonezi care bombardau baza de pe atol să le identifice greșit ca avioane Wildcat.

Copyright desen Pilot Press

mult lui Halsey, Spruance a dobândit o reputație care, până la urmă, se baza în întregime pe profesionalismul său. Cu toate acestea, nu s-a îndoit niciodată cu privire la persoana care merita lauri victoriei de la Midway: Nimitz, cel care avusese curajul să accepte informațiile oferite de servicii și să acționeze în consecință.

Deși amiralul **Frank Fletcher** a jucat un rol crucial în victoria de la Midway, are tendința să rămână în umbra subordonatului său, Raymond Spruance, și a superiorului său, amiralul Nimitz. Prestația sa în Marea Coralilor a fost criticată, dar Fletcher s-a folosit de experiența dobândită în tacticile puse la punct în Midway. Foarte importantă a fost decizia sa de a separa cele două forțe operative, având în vedere că, dacă portavioanele ar fi operat aproape unele de altele, le-ar fi oferit japonezilor o singură țintă.

Japonezii au înțeles, în curând, consecințele modului de operare al americanilor. Mai mult, faptul că Spruance a fost lăsat să inițieze atacul împotriva portavioanelor japoneze pe 4 iunie a însemnat, inevitabil, că el a fost cel lăudat pentru primele pierderi provocate inamicului. Faptul că și-a sacrificat cu bună știință prestigiul personal de dragul eficienței operative a fost considerat de multă lume o dovadă a caracterului său deosebit.

APARATE DE ZBOR

APARATE JAPONEEZE

Cel mai vizibil și mai puternic simbol al succeselor militare japoneze în primele șase luni ale Războiului din Pacific a fost avionul de luptă Mitsubishi A6M2 Zero-Sen. Acesta reprezenta un compromis remarcabil între o structură de rezistență simplă și ușoară, care oferea o manevrabilitate ridicată, și o putere de foc însemnată și de rază lungă. Începând cu bătălia de la Pearl Harbor, aparatele Zero au doborât deseori avioane ale Aliaților, ori de câte ori le-au întâlnit, iar reputația lor căpătase deja proporții aproape mitice înainte de Midway. Americanii au reușit să descopere călcâiul lui Ahile al acestui aparat de zbor abia după ce au recuperat un avion aproape intact, care se prăbușise în Insulele Aleutine în timpul Operațiunii AL. Cu toate acestea, superioritatea aeriană conferită de aceste avioane de luptă, controlate de piloți experimentați și extrem de talentați, precum locotenentul-comandant Shigeru Itaya, de pe portavionul *Akagi*, a permis escadroanelor de bombardiere cu torpile ale *Rengo Kantai* să terorizeze întregi aliate de pe mare și de pe uscat.

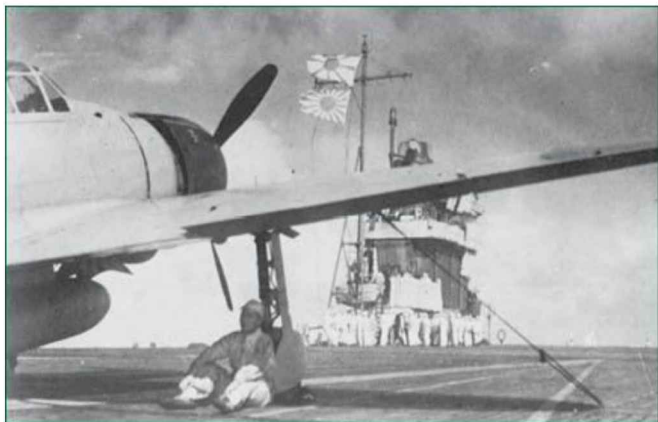
Pentru bombardierul în picaj Aichi D3A1 Val, japonezii puseseră la punct un design eficient care, în mâinile unor piloți experimentați, a avut o acuratețe de 80% împotriva navelor de război ale Marinei Regale Britanice în timpul atacurilor devastatoare din Oceanul Indian, în aprilie 1942. Deși era un avion masiv, cu partea de jos fixă și rigidă, Val demonstrase o capacitate remarcabilă de rezistență în luptele din Marea Coralilor. La Midway, la bordul portavionului *Soryu*, se găseau două aparate de zbor care urmau să înlocuiască D3A1A, noile Yokosuka D4Y1 Judy. Acestea urmau să fie folosite drept avioane de recunoaștere. La bordul portavioanelor lui Nagumo, în iunie 1942, se aflau și 93 de torpiloare Nakajima B5N2

Kate, cel mai eficient model de aparat de zbor din lume la acea perioadă, net superioare echivalențelor sale americane și britanice.

Cu toate acestea, performanțele sale superioare erau doar relative fiindcă, la fel ca toate celelalte aparate de zbor de acest tip, dimensiunile mari, viteza mică și armamentele reduse îl făceau vulnerabil la atacuri din partea altor avioane și a bateriilor antiaeriene. Totuși, rezultatele obținute în această perioadă, până la Midway, au fost remarcabile. Aceste avioane au fost folosite pentru a bombarda insula Midway și, mai ales, pentru a torpila portavioanele SUA.

În ciuda progreselor tehnice vizibile la aeronavele sale, înainte de Midway apăruse deja o problemă serioasă pentru aviația Marinei japoneze, care avea să influențeze concret rezultatul bătăliei și să

Un avion de vânătoare Zero la bordul portavionului Akagi Zero era un avion formidabil, dar eficacitatea sa ca aparat care să apere flota a fost compromisă de lipsa sistemului de avertizare adecvat și de lipsa unui sistem eficient de control aeropurtat. Aceste carențe aveau să fie pe deplin vizibile la Midway.
Ships of the World Magazine

slăbească dramatic forța acesteia până la sfârșitul războiului. Spre deosebire de majoritatea navelor de luptă ale Flotei Combinate, care stătuseră ancorate în splendoarea lor maiestuoasă în Hashirajima de când izbucnise războiul, portavioanele Primei Flote Aeriene se aflaseră în mijlocul acțiunii aproape continuu, de la Pearl Harbor încoace. Prin urmare, pierderile omenești suferite începuseră să se resimtă din greu din cauza uzurii inevitabile. Marina japoneză intrase în război cu un număr relativ mic de piloți – 5 000 –, dintre care aproximativ 3 500 erau piloți pe avioane din prima linie. Datorită politicii de a-i plasa pe acești experți în escadroanele din prima linie, pentru a avea un avantaj calitativ în luptă, foarte puțini veterani supraviețuiau pentru a transmite cunoștințe noilor piloți care se antrenau în Japonia. Majoritatea piloților care îi înlocuiau

Portavionul *Akagi* fost reconstruit din temelii între 1936 și 1938 și modernizat cu o singură punte de zbor de-a lungul întregii nave. Ultima sa modificare semnificativă a fost înlocuirea, spre sfârșitul anilor 1930, a coșului înalt de 8,2 metri cu o singură cale de evacuare orientată descendentă a fumului să nu acopere pista de decolare, după cum se vede în imagine. *Akagi* răta astfel la Midway.

pe cei decedați sau dispăruți, dacă nu chiar toți, erau începători care aveau nevoie de foarte mult timp și de mult efort pentru a deveni cât de cât eficienți în luptă.

Ineficiența acestei politici avea să devină evidentă după bătălia din Marea Coralilor, când pierderea unor veterani de neînlocuit, cum era și locotenentul-comandant Takahashi, care comandase bombardierele în picaj la Pearl Harbor, a dus la retragerea noului portavion *Zuikaku* din operațiunea Midway, din cauza lipsei echipajelor cu experiență. Nagumo însuși s-a declarat nemulțumit de prestația slabă a multor noi piloți trimiși să acopere pierderile de portavioane. După cum vom vedea, criza tot mai acută de piloți cu experiență a fost accentuată de pierderile grave suferite în rândul veteranilor rămași la Midway.

APARATE AMERICANE

Pentru bătălia ce avea să urmeze, în care niște avioane aveau să lupte împotriva altor avioane și împotriva navelor de război, Statele Unite dețineau un avantaj de doar 23 de aparate de zbor (staționate pe Midway și pe portavioane) în fața celor 325 de avioane aflate la bordul portavioanelor japoneze. Cu toate acestea, cifrele nu contau prea mult în aceste circumstanțe, fiindcă toate avioanele folosite de americanii erau, mai mult sau mai puțin, inferioare celor japoneze.

În timp ce avionul de luptă principal al Marinei, F4F-4 Wildcat, era inferior avionului Zero, piloții americani învățaseră din proprie experiență tacticile prin care se puteau confrunta cu un adversar mult mai manevrabil. Ori de câte ori era posibil, avioanele F4F-4 atacau Zero-urile din picaj, trăgând din cele șase mitraliere pentru a distruge structura de rezistență subțire, fără blindaj, a avioanelor japoneze. Dacă lupta nu putea fi evitată, avioanele F4F-4 dovediseră că puteau face față avioanelor Zero. Piloții din Marina americană erau bine antrenați în folosirea tirului indirect, iar cătările cu reflectoare le ofereau posibilitatea de a ținti precis și de a aplica lovituri letale. Dotate cu blindaj și cu rezervoare de combustibil

Avionul Grumman F4F-4 pilotat de locotenent-comandantul John S. Thach, ofițer-comandan MF-3, portavionul american Yorktown, Midway, 4 iunie 1942

autosigilante, avioanele Wildcat puteau să suporte daune care ar fi doborât un Zero-Sen, reușind apoi să ajungă, totuși, la portavionul lor. Locotenent-comandantul John S. „Jimmy” Thach pilota un F4F. La Midway, acesta a comandat escadrila mixtă de avioane compusă din avioane VF-3 de pe *Saratoga* și VF-5 de pe *Yorktown*. Folosind experiența acumulată în bătăliile aeriene împotriva Zero-Sen, Thach a formulat o nouă strategie care i-a luat numele, „Învăluirea Thach”, pe care el și piloții lui de VF-3 au folosit-o cu succes la Midway.

Deși Marina SUA considera depășit Douglas SBD Dauntless în momentul Midway, acesta era, în continuare, unul dintre cele mai bune bombardiere din lume. Avea o stabilitate crescută și comenzi care răspundeau rapid. La Midway s-a dovedit un adevărat ucigaș de portavioane japoneze când, după un picaj controlat la un unghi optim de 80 de grade, își trimitea bombele de 450 de kilograme în centrul vital al navelor inamice. Piloții bombardierelor cu torpile au fost însă cei care au pilotat cele mai vechi aparate de zbor dintre cele folosite în bătălia de la Midway. TBD-1 Devastator fusese proiectat în 1934. În 1937, când a intrat pentru prima oară în serviciul Marinei, era cel mai bun avion de acest tip din lume, dar, în 1942, era deja complet depășit. La Midway însă, a fost singurul bombardier cu torpile de care Marina dispunea în număr suficient, fiindcă înlocuitorul său, Grumman TBF-1, nu era încă disponibil în cantități suficiente. De fapt, cele 21 de echipaje din Escadrila Opt Bombardiere

cu Torpile (VT-8) de pe portavionul *Hornet*, care învățaseră să piloteze noile aeronave în Statele Unite, au sosit la Pearl Harbor cu o zi după ce *Hornet* plecase spre Midway. Prin urmare, aceștia au fost nevoiți să zboare împotriva portavioanelor japoneze în aeronave care erau extrem de încete și prindeau greu altitudine și, în plus, li se spusese dinainte că aceste avioane nu se descurca bine în rolul alocat, fiindcă arma lor principală, torpila Mk.13, era instabilă. La Midway, aceste avioane au eșuat glorios fiindcă, după cum vom vedea, sacrificiul echipajelor de pe TBD a oferit șansa atacurilor bombardierelor în picaj asupra portavioanelor japoneze.

În timp ce Marina SUA avea, totuși, la dispoziție avioane cât de cât moderne, Grupul Aerian 22 al Pușcașilor Marini (MAG) din Midway folosea avioane cu totul depășite, primite de la Marină. Era vorba de aparate de zbor Brewster F2A-3 Buffalo, poreclite „sicrie zburătoare”, și de bombardiere în picaj Vought SB2U-3 Vindicator. Cele din urmă fuseseră denumite în batjocură, „vibratoare” de către piloții lor și aveau obiceiul extrem de deranjant de a-și pierde învelișul de pe aripi, care era apoi reparat cu cantități abundente de bandă adezivă. Aeronavele noi primite erau șapte F4F-3, care serveau împreună cu avioanele Buffalo din VMF-221, și 16 SBD care operau cu avioanele Vindicator din VMSB-241. În cazul celor din urmă, orice

Vought SB2U Vindicator, poreclit „vibratorul” de către piloți, era unul dintre tipurile vechi de aeronavă folosite de pușcașii marini americani la Midway.

Copyright desen Pilot Press

eficiență potențială era știrbită de lipsa de experiență a piloților pe aparate de zbor de acest tip.

Pentru a întări forța aeriană a Marinei de pe insulă, atât Armata de uscat, cât și Marina au trimis contingente. Armata a trimis un detașament al Armatei Aeriene, compus din 19 fortărețe zburătoare B-17 și patru noi bombardiere medii Marauder B-26, echipate pentru a transporta o singură torpilă sub fuzelaj. În cazul celor dintâi, așteptările erau mari, dar contribuția lor la luptă a fost neglijabilă, în ciuda spațiului uriaș pe care îl ocupau în baza aeriană de pe micuța Insulă de Est și a cantităților enorme de combustibil folosite la zborurile cu B-17. Avioanele ofensive ale Marinei de pe insulă erau limitate la șase TBF din VT-8, care sosiseră la Pearl pe 29 mai. Șase dintre echipajele care debarcaseră cu noile avioane au fost alese să zboare la Midway și au sosit pe 1 iunie.

Cele mai importante tipuri de aeronave de pe Midway erau hidroavioanele PBY-5 și -5A Catalina ale Marinei, din Grupurile de Patrulă 1 și 2. Acestea aveau rolul vital de a căuta forțele japoneze care înaintau și de a le raporta poziția. Până pe 30 mai, două duzini de PBY zburau într-un arc uriaș de la nord-nord-estul la sud-sud-vestul insulei Midway, până la o distanță de circa 100 de kilometri. Zi și noapte, PBY-urile se ridicau în aer și porneau pe lungul drum până la punctul cel mai îndepărtat al rutei lor de patrulă. Cu toate acestea, abia pe 3 iunie, prima zi identificată de Hypo ca dată a unei posibile ofensive japoneze, echipajelor le-a fost dezvăluită, în sfârșit, iminența invaziei japoneze. PBY-urile patrulau pe toate rutele posibile pe care s-ar fi putut apropia japonezii de Midway, așa că nu a fost decât o chestiune de timp până când au descoperit forțele japoneze care se apropiau în viteză și cortina s-a ridicat, dând startul uneia dintre cele mai importante bătălii din al Doilea Război Mondial.

BĂTĂLIA:3 Iunie

ÎNCEPUTUL BĂTĂLIEI

Primul act al dramei, acum în plină desfășurare, a avut loc la multe sute de kilometri de insula Midway când, cu puțin timp după ora 3.00, portavioanele *Ryujo* și *Junyo* și-au lansat aeronavele pentru a ataca Dutch Harbor și a iniția faza de luptă a Operațiunii AL. Ținând cont de ceața și de vremea nefavorabilă atât de caracteristice regiunii, forța de atac de pe *Junyo*, compusă din 15 bombardiere în picaj Val și 13 escorte Zero, nu a reușit să găsească ținta și s-a întors la portavion. Grupul aerian de pe *Ryujo* a avut mai mult noroc. Nouă dintre bombardierele Kate și trei Zero au prins o spărtură în plafonul de nori și au văzut ținta direct sub ei, pe la 8.08. Radarul de la bordul unei baze plutitoare pentru hidroavioane a detectat grupul japonez de atac și, deși vasele din port nu au putut pleca, bateriile antiaeriene au fost avertizate dinainte și au reușit să răspundă cu un baraj greu. Avioanele Zero s-au luptat și cu câteva P-40 care au reușit să decoleze.

Deși baza a avut de suferit, un alt raid a fost lansat la 9.45 pentru a ataca vasele din port. Din cauza vremii, țintele nu au putut fi găsite. Avioanele s-au întors la portavioanele lor, dar nu înainte de a avea o întâlnire cu câteva aparate de zbor americane, pierzând un Zero. La mijlocul zilei, când avioanele au revenit la bord, amiralul Kakuta și-a întors forțele spre sud-vest.

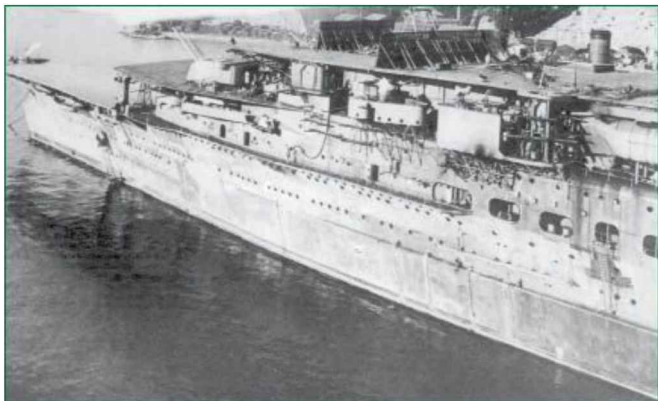
Două zile mai târziu, Dutch Harbor a fost atacat din nou. Depozitul de petrol a fost distrus complet, iar celelalte instalații au suferit noi stricăciuni. Forțele aeriene americane au răspuns lansând raiduri cu B-17 și B-26, dar nu au reușit să lovească navele japoneze. Când avioanele lui Kakuta aterizaseră deja, Yamamoto îi spusese acestuia că, din cauza evenimentelor din bătălia de la Midway,

Operațiunea AL era suspendată, el și portavioanele sale trebuind să se poziționeze în sud. Deși invazia insulei Adak a fost anulată, Attu și Kiska au fost ocupate pe 5 și 7 iunie, conform planului. Oricum, întreaga operațiune AL a fost un exercițiu inutil, care nu și-a atins nici pe departe scopul. Amiralul Nimitz nu s-a îndoit niciodată că atacul asupra Insulelor Aleutine a fost, pur și simplu, o diversivie și, prin comparație cu bătălia care era pe punctul să înceapă, așa a și rămas. La câteva ore după primul atac asupra Dutch Harbor, avioanele PBY care patrulau spațiul aerian din sud-estul insulei Midway vesteau începutul bătăliei principale.

Kawanishi H8K Emilya fost cel mai puternic și cel mai de temut hidroavion cu rază lungă folosit de țările beligerante în al Doilea Război Mondial. Deși fuseseră planuite zboruri de recunoaștere deasupra Pearl Harbor cu două din aceste avioane, între 31 mai și 3 iunie, pentru a afla ultimele poziții ale flotei SUA înainte de atacul asupra bazei Midway, acestea au trebuit abandonate. În plus, cordonul de submarin nu a reușit nici el să obțină informații, așa că Nagumo nu știa nimic despre poziția flotei SUA.

Philip Jarrett

Finalizată la trei ani după navei pereche, *Kaga* („Bucurie Sportivă”) avea aceeași origine ca un cruciător și a fost dotată tot cu trei punți de zbor anterioare. Sub această formă, avea o capacitate maximă de 60 de avioane.

via Roger Chesneau

DESCOPERIREA FORȚEIDE INVAZIE MIDWAY

Primul contact cu forțele japoneze care se apropiau a fost făcut de un PBY cu numărul 6-V-55, al cărui pilot, ofițerul Charles Eaton, a raportat depistarea a două vase de transport, la 9.04. După 21 de minute, o transmisiune de la bordul unui PBY, pilotat de ofițerul „Jack” Reid, a alarmat garnizoana din Midway. La limita extremă a rutei de patrulare a aparatelor PBY, echipajul de pe 8-V-55 zărise un grup de nave la orizont. Reid a trimis imediat mesajul. „Văzut Corp Principal”, urmat câteva minute mai târziu de „spre 262, distanță 700 de mile”. Shannon și Simmard au cerut informații mai clare, fiindcă nu doreau să ordone decolarea aeronavelor doar pe baza unor rapoarte atât de vagi. Cei doi au așteptat câteva ore înainte ca pilotul de pe PBY să le transmită informațiile detaliate pe care le doreau.

Stânjenit de lipsa unor nori care să îi ofere acoperire și să îl protejeze, Reid a fost nevoit să își schimbe frecvent cursul și altitudinea pentru a nu fi detectat și a obține poziția cea mai eficientă din care să poată observa din ce era formată forța japoneză. Apropiindu-se din spate, el a văzut întreaga Forță de Invazie a contraamiralului Tanaka, înaintând la o viteză de 19 noduri, cu crucișătorul ușor *Jintsu* conducând două coloane paralele de vase de transport. Înaintea lor, dispuse în arc, înaintau cele zece distrugătoare de recunoaștere. Raportul trimis de el a fost recepționat în Midway la 11.25 și, în acesta, Reid număra 11 vase, identificând un portavion mic, un portavion de hidroavioane, două nave de luptă, mai multe crucișătoare și mai multe distrugătoare. Varietatea tipurilor de nave sugerează că raportul lui Reid se baza, fără ca el să își fi dat seama, pe mai multe contacte vizuale cu flota inamică. Este foarte probabil ca manevrele lui frecvent din timpul orelor care trecuseră de la mesajul lui inițial către Midway să-l fi adus nu doar deasupra Forței de Invazie a lui Tanaka, ci și de-a latul traiectoriei „Corpusului Principal” al lui Kondo, a cordonului de nave ale Grupului de Sprijin al lui Kurita și a grupului de baze plutitoare pentru hidroavioane al lui Fujita, care operau toate în aceeași zonă. În ciuda greșelilor comise de Reid în identificarea unor nave din convoiul lui Tanaka, era clar că o forță japoneză de dimensiuni considerabile se îndrepta direct spre Midway. Bazându-se pe aceste informații, Simmard a permis inițierea atacurilor aeriene de către piloții militari.

În timp ce avionul *PBY* al lui Reid se întorcea spre casă și dispărea deasupra orizontului, *Jintsu* trimisese deja un mesaj în eter, spărgând tăcerea radio a japonezilor și transmițând navei-amiral vestea că Forța de Invazie fusese descoperită la 900 de kilometri de Midway. Până în acest punct se presupusese că totul mergea bine. Mărturiile de la fața locului spun că atât comandantul suprem, cât și subordonații săi de la bordul *Yamato* erau foarte mulțumiți. Cu toate acestea, mesajul lui Tanaka a pus capăt sentimentului de siguranță, fiindcă Yamamoto și-a dat seama că inamicul descoperise flota care avansa cu mult mai înainte decât se prevăzuse în planul de operațiuni.

Portavionul șor Zuigo, într-o fotografie din decembrie 1940. Acest portavion util a fost detașat la Forța de Invazie Midway și nu a jucat nici un rol în bătălie.

Muzeul Yamato

Așa cum stăteau lucrurile acum, comandantul-șef și statul său major s-au resemnat cu ideea inițierii premature a luptei și cu inevitabilitatea atacurilor aeriene asupra Forței de Invazie a lui Tanaka.

Dintre avioanele de pe Midway, doar B-17 deținute de armată aveau capacitate de a ataca eficient forțele japoneze de la o asemenea distanță. Chiar și așa, fusese necesară instalarea unui al doilea rezervor cu combustibil în cala pentru bombe a fiecărui aparat, reducându-le capacitatea de încărcare la jumătate, la doar patru bombe de 225 de kilograme fiecare. La puțin timp după 12.25, nouă fortărețe

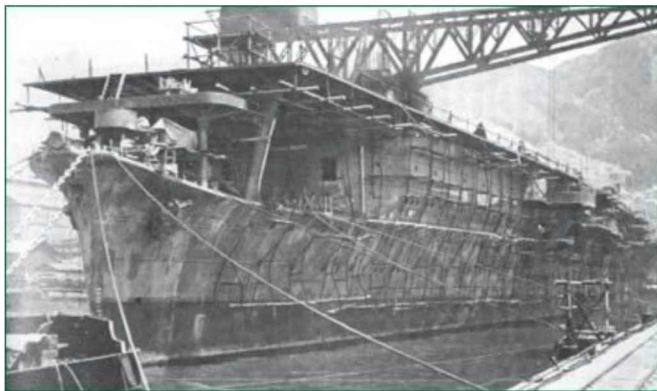
O „fortăreață zburătoare” B-17 aparținând Forței Aeriene SUA decolează din Midway pentru a bombarda flota japoneză în timpul bătăliei. În ciuda a ceea ce au susținut aviatorii Corpului Aerian, aparatele B-17 nu au atins nici o țintă în timpul bătăliei.

US Naval Historical Center

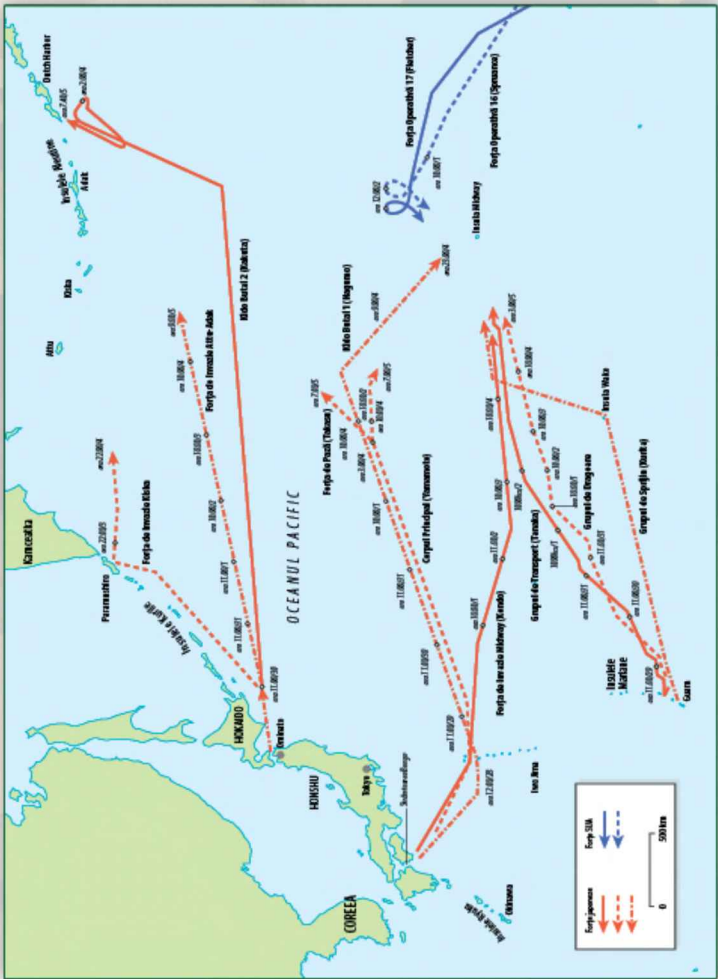

zburătoare, sub comanda locotenent-colonelului Walter Sweeny, au decolat spre vest, în direcția în care Reid estimase ultima dată că se afla flota japoneză. Abia la 16.40 avioanele au localizat forțele inamice și și-au început bombardamentele de la mare altitudine. Mult mai jos, *Jintsu* și cele zece distrugătoare de recunoaștere au deschis focul spre avioanele care se mișcau rapid deasupra lor cu bateriile antiaeriene, dar eficiența tirului lor era doar o aparență, fiindcă nici unul dintre avioanele B-17 nu a fost lovit. În schimb, nici bombardierele americane nu au nimerit vapoarele japoneze, deși trombele de apă care s-au ridicat în vecinătatea acestora i-au făcut pe anumiți piloți să susțină lucruri complet nejustificate la întoarcerea pe Midway. În rapoartele lor, piloții și echipajele au spus că șase vase fuseseră lovite, inclusiv două transportoare, două crucișătoare grele și chiar și două nave de luptă. Presupunând că aceste vase erau

Hiryu („Dragonul zburător”), în construcția șantierului naval Yokosuka lângă nava-amirală Flotei Combinată *Nagato* și lângă navele ei soră *Mutsu*. A fost ultimul portavion japonez construit sub restricțiile Tratatului Naval de la Washington. Introdus oficial în Flota Combinată pe 5 iulie 1939, avea „insula” la babord, la fel ca *Akagi*

Pacificul Central: Midway și contactul celor două combatante 1-3 iunie

acum epave înghițite de flăcări, submarinul american *Cuttlefish*, care patrula în vecinătate, a fost trimis să le scufunde. Bineînțeles, acesta nu a găsit nici urmă a presupuselor epave.

În dimineața următoare, foarte devreme, forța încă nevătămată a lui Tanaka a fost atacată din nou. Atacul a avut o anvergură mai mică, dar a fost mai agresiv. Patru avioane masive și vulnerabile PBY fuseseră modificate pentru a duce câte o singură torpilă și, având echipaje de voluntari, decolaseră de pe Midway la 21.15, în noaptea de 3 iunie, cu intenția de a ataca forțele japoneze.

Trei au ajuns la convoi, fixându-i poziția cu ajutorul radarului de la bord, și, profitând de lumina strălucitoare a lunii care dezvăluia vasele inamice, și-au început atacul la 1.30. Doar avionul PBY pilotat de ofițerul Probst a nimerit o lovitură. Torpila lui a detonat aproape de partea din față a petrolierului *Akebono Maru*. Explozia a ucis 11 membri ai echipajului și a rănit alți 13, dar avariile provocate navei nu au fost suficiente ca să o scufunde și aceasta s-a reînălțat, curând, în convoi. Aparatele PBY au reușit să scape de focul antiaerian de pe vasele japoneze și s-au întors greoi, ca de obicei, la Midway. Au sosit chiar după ce atacurile aeriene ale forței de atac a lui Nagumo începuseră.

FORȚELE OPERATIVE 16 ȘI 17

Tonul de la bordul portavioanelor *Enterprise* și *Hornet* fusese dat cu o zi înainte, când Spruance le transmisese navelor din Forța Operativă esența planului formulat pentru a înfrunta grupul de portavioane japoneze care se îndrepta spre Midway. Comunicatul lui Spruance era remarcabil de calm, dar transmitea prin realismul său o încredere stăpânită. Mai târziu în aceeași zi a avut loc și întâlnirea vitală de la Point Luck. Fletcher și-a asumat oficial comanda tactică a ambelor grupe de portavioane, deși, în practică, cele două forțe operative urmau să acționeze independent. Tăcerea radio era absolută, inclusiv în privința sistemelor de comunicare internave, care nu puteau fi, teoretic, interceptate.

Portavionul Soryu („Dragonul Verde”), în timpul construcției la șantierul naval Kure. Această navă a fost construită ținând cont de limitările Tratatului de la Washington. A fost inclusă oficial în Flota Combinată pe 29 decembrie 1937.
via Roger Chesneau

Deși era destul de mic și avea interiorul înghesuit din cauza limitărilor impuse de tratat, portavionul Soryu putea transporta totuși, un număr respectabil de 63 de avioane. Nava reprezenta cel altă jumătate a Diviziei 2 Portavioane Rengo Kantai

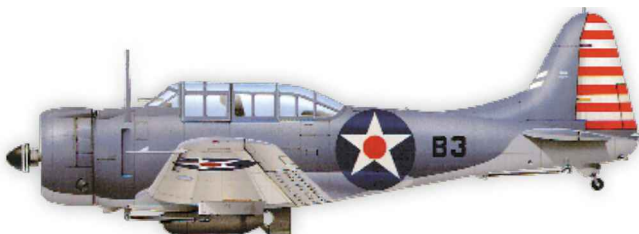

Portavionu *Enterprise* - Marele „E” – este considerat de mulți cea mai bună navă de război care a servit vreodată în Marina americană. Lansată pe 3 octombrie 1936, această navă a servit curajos pe parcursul întregului conflict, fiind apoi reciclată la fier vechi fără nici o ceremonie oficială.

via Roger Chesneau

Pe 3 iunie, cele trei portavioane și navele care le escortau au început să patruleze în zigzag, în vecinătatea Point Luck. Spruance și Fletcher așteptau răbdători apariția portavioanelor lui Nagumo.

Ziua oferise însă și momente dramatice, fiindcă atât Nimitz, cât și Fletcher aflaseră că ofițerul Reid descoperise Forța de Invazie a lui Tanaka dimineața devreme. Era posibil ca descrierea flotei inamice drept „Corp Principal” să fi fost acceptată ca atare de unul sau de amândoi. În ce-l privește, Nimitz nu a văzut nimic – nici chiar în rapoartele care detaliau din ce era formată flota inamică și care fuseseră primite mai târziu – care să îl facă să se îndoiască de informațiile primite de la Hypo că forța principală de atac a japonezilor includea portavioanele lui Nagumo, care nu își făcuseră încă apariția. Fletcher ajunsese și el la aceeași concluzie, după ce primise o confirmare de la Nimitz, spre sfârșitul după-amiezii, într-un mesaj codat trimis de pe *Yorktown*: „Nu este, repet, nu este forța de atac a inamicului – stop – Este forța de debarcare. Forța de atac va lovi din spre nord-vest mâine în zori”. Timpul trecea din ce în ce mai repede, așa că Fletcher a ordonat să se transmită o schimbare de curs spre *Enterprise* și *Hornet*. La 19.50, cele două Forțe Operative au pornit spre sud în noapte, ținând un punct aflat la circa 370 de kilometri spre nord de Midway. Presupunând că Nagumo avea să își păstreze

Poreclite cu drag „barje” de către piloții lor, avioanele Douglas SBD Dauntless au fost responsabile de distrugerea a patru portavioane japoneze în bătălia de la Midway.

Copyright desen Pilot Press

cursul, Fletcher intenționa să își lanseze de aici avioanele împotriva portavioanelor japoneze, în dimineața următoare.

PRIMA FLOTĂ AERIANĂ

3 iunie a fost o zi de pregătiri febrile la bordul celor patru portavioane ale Primei Flote Aeriene. Alimentarea finală cu combustibil

Portavionul *Hiryu* la viteză maximă, în 1939. *Hiryu* era o versiune îmbunătățită și mai mare a lui *Soryu*. La sfârșitul lui aprilie 1942, comandantul Diviziei 2 Portavioane contraamiralul Yamaguchi și-a schimbat nava-amirală (*Hiryu* în loc de *Soryu*) pentru a profita de puntea mai mare de pe *Hiryu*.

Muzeul Yamato

fusesse terminată și, la puțin timp după ora 6.00, cele cinci petroliere ale corpului de aprovizionare și distrugătorul care le însoțea, *Akigumo*, s-au retras din formație. Portavioanele și escortelelor s-au întors apoi spre sud-est și au accelerat la 24 de noduri, pentru a-și începe ultima parte a călătoriei spre Midway. În măruntaiele portavioanelor, mecanicii lucrau din greu la motoarele aparatelor de zbor pentru a asigura o performanță optimă, iar armurierii încărcau benzi de cartușe și obuze în mitraliere și tunuri. Alții pregăteau bombe și lăcașurile pentru atacul care fusese planificat pentru zorii zilei următoare. De pe puntea navei-amiral, amiralul Nagumo cerceta priveliștea. În jurul celor patru portavioane se formase un inel defensiv strâns, compus din navele rapide de luptă *Haruna* și *Kirishima*, împreună cu cuirasatele grele *Tone* și *Chikuma*, cuirasatul ușor *Nagara* și cele 12 distrugătoare ale forței de recunoaștere. Simptomatic pentru neliniștea crescândă, poate, la un moment dat s-a dat informația falsă că ar fi fost văzut un avion inamic de către soldații de cart de pe *Tone*. Deși au fost lansate trei avioane Zero de pe *Akagi* pentru a investiga, nu s-a găsit nimic.

Vederea aeriană a supracruciașului greu *Tone* în 1941. Clasa această de nave era concepută cu întreaga baterie principală la prora ca să optimizeze spațiul de la pupă pentru facilități de aviație. Cele două crucișătoare de clasă *Tone* au fost repartizate pentru Kido Butai 1 de la declanșarea războiului până la Midway.

Muzeul Yamato

Avionde atac tip 97 aterizând la bordul portavionului *Shokaku*. Acest aparat, împreună cu torpilele sale lansate precis pe calea aerului, oferea grupurilor aeriene ale portavioanelor japoneze o armă mortală pentru nave. Aceste avioane puteau purta și o mare încărcătură de bombe, așa cum au făcut-o când au atacat Midway în dimineața zilei de 4 iunie.

Muzeul Yamato

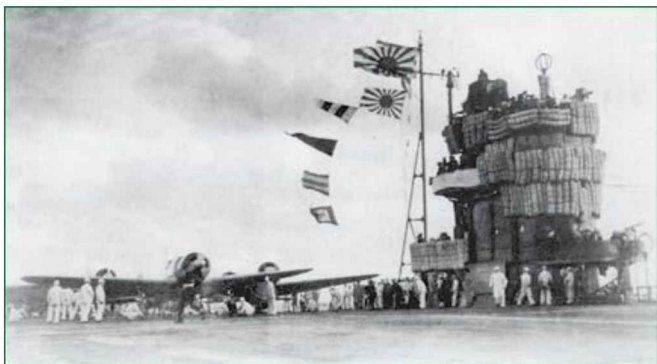
Dedesubt, piloții însărcinați cu atacul asupra bazei de pe insula Midway se relaxau sau dormeau, după cum simțeau nevoia, în timp ce alții, mai conștienți poate de propria lor mortalitate, vizitau altarele șintoiste de pe fiecare vas, invocând protecția zeului altarului respectiv (*kami*) în bătălia care avea să urmeze. Întreaga flotă știa că, în câteva ore, urma să înceapă cea mai mare bătălie dată vreodată de Flota Combinată. De la cel mai de pe urmă marinăr la cel mai experimentat veteran, toată lumea se aștepta la o victorie categorică în următoarele ore sau zile.

BĂTĂLIA:4 Iunie

PRIMA FLOTĂ AERIANĂ ATACĂ MIDWAY

În orele de dinainte de 2.45, când piloții de la bordul portavioanelor *Akagi*, *Kaga*, *Hiryu* și *Soryu* au fost treziți, până la 4.30, când au fost lansate primele aparate de zbor din grupul de atac asupra insulei Midway, portavioanele Primei Flote Aeriene au fost scena unei activități intense. Sunetele metalice ritmice și vibrațiile mecanismelor hidraulice reverberau pe fiecare portavion, în timp ce lifturile ridicau aeronavele cu rezervoarele pline de combustibil și armele pregătite ale primului val de atac din hangarele de dedesubt pe puntea de zbor. Întregul proces de a manevra fizic și de a aduce fiecare avion în poziția sa corectă pe puntea de zbor era obositor și solicita precizie. Mai întâi veneau bombardierele masive Kate, care erau poziționate în spatele liniei de zbor, urmate de bombardierele în picaj. Ultimele erau avioanele de vânătoare Zero-Sen, care urmau să fie lansate primele, oferind o umbrelă protectoare sub care se puteau adăposti aparatele de zbor mai grele. La 3.00, motoarele s-au trezit la viață unul câte unul, când mecanicii au început să le încălzească. Sub punte, piloții din primul val de atac își îmbrăcau deja costumele de zbor, înainte de a se îndrepta prin coridoarele strâmte spre cantină, unde urmau să servească micul dejun înainte de ultimul raport. Mulți erau nerăbdători și emoționați, fiind prima lor misiune de luptă. Nagumo stabilise ca piloții cei mai tineri să fie primii care ieșeau la atac. Astfel își păstra majoritatea piloților veterani la bordul portavioanelor, pentru a forma un al doilea val de atac, în cazul în care portavioanele americane își făceau apariția.

Deși era o manevră tipică pentru Nagumo cel precaut, nici chiar el nu avea vreun motiv în aceste momente să suspecteze că era posibil ca portavioanele americane să intre în luptă. Considera că

Nu există nici o fotografie dintr-o sursă japoneză care să înfățișeze operațiunile aeriene ale flotei lui Nagumo la Midway. Deși această fotografie a fost făcută chiar înainte de atacul asupra Pearl Harbor din decembrie 1941, ea redă, fără îndoială, o scenă asemănătoare cu aceea de la bordul navei-amiral Akagi chiar înainte de a-și lansa avioanele de vânătoare Zero în dimineața zilei de 4 iunie 1942.

situația este destul de roz. Nu știa că flota lui Tanaka fusese descoperită prematur cu o zi mai devreme, fiindcă Yamamoto insista încă să se păstreze tăcerea radio dintre nave, deci nu avea nici un motiv real să creadă că elementul surpriză considerat atât de important pentru planul lor fusese pierdut. Optimismul lui se deduce clar din circulara trimisă comandanților cu puțin timp înainte de începerea operațiunilor:

1. Flota inamică se va angaja probabil în luptă după ce operațiunea de debarcare pe Midway va fi începută.

2. Patrurile aeriene inamice din Midway vor fi mai numeroase spre vest și sud, mai puțin numeroase spre nord și nord-vest.

3. Raza estimată a patrurilor aeriene inamice este de aproximativ 920 de kilometri.

4. Inamicul nu ne cunoaște încă planul și nici nu ne-a detectat forța operativă.

5. Nu există nici o dovadă a prezenței unei forțe operative inamice în vecinătate.

6. Este posibil să atacăm Midway, să distrugem avioanele de la sol și să sprijinim o operațiune de debarcare, după care ne vom întoarce și vom distruge orice forță operativă a inamicului care se îndreaptă spre Midway.

7. Orice contraatac posibil din partea avioanelor inamice de la sol poate fi respins, cu siguranță, de interceptorii și bateriile noastre antiaeriene.

În afară de punctul 7, care avea să fie pus dramatic la încercare în curând, celelalte observații erau șocant de eronate. Faptul că se amăgeau singuri cu iluzia unei victorii facile explică întârzierea cu care japonezii au trimis înainte grupuri de recunoaștere aeriană, deși siguranța grupului de portavioane depindea de acest lucru.

Mitsuo Fuchida, care fusese numit la comanda primului val de atac, dar se îmbolnăvisese la puțin timp după ce flota părăsise Japonia și nu mai putea lua parte la luptă, a observat că recunoașterea avea să se facă folosind un singur val de avioane, și asta numai după ce forța de atac împotriva Midway avea să fie lansată. Presupunând că toate lucrurile mergeau conform planului, toate forțele americane din zona de recunoaștere aveau să fie localizate și distruse de cel de-al doilea val de atac al lui Nagumo. Deși credea că acest plan de recunoaștere era cât se poate de potrivit, Fuchida se îndoia de eficiența lui, fiindcă întâmpinase dificultăți în timpul operațiunilor din Oceanul Indian, când vasele inamice de suprafață fuseseră descoperite abia după ce grupurile aeriene de pe portavioane atacau alte ținte. O recunoaștere într-un singur val putea cel mult să confirme, după cum a observat cu o oarecare mărmăciune Fuchida, ceea ce japonezii credeau deja că știu – și anume că nu se afla nici o forță americană în zonă. Incapacitatea de a crea o procedură mai complexă de recunoaștere, care ar fi cerut din start alocarea mai multor aparate de zbor, s-a datorat, în parte, și reticenței de a folosi avioane de luptă Kate sau Val, care aveau o autonomie de zbor suficientă pentru astfel de misiuni dacă li se îndepărta încărcătura de bombe și de torpile, dar pe care Nagumo a preferat să le folosească exclusiv în scopuri

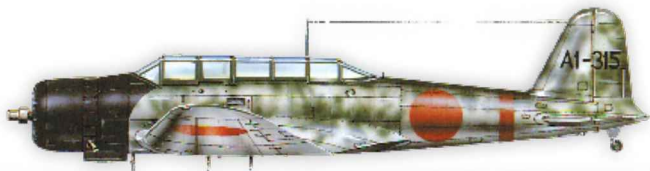
ofensive. Fără îndoială că soarta japonezilor a fost afectată iremediabil și de metodele lor inadecvate de recunoaștere. Minoru Genda, ofițer de aviație în Flota Aeriană, reflectând după bătălie, a admis că planul de recunoaștere fusese neglijent și că, în consecință, a fost „principală cauză a înfrângerii de la Midway”.

După ce au primit ultimele instrucțiuni, piloții de pe cele patru portavioane au ieșit pe punțile de zbor și au început să se îmbarce în aeronave. Motoarele s-au trezit la viață, cele 108 avioane din primul val de atac începând să se pregătească pentru decolare. Cu punțile de zbor luminate de reflectoare, toate cele patru portavioane s-au întors în vânt. Pe fiecare punte s-au aprins luminile verzi și, în zgomotul în crescendo al motoarelor, primele 36 de aparate de zbor Zero, comandate de locotenentul Masuharu Suganami de pe *Soryu*, au fost lansate exact la 4.30. În timp ce marinarii izbucneau în urale și își fluturau șepcile albe, 36 de bombardiere în picaj Val au fost lansate de pe *Akagi* și *Kaga*, apoi alte 36 de bombardiere Kate de pe *Soryu* și *Hiryu*, sub comanda locotenentului Shoichi Ogawa și, respectiv, a comandantului raidului aerian, locotenent Joicho Tomonaga. Unul câte unul, avioanele și-au luat locul în formațiunea uriașă care dădea ocol flotei. La 15 minute după ce începuseră decolările, Tomonaga a dat ordin și cele 108 avioane din primul val de atac s-au îndreptat spre sud-est, spre Midway.

Abia decolaseră avioanele, că lifturile de la bordul portavioanelor au început să ridice noi aeronave pe puntea de zbor. Doar nouă

Au fost fabricate 149 de aparate de zbor Nakajima B5N Kate. Portavioanele *Lexington*, *Yorktown* și *Hornet* au căzut toate victime acestor avioane.

Copyright desene de Pilot Press

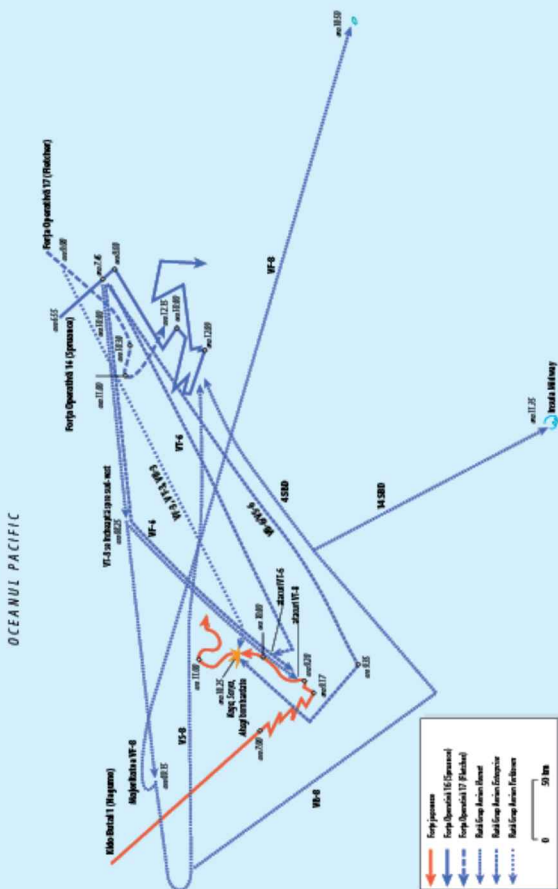
Beneficiul principal obținut în urma atacului japonez asupra insulelor Aleutine a fost, pentru americani, recuperarea unui avion aproape intact A6M2 Zero, pilotat de subofiterul Tadayoshi Kogade pe *Ryujo*. Pilotul murise încercând să aterizeze cu avionul care suferise daune ușoare în tundră. După ce au reparat avionul, americanii au putut determina punctele forte și slăbiciunile juceru care i-a ajutat să dezvolt tactici noi de luptă și a influențat designul aeronavei care avea să înlocuiască avioanele Wildcat, Grumman F6 Hellcat.

Zero au decolat de pe *Kaga* pentru a patrula deasupra celor 21 de nave ale flotei, iar alte nouă au rămas pe puntea de zbor de pe *Akagi*, ca rezervă, în caz de urgență. Nu era un număr destul de mare cât să sugereze că japonezii se așteptau la un atac inamic, încă un semn al aroganței de care dădea dovadă flota.

Următoarele elemente aeriene lansate cuprindeau tipuri de apărare de recunoaștere, care trebuiau să decoleze exact la 4.30. Hidroavionul de pe *Haruna* a fost catapultat la ora stabilită. *Kaga* și *Akagi* și-au lansat avioanele D3A1 pentru a începe recunoașterea aeriană în sudul și sud-estul insulei Midway. Cele două hidroavioane Mitsubishi Pete, de pe cuirasatul greu *Chikuma*, nu au reușit să se ridice în aer decât la cinci și respectiv opt minute după ora stabilită. Și mai nefericită pentru japonezi a fost întârzierea de pe nava ei soră, *Tone*. Unul dintre hidroavioanele ei a fost catapultat la 4.42, dar cel de-al doilea nu a ajuns în aer decât la 5.00, la 30 de minute după ora la care ar fi trebuit să fie lansat. Oricare ar fi fost explicațiile oferite mai târziu pentru aceste întârzieri – variind de la probleme cu motorul și catapultele, la neglijențe procedurale –, consecințele acestor minute pierdute se vor dovedi în curând fatale pentru Prima Flotă Aeriană.

Bătăliu portavioane grupurile aeriene americane

4 iulie

INSULA MIDWAY: 3.00–7.00

După ce s-a dat deșteptarea la ora 3.00, Midway a devenit rapid scena unei activități febrile. Numeroasele avioane care se înghesuiau în baza de pe micuța insulă au început să fie pregătite pentru evenimentele decisive din zilele următoare.

Cu o jumătate de oră înainte ca primul val al atacului japonez să decoleze de pe portavioane, 11 avioane amfibii PBY au decolat greoi de pe Midway, ridicându-și în aer siluetele supradimensionate și lipsite de eleganță și pornind în căutarea portavioanelor lui Nagumo, pe care urmau să le descopere peste puțin timp. Imediat după decolarea acestora, forța comandată de locotenent-colonelul Sweeney, compusă din 16 B-17 ale Armatei de uscat, a fost ridicată încă o dată în aer pentru a ataca forța de invazie a lui Tanaka, care continua să taie valurile spre Midway. Acum că „băieții mari” plecaseră, restul aeronavelor împrăștiate prin bază au fost înarmate cu bombe și torpile și pregătite de acțiune. Motoarele au fost pornite, iar zgomotul lor a umplut aerul răcoros al dimineții.

Pe ambele insule ale bazei de pe atol, pușcașii marini chemați la datorie au început să-și verifice muniția și să-și execute ultimele exerciții, ridicându-și și încărcându-și armele și așteptând cu încordare primele imagini radar ale inamicului care se apropia. Deși cele două radare din bază erau destul de vechi, raza lor maximă de detecție, de 250 de kilometri, oferea destul timp de reacție. De data aceasta, nici un avion nu avea să fie prins la sol, așa cum se întâmplase la Pearl Harbor.

Evenimentele au început să se precipite acum. Între 5.20 și 5.53, o serie de contacte realizate de aparatele PBY și radarele de la sol au transformat întreaga bază într-un centru de activitate frenetică. Contactul vizual inițial a fost transmis de un PBY cu numărul 58, sub comanda locotenentului Howard P. Ady, la 5.20. Acesta a raportat că văzuse un avion japonez de recunoaștere. La 5.30 a fost transmis mesajul pe care cei de pe Midway, din Forța Operativă a lui Fletcher și de la Oahu așteptaseră să îl audă: „Portavion traectorie 320, distanță 180”. Imediat s-a dat ordin ca piloții să se prezinte

la aeronave. Până la 5.45, toate avioanele erau pregătite, cu motoarele pornite, așteptând ordinul de decolare. Câteva minute mai târziu, un al doilea PBY, cu traiectorie adiacentă numărului 58, a trimis și el un mesaj care spunea că multe avioane se îndreptau spre Midway pe o traiectorie de 320 de grade. Astfel, atât Midway, cât și Fletcher au primit informația vitală că Nagumo ordonase decolare a primului val de atac, care se îndrepta acum spre baza de pe atol.

Între timp, lumea devenise, cu siguranță, un loc mai nesigur pentru celelalte aparate PBY. Dedesubt, privirile agere ale japonezilor descoperiseră unul dintre avioanele Catalina plutind pe cer și navele deschiseseră focul cu bateriile antiaeriene, mângîind cerul cu pete negre, urâte. Avioanele de vânătoare Zero decolaseră deja de pe *Kaga*, încercând să doboare intrușii, dar cele două hidroavioane PBY au reușit să le evite, ascunzându-se la adăpostul norilor. În cele din urmă, la 5.52, locotenentul Ady a reușit să trimită ultima poziție a forței lui Nagumo, raportând: „Două portavioane și nave de luptă, traiectorie 320 de grade, distanță 180, curs 135, viteză 25”. După nici un minut, radarele de pe Midway confirmau informația. Operatorii care supravegheau instrumentele din baraca lor de pe insula Sand au detectat forța de atac japoneză la 150 de kilometri distanță și la o altitudine de 3 300 de metri. Pe măsură ce inamicul se apropia tot mai mult, punctele separate s-au unit într-o pată mai mare, semnălând apropierea unui grup masiv de avioane. Fără nici o altă întârziere, s-a dat ordin ca avioanele să decoleze.

În timp ce sirena care anunța un raid aerian a început să răsună peste Midway, avioanele de luptă Wildcat și Buffalo ale VMF-221 au decolat și, odată ajunse în aer, s-au îndreptat spre formațiunea japoneză. În urma lor, piloții bombardierelor s-au pregătit și ei să decoleze în succesiune rapidă, înainte ca inamicul să sosească. Primele avioane ajunse în aer au fost bombardierele în picaj ale VMSB-241 – șaisprezece SBD ale pușcașilor marini, comandate de maiorul Lofton Henderson, fiecare având câte o bombă de 225 de kilograme, urmate de venerabilele SB2U, sub comanda maiorului Benjamin Norris. După ele veneau cele șase TBF ale Marinei din VT-6 și cele patru bombardiere medii B-26, aparținând Armatei de uscat. Aceste două

noi tipuri de aeronavă erau la prima lor bătălie. Până la 6.20, cu forțele inamice la doar 40 de kilometri de Midway și după ce baza aeriană de pe Insula de Est fusese părăsită, foștii ocupanți se îndreptau în mare viteză spre nord-vest și ultima poziție cunoscută a portavioanelor japoneze, urmând ordinul simplu și explicit de a „... ataca portavioanele inamice”. Forța de fortărețe zburătoare a lui Sweeney trebuia să se întâlnească cu acest escadron pestriț. Sweeney ieșise deja deasupra oceanului când a primit noi ordine, la 6.00, să își schimbe cursul și să se îndrepte spre ținta mai importantă reprezentată de portavioanele lui Nagumo. Această forță prost coordonată, lipsită de experiență și prost echipată avea șanse oarecum mai mici de supraviețuire, mai ales odată ce se luase decizia ca bombardierile să nu aibă parte de acoperirea oferită de aeronavele Wildcat și Buffalo. În schimb, contrar ordinelor inițiale ale lui Nimitz, acestea aveau să protejeze baza.

La 6.16, 25 de avioane Buffalo și Wildcat, sub comanda maiorilor Parks și Armistead, au văzut pentru prima oară cu claritate forța lui Tomonaga, care se apropia de ei. Înălțându-se înaintea japonezilor care avansau, Parks a reușit să obțină un avantaj de înălțime și, împreună cu cele 12 avioane de luptă ale sale, a început să atace din picaj bombardierile, iar grupul lui Armistead i-a urmat. Zero-urile, care ofereau acoperire de sus, erau staționate puțin în urma formațiunii de bombardieri și, deși nu fuseseră plasate inițial într-o poziție optimă pentru a răspunde atacurilor, au reușit să-și folosească viteza și manevrabilitatea superioară pentru a ajunge rapid pe urmele avioanelor de luptă americană mai încete.

În câteva minute s-a ajuns la o luptă confuză, care pe care, în mijlocul cerului. Avioanele japoneze aveau un avantaj clar. Zero-urile atacau avioanele Buffalo și Wildcat cu mitralierele și tunurile lor, doborându-le de pe cer. Cu toate acestea, piloții americani au luptat cu atâta curaj, încât unul dintre piloții de pe Soryu a confundat avioanele Buffalo, masive și depășite, raportând că fuseseră atacați de „30-40 de F4F-3 la vreo 30 de kilometri de Midway”. În această luptă scurtă și înrâncenată, japonezii au doborât 13 aparate Buffalo și două Wildcat, maiorul Parks numărându-se printre piloții uciși.

Pilotul unui avion D3A1 Val, care transportă sub fuselaj o singură bombă de 475 de kilograme, prinde viteză înaintea decolării. Avioanele Val care au atacat Midway proveneau de pe Kagași Akagi

Nagumo a notat ulterior că trei bombardiere și două Zero-uri fuseseră doborâte de piloții americani în drum spre Midway.

Tomonaga a ieșit nevătămat din confruntare și și-a condus formațiunea pe parcursul ultimilor kilometri rămași până în Midway, deși era frustrant de evident că nici un avion nu se afla la sol.

Majoritatea bombardierelor și-au îndreptat, prin urmare, atenția spre rezervoarele de petrol de pe insula Sand, care au ars mai multe zile. Venind în urma acestora, bombardierele în picaj ale lui Chihaya au țintit hangarele și celelalte facilități, cu bombele lor de 225 de kilograme, în timp ce Zero-urile, care nu mai aveau nici o sarcină defensivă, au coborât, atacând alte ținte de la sol. Răspunsul venit de aici a fost atât de intens încât atacatorii l-au descris mai apoi ca fiind „teribil”. Sursele oficiale japoneze au recunoscut pierderea a patru aeronave deasupra Midway. Căpitanul submarinului japonez I-168, care aștepta la 18,5 kilometri sud de Midway, a beneficiat de o perspectivă excelentă asupra raidului și a declarat ulterior că insula fusese transformată într-o mare de flăcări, iar clădirile și rezervoarele de petrol explodaseră una după alta.

Totuși, când Tomonaga a dat ordin forței de atac să se retragă la 6.43, era evident pentru un comandant atât de experimentat că raidul nu fusese chiar un succes din multe puncte de vedere. Avioanele americane de pe insulă nu fuseseră neutralizate și încă mai puteau folosi pistele care, lucru surprinzător, nu erau avariate. Nici bombardierele nu reușiseră să elimine artileria grea de pe insulă, care putea fi folosită pentru a contracara debarcarea forței de invazie. Tomonaga se afla de câteva minute pe drumul de întoarcere când a decis ce trebuia să facă. La 7.00, i-a trimis un mesaj lui Nagumo: „Este nevoie de un al doilea val de atac“. La câteva clipe după ce a primit acest mesaj de la conducătorul primului val de atac, lui Nagumo i s-a oferit un alt motiv pentru a da curs cererii lui Tomonaga.

FORȚELE OPERATIVE 16 ȘI 17: 4.30–8.38

Chiar când locotenentul Suginami accelera în avionul său Zero pe puntea de zbor de pe *Soryu*, exact la ora 4.30, la vreo 400 de kilometri spre est, zece SBD-uri de pe portavionul american *Yorktown* decolau la ordinul amiralului Fletcher pentru a cerceta oceanul pe o rază de circa 160 de kilometri spre nordul Forțelor Operative 16 și 17. Deși era convins că informațiile erau corecte și că Nagumo va ataca Midway dinspre nord-vest, în absența oricărei informații concrete nu intenționa să îl lase pe amiralul japonez să îl ia prin surprindere, dacă decidea să se apropie de insulă pe un traseu mai nordic. După ce ultimele avioane de recunoaștere au decolat, așteptarea calmă din ultimele zile și-a reintrat în drepturi, deși era limpede că tensiunile începeau să crească cu fiecare minut.

Fletcher și Spruance așteptau la bordul portavioanelor *Yorktown* și, respectiv, *Enterprise* noi vești despre poziția japonezilor. Mesajul inițial al locotenentului Ady nu conținea nici o informație pe baza căreia Forța Operativă să poată acționa. Cu toate acestea, mesajul primit la 5.34 de *Enterprise* nu anunța doar prezența unui portavion, ci conținea și o informație vitală pe baza căreia Spruance își putea planifica reacția. În principiu, aceasta fusese deja stabilită. Fletcher

Cu mult depășite în bătălia de la Midway, avioanele Douglas TBD Devastator de pe cele trei portavioane SUA au fost decimate în timpul atacurilor asupra flotei lui Nagumo.

Copyright desen Pilot Press

și Spruance erau de acord că doar un atac complet asupra portavioanelor japoneze, lansat cât mai devreme, putea oferi un avantaj maxim. Așa se explică ordinul dat de Spruance șefului său de stat major ca *Enterprise* și *Hornet* să fie gata să își lanseze toate aeronavele cât mai repede. Cu toate acestea, mesajele ulterioare care anunțau deplasarea forței de atac a lui Nagumo spre Midway, precum și o a doua detectare a celor două portavioane plasau forțele

Debutul avionului Grumman TBF Avenger a fost mai puțin reușit la Midway, dar acest avion și-a demonstrat apoi eficiența și versatilitatea mult timp după terminarea războiului.

Copyright desen Pilot Press

japoneze la aproximativ 350 de kilometri de poziția americanilor și l-au făcut pe Spruance să reevalueze rapid situația.

Spruance intenționase inițial să străbată o jumătate din distanță înainte să-și lanseze atacul aerian, dar devenise limpede că, făcând aceasta, ar fi renunțat la ocazia de a-și realiza scopul principal de a provoca daune maxime portavioanelor japoneze. El a estimat că grupul de atac al lui Tomonaga avea să revină la bordul portavioanelor până în jur de ora 9.00, apoi să se reîntărească pentru un al doilea atac. Acestea erau momentele în care japonezii ar fi fost cel mai vulnerabili la un atac american. Pentru a-i lua prin surprindere, Spruance trebuia să dea ordinul de decolare foarte curând, cel puțin cu două ore mai devreme decât intenționase inițial, chiar dacă, pentru a ajunge la portavioanele lui Nagumo, trebuiau să facă drumul dus-întors, dincolo de raza maximă de acțiune a bombardierelor cu torpile. Se presupunea că Nagumo trebuia să-și mențină direcția actuală pentru a-și recupera avioanele. S-a stabilit un curs de interceptare care avea să aducă forțele americane la limita maximă de atac de 370 de kilometri până în jur de ora 7.00.

După experiențele din Marea Coralilor, Fletcher avea și el motive pentru a reflecta serios la implicațiile pozițiilor descoperite. Doar două portavioane japoneze fuseseră zărite, așa că Fletcher a hotărât să țină în rezervă grupul aerian de pe *Yorktown*, așteptând informații mai precise despre localizarea celorlalte două sau trei portavioane despre care serviciile de informații spusese că se află în componența flotei lui Nagumo. Fletcher nu intenționa să își lanseze toate avioanele, împreună cu cele de pe *Enterprise* și *Hornet*, împotriva celor două portavioane, doar ca să se trezească apoi complet vulnerabil în fața unui atac aerian de proporții de pe celelalte două portavioane inamice a căror poziție nu era cunoscută încă. Dorea, de asemenea, să recupereze cele zece avioane de recunoaștere trimise în misiune mai devreme. Dându-și seama că acest lucru avea să întârzie acțiunea împotriva portavioanelor inamice deja localizate, Fletcher i-a semnalizat lui Spruance, la 6.07, să „pornească spre sud-vest și să atace portavioanele inamice când vor fi localizate cu precizie. Voi veni și eu imediat ce îmi recuperez avioanele“.

Întorcându-se spre noul lor curs, *Enterprise* și *Hornet* au crescut viteza la 25 de noduri și s-au îndreptat spre prezumtivă poziție a lui Nagumo, încercându-se să se apropie cât mai mult înainte de lansarea atacului. Lifturile au început să urce rapid aparatele SBD, TBD și F4F din hangare pe puntea de zbor. Aceste avioane aveau să decoleze în curând de la bordul celor două portavioane. Cele două portavioane s-au separat apoi, împărțindu-și vasele de recunoaștere între ele pentru a le oferi apărare antiaeriană în cazul unui atac. Spruance le-a ordonat ambelor portavioane să pornească înainte și, la 7.00, *Hornet* a început să-și lanseze cele 60 de avioane din forța sa de atac. La ordinele comandantului Stanhope C. Ring se găseau 15 Devastator din VT-8, comandate de locotenent-comandantul John C. Waldron, cunoscut

Comisionată pe 20 octombrie 1941 ca ultima navă din clasă ei, *Hornet* a avut o carieră scurtă, însă dramatică. După Midway, și-a găsit fârșitul pe 26 octombrie 1942 în bătălia de la Santa Cruz.

via Roger Chesneau

atât pentru talentul său de pilot și pentru capacitățile sale de lider cât și pentru comportamentul său intolerant. Un număr de 35 de bombardiere în picaj Dauntless, din VB-8 și VS-8, fiecare înarmat cu o bombă de 455 de kilograme și respectiv 225 de kilograme, erau escortate de doar zece avioane de luptă Wildcat din VT-8, comandate de locotenent-comandantul Samuel G. Mitchell.

În timp ce avioanele de pe *Hornet* intrau în formațiune, li s-au alăturat și cele de pe *Enterprise*, care și-au început decolările la 7.06. Grupul de 61 de avioane avea o compoziție aproape identică celei de pe *Hornet*. Cele 14 bombardiere cu torpile din VT-6 erau comandate de locotenent-comandantul Eugene E. Lindsey, iar cele 37 de bombardiere în picaj Dauntless, din VB-6 și VS-6, erau comandate de locotenentii Best și Gallagher. Zece Wildcat din VF-6, sub comanda locotenentului James S. Gray, urmau să le ofere acoperire. Din precauție, Spruance alocase doar 20 de Wildcat pentru a oferi acoperire acestui grup atât de mare de bombardiere, fiindcă dorea să își protejeze în primul rând portavioanele. Având mereu în minte ordinul lui Nimitz de a le apăra cu orice preț, a păstrat 36 de Wildcat pe *Enterprise* și *Hornet*, pentru a oferi foc de acoperire în cazul unui contraatac japonez.

Între timp, după ce își recuperase avioanele trimise în recunoaștere, Fletcher și-a crescut viteza la 25 de noduri și s-a îndreptat spre Forța Operativă 16. Reflectând și mai mult, el hotărâse că, deși doar două portavioane fuseseră identificate de ocamdată, aceasta reprezenta totuși o ocazie prea importantă pentru a fi trecută cu vederea, așa că și el urma să își lanseze aeronavele. A alocat însă doar o jumătate din grupul aerian de pe *Yorktown* pentru acest atac. Cealaltă jumătate urma să fie reținută pentru a forma un al doilea grup de atac.

La puțin timp după 8.30, *Yorktown* s-a întors în vânt și a început să lanseze 17 Dauntless din VB-3 sub comanda locotenent-comandantului Maxwell F. Leslie. Acestora li s-au alăturat apoi cele 12 Devastator din VT-3, comandate de locotenent-comandantul Lance E. Massey, și o forță minimă de șase avioane Wildcat din Escadrila de Luptă 3. Până la 9.10, Fletcher și Spruance aveau un total de 156 de avioane în aer și se îndreptau spre poziția în care presupuneau că se afla flota lui Nagumo.

Deși această fotografie înfățișează un Grumman F4F-3 Wildcat (la Midway au fost folosite avioane F4F-4), imaginea este remarcabilă fiind că aparatul din prim-plan este pilotat de locotenent-comandantul Jimmy "Thach", care a comandat avioanele de luptă de pe Yorktown la Midway.

Marina SUA

PRIMA FLOTĂ AERIANĂ: 7.00–9.20

După ce avioanele de recunoaștere au fost lansate, pe portavioanele japoneze au început pregătirile pentru cel de-al doilea val de atac. Avioanele au început să fie ridicate din hangare pe punțile de zbor. De data aceasta, forța de atac se compunea din 108 aparate de zbor pilotate de veterani și era comandată de locotenent-comandantul Takashige Egusa de pe Soryu, considerat de mulți cel mai bun pilot de bombardiere în picaj din Rengo Kantai. Pe punțile portavioanelor Soryu și Hiryu au fost zărite 36 de D3A1, iar la bordul portavioanelor Akagi și Kaga se aflau 18 Kate, fiecare cu câte o torpilă de 60 cm, sub comanda locotenent-comandantului Shigeharu Murata. Grupul urma să înainteze sub acoperirea a 36 de aparate Zero, comandate de locotenent-comandantul Shigeru Itaya, tot de pe Akagi. Deși aceste avioane au fost însărcinate provizoriu să atace orice flotă de portavioane americană descoperită de avioanele de recunoaștere, orele au început să treacă fără nici o confirmare a prezenței acestora, întărind

Legendă

ALBASTRU 36 de avioane de luptă A6M2 Zero – 9 de pe fiecare portavion
ROȘU: 36 de bombardiere B5N2 Kate de pe Soryu și Hiryu – fiecare cu câte o bombă de 800 kg
VERDE 36 de D3A1 Val de pe Akagi și Kaga – fiecare cu câte o bombă de 250 kg

Turn
radar și
adăpost

Insula Sand

Baterii de artilerie
situate pe insulă

EVENIMENTE

1. Primele avioane SUA care au decolat pe 4 iunie sunt 11 PBV-uri, din VP-44, plecând la 4.00, pentru a recunoaște pentru a detecta flota japoneză de portavioane care se apropia. La scurt timp le-au urmat 16 B-17 ale USSAF, care au pornit să lanseze un al doilea atac asupra Forței de Invazie în Midway a lui Kondo, descoperită cu o zi mai devreme și care se apropia de insulă dinspre sud-vest.

2. La 4.30, valul de atac japonez compus din 36 de bombardiere B5N2 Kate, 36 de bombardiere în picaj D3A1 Val și o escortă de 36 de avioane de vânătoare A6M2 Zero a decolat de pe cele patru portavioane ale Primei Flote Aeriene pentru a neutraliza forța aeriană SUA, instalările defensive și forțele de suprafață pe insula Midway.

3. Deși fusese primit un avertisment radio din partea lui Chase (5.45), care spunea, multe avioane îndreptându-se spre Midway, 320 de grade, distanță 150", la 5.53 turnul radar de pe insula Sand a detectat pentru prima oară forța de atac japoneză în față, la o distanță de 170 de kilometri.

Imediat a sunat alarma de raid aerian, ordonând decolare deja planificată a tuturor avioanelor la sol.

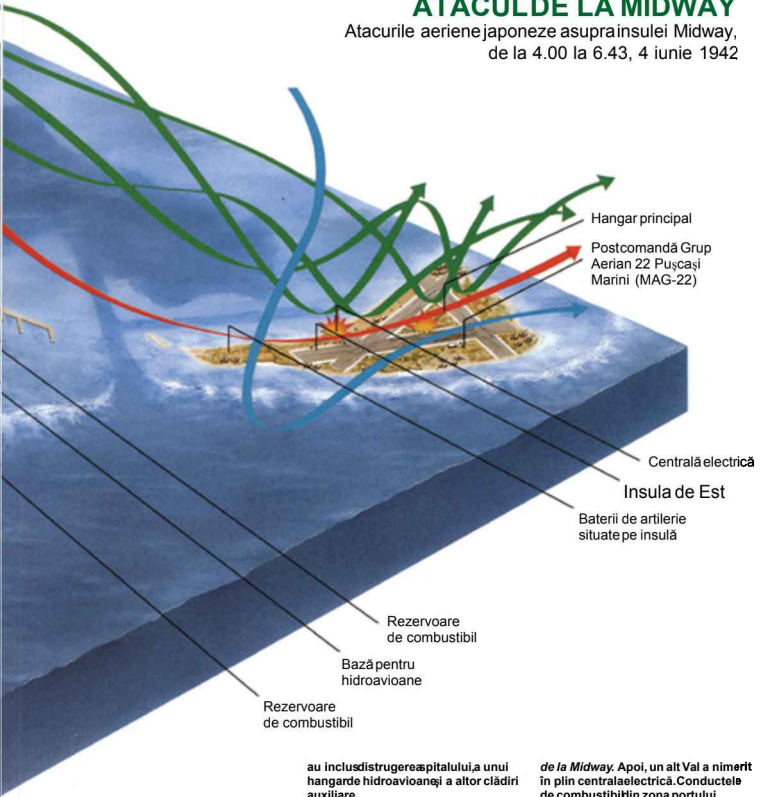
4. Până la 5.56, cele 26 de Buffalo și Wildcat ale VMF-221 au decolat și s-au îndreptat spre forța japoneză de atac, să o intercepteze. Contactul a fost realizat la 6.16 și, în lupta care a urmat și în care o singură parte a deținut avantajul, japonezii au doborât 15 avioane americane. În urma lor, avioanele B-26 ale Armatei de uscat, TBF-urile Marinei și SBD-urile și SB2U-urile pușcașilor marinari au decolat rapid. Baza aeriană de pe Insula de Estera deja goală la 6.15, împiedicând atingerea obiectivului principal al atacului japonez. Toate detașamentele au zburat pe traiectorii

proprii spre nord-vest, având misiunea de a ataca portavioanele lui Nagumo.

5. Pe la ora 6.30, avioanele lui Tomonaga au ajuns deasupra insulei Midway, clar vizibile pe cerul albastru și senin. Ele au fost imediat supuse focului bateriilor de artilerie antiaeriană

ATAFUL DE LA MIDWAY

Atacurile aeriene japoneze asupra insulei Midway,
de la 4.00 la 6.43, 4 iunie 1942

greu, pe care Nagumo îl va descrie în raportul său drept „teribil”.

6. Zero-urile au jănit ocupate avioanele americane de luptă, iar atacul japonez a fost condus de avioanele B5N2 Kate și D3A1 Val. Bombardierile de pe *Hiryu* și Escadrila 1 de pe *Soryus* au concentrat asupra insulei Sand, unde au avut ca primă sarcină suprimarea apărării anti-aeriene. Bombardierile de pe *Hiryu* au dat foc și celor trei rezervoare de combustibil în nord-estul insulei Sand, care vor arde necontrolat două zile. Alte daune

au inclus distrugerea spitalului, a unui hangar de hidroavioane și a altor clădiri auxiliare.

7. Majoritatea bombardierilor în picaj de pe *Akagi* și *Kaga* și Escadrila 2 de aparate Kate de pe *Soryus* au îndreptat spre insula de Est pentru a distruge hangarele în care se presupunea existența unor aeronave, și instalațiile auxiliare din jurul bazei aeriene. Toate bombe japoneze au căzut la nord de pistă nr. 2, care merge paralel cu coasta sudică. Distrugerea hangarului principal a fost surprinsă pe celuloid de regizorul John Ford, care va include mai târziu această scenă în filmul său câștigător al premiului Oscar, *Bătălia*

de la Midway. Apoi, un alt Val a nimerit în plin centrala electrică. Conductele de combustibil din zona portului au fost variate, ceea ce înseamnă că avioanele care se întorc vor fi realimentate manual. Avioanele Zero aflate deasupra marelui insule au atacat și bateriile anti-aeriene și alte ținte.

8. La 6.41, Nagumo primește o informare de la Tomonaga că raidul s-a încheiat. La două minute după mesajul că va fi necesar și un al doilea raid, Nagumo a înțeles imediat că primul raid fusese un eșec, când avioanele americane decolaseră de pe Midway cu o oră mai înainte au început să-și atace flota.

presunerile ofițerilor și ale piloților că nu se zărea nici urmă de american prin preajmă. Nu este deloc surprinzător, prin urmare, că, atunci când Nagumo a primit cel de-al doilea mesaj al lui Tomonaga, la ora 7.00, în care se solicita un al doilea atac asupra Midway, acesta a manifestat o oarecare simpatie pentru idee care, în câteva minute, s-a transformat în aprobare fermă, după ce primele aeronave SUA care decolaseră cu aproape o oră înainte de pe baza de pe atol au început să atace Prima Flotă Aeriană.

Cele patru B-26, sub comanda căpitanului James F. Collins, și cele șase TBF din VT-8, sub comanda locotenentului Langdon K. Fieberling, se apropiau de portavioanele japoneze. Santinelele de pe *Akagi* au fost primele care au văzut inamicii venind. În câteva minute, viteza navei a crescut și escortele ei s-au întors în direcția atacatorilor, oferindu-le cea mai mică țintă posibilă. Avioanele americane au fost întâmpinate cu obuze care explodau și cu fum, distrugătoarele de observare și cuirasatul greu *Tone* adăugând propriile baraje anti-aeriene celor venite dinspre *Akagi*. În spatele acestei perdele de flăcări, zece dintre aparatele Zero ale lui Itaya au decolat pentru a se alătura celor din patrula aeriană. Acestea s-au grăbit să ajungă în spatele atacatorilor și, în curând, au început să facă ravagii.

TBF-urile erau în avangardă, reducându-și cu mult viteza fiindcă trebuiau să-și deschidă trapa din cală pentru a-și lansa torpilele. Menținându-și cursul, în ciuda barajului antiaerian din față și a avioanelor Zero care atacau din spate, acestea au reușit să trimită câteva torpile, în principal împotriva portavionului *Akagi*, care a reușit să le evite grație manevrelor îndemânate ale echipajului. Dintre TBF-urile care zburau mai jos ca să atace portavioanele, cinci au fost doborâte. Doar unul a scăpat și s-a întors târâș-grăbiș la Midway, cu sistemele hidraulice avariate, cu comenzile care suferiseră daune însemnate și cu trăgătorul din spate mort. Au urmat avioanele B-26, coborâte aproape de crestele valurilor, cu neobositele Zero hăituindu-le îndeaproape. Unul a fost distrus în zbor și s-a dezintegrat într-o mie de bucăți când s-a lovit de apă, la peste 320 km/h. Fuchida își amintea apoi cu certitudine că a văzut un alt bombardier, cu o stea albă vizibilă pe fuzelaj, zburând foarte aproape peste *Akagi*

și ratându-i milimetric puntea, înainte să se prăbușească arzând în apă. Celelalte două Marauder care mai rămăseseră, inclusiv cel pilotat de Collins, au reușit să își lanseze torpilele și au scăpat de focul antiaerian japonez, întorcându-se apoi la Midway.

Acest atac a schimbat decizia lui Nagumo. Nu-și putea ține în rezervă cea de-a doua forță de atac pentru a contracara o amenințare inexistentă atâta timp cât exista o amenințare reală și foarte tangibilă, care îmbrăca forma avioanelor încă intacte de pe Midway. Imediat a ordonat avioanelor din cel de-al doilea val să se pregătească să atace Midway. Prin urmare, Kate-urile de la bordul portavioanelor

Acest bombardier în picaj SBDDauntlessau fost fotografiați pe puntea unui portavion, în timp ce erau realimentați cu combustibil și reînarmați înainte de decolare. Dauntless era bombardier în picaj standard folosit de Marina SUA pentru atac și recunoaștere în perioada bătăliei de la Midway.

Philip Jarrett

În momentul bătăliei de la Midway, bombardierul cu torpile TBD Devastator era categoric depășit. Viteza lui redusă și încetinelă cu care lua altitudine îl transformau într-o țintă sigură pentru avioanele de vânătoare japoneze Zero-Sen. Avioanele din fotografie fac parte din VT-6. Imaginea datează din 1939, dinaintea războiului, când avioanele aveau aripile vopsite cu galben și cozile cu albastru.

via Robert F. Dorr

Akagi și Kaga au fost rapid dezarmate, torpilele lor fiind înlocuite cu bombe. Echipajele de pe punțile celor două vase au tras rapid avioanele de pe punte spre lifturile hidraulice, de unde au fost coborâte în hangare. Aici, armurierii s-au grăbit să le schimbe armamentul pentru ca avioanele să se poată întoarce pe puntea de sus. Chiar și în condiții normale, ar fi fost nevoie de aproape o oră pentru ca această procedură să fie dusă la bun sfârșit.

Deși Nagumo și ofițerii lui erau, fără îndoială, convinși că luașă o decizie logică, spre mirarea lor, 25 de minute mai târziu, un mesaj șocant de vag din partea hidroavionului nr. 4 de pe Tone le-a dat și mai mult de gândit: „Descoperit ceea ce pare o flotă de

10 nave inamice de suprafață, poziție 10 grade, distanță 240 de mile de Midway. Curs 150, viteză peste 20 de noduri“. Minoru Genda a observat că imprecizia descoperirii a lăsat pe Nagumo și ofițerii lui în imposibilitatea de a evalua cum trebuie situația și de a formula răspunsul cel mai bun. Amiralul era pus în dificultate. Deși ordinele lui inițiale fuseseră gândite pentru a neutraliza forțele aeriene de pe Midway, era limpede că nu putea ignora pericolul pe care aceste vase SUA îl reprezentau pentru propria flotă, indiferent de ce tip ar fi fost ele. În plus, avioanele din primul val de atac al lui Tomonaga erau în drum spre portavioane și trebuiau să aterizeze, să se realimenteze cu combustibil și să se reîncarneze, deși unele avioane din valul al doilea mai puteau fi încă zărite pe puntea de zbor. Evaluându-și opțiunile, Nagumo le-a transmis comandanților săi, la 7.45, că hotărâse să continue pregătirile pentru cel de-al doilea atac asupra Midway, dar a ordonat bombardierelor ale căror armamente nu fuseseră schimbate încă să-și păstreze torpilele pentru a putea „ataca unitățile navale inamice“.

Câteva minute mai târziu, *Akagi* i-a transmis pilotului hidroavionului nr. 4 de pe *Tone* să „confirme tipul navelor și să păstreze contactul“. Totul depindea acum de identitatea acestor vase și de viteza cu care orice noi detectări erau aduse la cunoștința celor de pe nava-amiral. Dacă nu era nici un portavion printre ele, ci era

A6M2 Zero distruse totul în calea lui în primele luni ale războiului și era în continuare cel mai bun avion de luptă din lume în momentul Midway.

Copyright desen Pilot Press

vorba doar de nave de luptă de suprafață, Nagumo credea că avea destul timp să facă ambele lucruri – să lanseze valul al doilea împotriva Midway și, apoi, să recupereze avioanele primului val care se întorceau la portavioane. Odată ce se realimentau cu combustibil și se reînarmau, avioanele lui Tomonaga puteau să decoleze din nou, de data aceasta împotriva navelor americane. Discuțiile dintre amiral și ofițerii săi abia se încheiaseră când, la 7.48, un alt mesaj de pe *Soryu* le-a atras atenția că flota era din nou atacată din aer.

Avioanele care se apropiau de această dată erau cele 16 *Dauntless* din VMSB-241, dar drumul spre portavioanele a fost tăiat de la început de un roi de avioane Zero. Fuchida, care urmărea ce se întâmplă de pe puntea lui *Akagi*, s-a arătat surprins că bombardierele americane se apropiau într-un unghi larg și nu în picaj direct, așa cum se obișnuia. Nu avea de unde să știe că maiorul Lofton Henderson,

Escadrila 6 Torpiloare surprinsă pe puntea de zbor a portavionului *Enterprise* înaintea de a fi lansată în dimineața de 4 iunie. Doar patru dintre aceste aparate aveau să se întoarcă pe *Enterprise*

US Naval Historical Center

Deși îi era inferior avionului Zero din multe puncte de vedere, aparatul Grumman F4F Wildcat s-a dovedit, totuși, remarcabil de rezistent și de eficient.
Copyright desen Pilot Press

care comanda avioanele, avea un motiv bun pentru a alege această tactică, singura, de altfel, pe care o putea pune în aplicare având în vedere că majoritatea piloților erau începători și nu aveau suficientă experiență în manevrarea comenzilor de pe un SBD. Apropiindu-se în unghi larg, cu eleroanele ridicate, SBD-urile erau ușoare pentru Zero-uri și, chiar înainte să ajungă în dreptul flotei japoneze, jumătate dintre ele fuseseră doborâte.

Avioanele rămase, din câte se pare fără să cunoască soarta celorlalte, și-au menținut cu încăpățănare cursul, chiar și prin barajul antiaerian venit de pe navele care executau acum manevre rapide. La capătul atacului prin planare, aparatele SBD și-au lansat bombe. Majoritatea erau îndreptate spre *Hiryu*. Pentru observatorii de pe celelalte nave a părut chiar că portavionul fusese lovit, fiindcă în jurul lui s-au ridicat perdele uriașe de apă și de fum. Câteva minute mai târziu însă, acesta a reapărut fără nici o avarie.

În timp ce opt SBD-uri care scăpaseră evadau din zonă zburând la joasă altitudine deasupra oceanului, urmărite de japonezi, atacul a continuat. Deasupra, fortărețele zburătoare ale locotenent-colonelului Sweeney apăruseră în câmpul vizual. De la o altitudine de 6 000 de metri, acestea și-au lansat bombe de 225 de kilograme asupra portavioanelor de dedesubt. La fel ca și în ziua anterioară, priveștiștea spectaculoasă a bombelor care explodau în apropierea

Nava de război *Haruna* a fost repartizată la *Kido Butai 1* pentru operațiune de la Midway. În prima parte a războiului, cel puțin două dintre cele patru nave de război de clasă *Kongo* au fost repartizate pentru a furniza sprijin masiv pentru *Kido Butai 1*.

Muzeul Yamamoto

vaselor inamice i-a făcut pe mai mulți piloți ai Armatei de uscat să susțină că produsese războaie serioase pe portavioanele japoneze, deși, în realitate, nu fusese lovit nici unul.

La 8.06, Nagumo a primit răspunsul pe care îl aștepta de la observatorul nr. 4 de pe *Tone*. Mesajul conținea doar vești bune: „Flota inamică este formată din cinci cuirasate și cinci distrugătoare”. Cu toate acestea, Kusaka, șeful de stat major al Primei Flote Aeriene, era de părere că o forță cu o asemenea alcătuire nu ar fi ieșit pe mare fără un portavion.

În ciuda concluziei lui cât se poate de rezonabile, mesajul de la 8.06 a dus la o relaxare imediată a tensiunilor, fiindcă al doilea atac asupra insulei Midway putea fi declanșat acum fără probleme. Nici măcar un nou atac cu avioane *Vindicator* de la baza de pușcași marini din Midway, după 8.20, nu a reușit să le știrbească optimismul lui Nagumo și ofițerilor săi. Ei nu aveau de unde să știe că, odată cu

plecarea avioanelor SB2U rămase sub comanda maiorului Norris, avioanele de pe Midway făcuseră deja tot ce se putea face. Rezultatele luptelor de până acum erau cu totul în favoarea japonezilor. De la 7.02 la 8.30, japonezii fuseseră atacați de 131 de avioane SUA, multe dintre acestea fiind doborâte. Nici un vas al Primei Flote Aeriene nu fusese avariat, în schimb. Fuchida a remarcat că, după părerea lui, avioanele SUA nu se arătau prea capabile, opinie larg împărtășită pe puntea lui *Akagi*. Sentimentul general era că, dacă inamicul nu era în stare de mai mult, japonezii nu aveau de ce să se teamă.

Atmosfera de pe puntea lui *Akagi* era sărbătorească, așa că noul mesaj din partea observatorului nr. 4 a căzut ca o bombă asupra lui Nagumo și a ofițerilor săi. Trimis la 8.30, acesta spunea: „Inamicul este însoțit de o navă care pare a fi un portavion, poziționată în spațiile celorlalte”. Cu toții au fost șocați în momentul în care au auzit

Un aparat *Dauntless* amerizează forțat în direcția pupa față de crucișătorul greu *Astoria* pe 4 iunie. În zare se observă un avion *PBY* de patrulă (suspe cer) și un distrugător (dreapta). Pierderile de aparate *Dauntless* au fost grele pe 4 iunie.

US Naval Historical Center

Portavionul *Soryu* descrie un cerc aproape complet pentru a evita bombele aruncate de avioanele B-17 ale locotenent-colonelului *Sweeney*, care au început să survoleze portavioanele japoneze puțin după ora 8.00.

Arhivele Naționale ale SUA

vestea. În același moment în care se primea mesajul au fost văzute și primele avioane din grupul lui Tomonaga care se întorceau. Multe dintre acestea mai aveau puțin combustibil sau erau avariate și, odată sosite deasupra flotei, au început să se rotească în aer, așteptând permisiunea de a ateriza. Dacă avioanele din al doilea val de atac nu părăseau rapid puntea, avioanele care se întorceau nu aveau altă variantă decât să se prăbușească în mare. Era esențial, deci, să fie luată o decizie imediată. Nu mai era loc de discuții; cel de-al doilea val de atac împotriva Midway a fost anulat. Era evident pentru toți cei de pe *Akagi* că portavionul american reprezenta pericolul cel mai mare și, deci, devenise prioritar.

Aceasta era și dilema lui Nagumo. Dintre bombardierele celui de-al doilea val de atac, majoritatea celor de tip Kate erau înarmate cu bombe și nu cu torpile, care ar fi fost mai eficiente. Oare erau bine să fie lansate înarmate astfel împotriva portavionului? Amiralul Yamaguchi de pe *Hiryu* era convins de asta și i-a și trimis un mesaj pe acest subiect lui Nagumo. Aparatele Zero ale lui Itaya erau în aer din zorii zilei, ajutând puținele avioane de luptă care patrulau deasupra flotei să combată atacurile americane repetate. Și acestea așteptau să fie realimentate cu combustibil și reînarmate. Nagumo știa foarte bine că era o mișcare de o eficacitate îndoielnică să trimită bombardiere fără avioane de luptă care să le protejeze, fiindcă bombardierele erau vulnerabile în fața aparatelor de zbor inamice – după cum se întâmplase cu bombardierele SUA în ultimele ore. Prin urmare, acesta a crezut că avea motive întemeiate să presupună că un val de atac trimis imediat nu ar fi avut neapărat succes, ci ar fi produs doar daune materiale și pierderi omenești.

Dintre cele nouă Vought SB2U-3 Vindicator, încete și venerabile, care au plecat din Midway ca să atace portavionul lui Nagumo, două au fost doborâte.

Philip Jarrett

Genda și Kusaka cunoșteau situația. În consecință, aceștia l-au îndemnat pe Nagumo să recupereze mai întâi forța lui Tomonaga, iar apoi să atace portavionul.

Pentru aceasta, avioanele celei de-a doua forțe de atac, aflate deocamdată pe punte, trebuiau coborâte în hangare pentru a permite aterizarea aeronavelor aflate încă în aer. În timpul aterizărilor, bombardierele Kate puteau fi reînarmate cu torpile. Nu se poate spune că Nagumo s-a arătat indecis în această privință. Trecuseră mai puțin de două minute de când se primise mesajul de la avionul observator, când a fost transmis un nou mesaj către toate portavioanele, în care se ordona ca avioanele care atacaseră Midway să aterizeze, iar bombardierele celui de-al doilea val de atac să fie reînarmate cu torpile. La 8.35 a fost transmis un nou mesaj cu ordinul ca, odată ce toate

O altă imaginea portavionului *Hiryu*, luată dintr-unul dintre avioanele de atac tip 96 în dimineașazei de 5 iunie. Pe baza acestor detectări, a fost trimis un distrugător în zonă, dar *Hiryu* s-a scufundat în cele din urmă, înainte de sosirea acestuia.

US Naval Historical Center

4 iunie

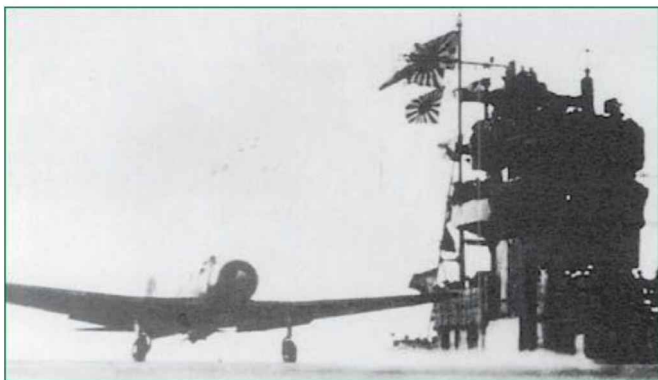

avioanele erau recuperate, întreaga flotă să se îndrepte spre nord pentru „a intra în contact și a distruge forța inamică”.

Pe toate cele patru portavioane a început o activitate susținută, în sunete de gonguri și de ordine răstite pe punțile de zbor. Avioanele au început să fie duse spre lifturi și coborâte în hangare. În câteva minute, punțile de zbor erau libere și primele avioane ale lui Tomonaga începeau să aterizeze. La bordul lui *Kaga* și *Akagi*, armurierii transpirați au început să scoată din nou bombe din locașurile lor și să înceapă procedura complicată și obositoare de a le înlocui cu torpile. Din cauza constrângerilor de timp și a presiunii constante puse de ofițeri pentru a se grăbi, procedurile de siguranță au început să fie ignorate și bombe să fie așezate unele peste altele pe lateralele hangarelor. Pentru a detecta cu precizie mai mare poziția navelor americane, alte avioane au fost trimise în recunoaștere pe la 8.45, inclusiv unul din noile D4Y de pe *Soryu*. Observatorul nr. 4 a trimis un nou mesaj pentru a-l informa pe căpitanul de pe *Tone* că se întorcea la navă deoarece, fiind în aer de la 5.00, rămăsese aproape fără combustibil. Pilotului i s-a transmis imediat să-și amâne întoarcerea și să-și pornească transmițătorul DF pentru a-i permite flotei de portavioane să-i detecteze poziția.

Până la 9.17, ultimele avioane care atacaseră Midway și aparatele Zero ale lui Itaya fuseseră recuperate. Întreaga flotă și-a schimbat apoi cursul. Un tremur a străbătut carena lui *Akagi* când acesta și-a crescut viteza la 30 de noduri și, împreună cu celelalte portavioane ale flotei, s-a întors spre est-nord-est, încercând să se apropie de forța americană. Nagumo credea cu tărie că se afla într-o poziție avantajoasă, din care putea lansa primul val de atac, compus din 102 avioane, împotriva portavionului american, și asta până la 10.30. Întrebarea care preocupă pe toată lumea era următoarea: vor avea destul timp să atace sau americani vor lovi primii?

Ochi nerăbdători studiau continuu cerul, așteptându-se la un atac din clipa în care aflaseră de prezența portavionului american. Nici trei minute mai târziu, soldații de cart dotați cu binocluri de pe *Chikuma* au zărit un grup de puncte negre la orizont, care se măreau constant. Soseau americanii!

Dintre cele 63 de avioane de la bordul portavionului *Akagi* câte erau la Midway, 21 erau bombardiere Nakajima B5N2 Kate. În valul de atac lansat împotriva insulei Midway, avioanele Kate au fost înarmate cu bombe de 800 de kilograme în loc de torpilele aeriene de 60 cm, pe care le foloseau de obicei.

Totuși, pe puntea lui *Akagi* și pe celelalte nave ale flotei aeriene era încă optimistă. Toată lumea se aștepta ca și acest atac să fie respins la fel de ușor ca și atacurile din aceeași dimineață. Dar, când avioanele americane s-au apropiat și mai mult, încrederea japonezilor a început să se clatine rapid. Cu fiecare confirmare, Nagumo și ceilalți ofițeri înțelegeau tot mai clar că atâtea avioane nu puteau să vină de pe un singur portavion. Erau mult prea multe unități inamice care se apropiau de ei. Imediat a fost dat ordinul de a se grăbi pregătirile pentru lansarea unui atac aerian, dar era prea târziu. Avioanele americane surprinseseră cele patru portavioane japoneze în poziția lor cea mai vulnerabilă, exact așa cum sperase Spruance: avioanele erau în plin proces de realimentare și reînarmare. Nagumo nu știa încă, dar soarta avioanelor, a portavioanelor și a piloților fusese deja pecetluită. Prima Forță Aeriană, care păruse invincibilă până atunci, avea să dispară într-o oră.

Portavionul american *Hornet*, în dimineața zilei de 4 iunie, împreună cu vasele de escortă, mai exact cuirasatul *șor Atlantala* stânga, un cuirasat greu de clasă *New Orleans* în mijloc și distrugătorul *Phelps*

via Robert C. Stern

SACRIFICIU CURA JOS

Spruance intenționase ca toate avioanele din valul de atac al Forței Operative 16 să se reunească într-o singură formațiune mare, înainte să pornească atacul împotriva portavioanelor lui Nagumo. Pentru acest scop, aparatele SBD au fost lansate primele, fiindcă aveau o autonomie mai mare și își puteau permite să descrie cercuri în jurul Forței Operative, în timp ce avioanele Wildcat și Devastator, cu o autonomie mai mică, erau și ele lansate. Dar descoperirea avionului de recunoaștere de pe *Tone* l-a făcut pe Spruance să se răzgândească. Temându-se că va pierde elementul surpriză, Spruance i-a ordonat locotenent-comandantului Wade McClusky, care era deja în aer cu cele 33 de SBD-uri ale sale, să plece imediat, iar bombardierele cu torpile și avioanele de vânătoare aveau să-i urmeze. Deși McClusky era, prin urmare, lipsit de acoperire, era limpede că va fi nevoie de avioane Wildcat pentru a proteja masivele și vulnerabilele TBD-uri.

Cu puțin timp înainte de 8.00, McClusky s-a întors spre sud-est, îndreptându-se spre poziția unde se presupunea că se aflau navele lui Nagumo. Era urmat de bombardiere în picaj și de avioane de vânătoare de pe *Hornet* și de VT-8 a lui Waldron. Când aeronavele din grupul de atac de pe *Hornet* au plecat, avioanele Wildcat de pe *Enterprise* încă mai zburau deasupra, așteptând ca ultimele TBD-uri din VT-6 să decoleze. Odată cu plecarea lor, forța de atac s-a împărțit în patru formațiuni distincte: SBD-urile lui McClusky, SBD-urile și F4F-urile de pe *Hornet* și cele două escadrile de bombardiere cu torpile. Problema era că norii dispuși în mai multe straturi limitau posibilitatea bombardierelor în picaj și a avioanelor de vânătoare, care zburau la o altitudine de peste 5 500 de metri, de a vedea bombardierele cu torpile, care zburau aproape de nivelul mării. Aparatele Wildcat din VF-6 primiseră sarcina de a proteja VT-6, dar, în confuzia provocată de nori, locotenentul Gray pierduse, fără să-și dea seama, urma VT-6 și ajunsese să zboare deasupra VT-8, forță comandată de Waldron.

Waldron nu știa de semnalul convenit în urma căruia avioanele lui Gray urmau să coboare în ajutorul VT-6 și, în consecință, ambele escadrile de bombardiere cu torpile au ajuns să atace portavioanele japoneze lipsite de sprijinul avioanelor de luptă.

În momentul decolării, nici Spruance, nici Fletcher nu primiseră date noi referitoare la poziția flotei lui Nagumo, de la raportul inițial al lui Ady. Prin urmare, nu știau că Nagumo își schimbă cursul, îndepărtându-se de Midway, și că pornise spre nord ca să se apropie de grupul american

Locotenent-comandantul John C. Waldron a fost comandantul escadrilăi al VT-8 de pe *Hornet* și a condus primul atac aerian de pe portavioane asupra flotei japoneze. Toate cele 15 avioane ale lui Waldron au fost doborâte.

Arhivele Naționale ale SUA

de portavioane. Prin urmare, forța de atac din cadrul Forței Operative 16 pornise pe un curs direct spre poziția estimată a portavioanelor lui Nagumo, presupunând greșit că acesta își păstrase cursul spre sud-est, spre Midway. Anticipând că vor realiza contactul cu inamicul undeva între 9.15 și 9.39, bombardierele în picaj și avioanele de vânătoare de pe *Hornet* au ajuns pe poziție doar ca să descopere că survolau o zonă întinsă și pustie de Pacific. Ring a decis să își păstreze cursul și a presupus – din nou eronat, după cum avea să se vadă mai târziu – că Nagumo trebuia să se afle și mai spre sud, spre Midway. Prin urmare, aparatele SBD și F4F ale grupului aerian de pe *Hornet* au fost atrase și mai departe de poziția reală a lui Nagumo. Nereușind să localizeze flota japoneză și rămânând aproape fără combustibil, Ring și-a condus câteva aparate SBD înapoi la portavion, în timp ce altele au aterizat pe Midway. Avioanele Wildcat, totuși, au fost forțate să abandoneze fiindcă, unul după altul, au rămas fără combustibil.

Urmându-și intuiția, Waldron și-a condus escadronul doar o primă parte de-a lungul rutei identificate, apoi și-a schimbat cursul și s-a îndreptat spre nord-vest. În ultima lui informare dinaintea decolării, le mărturisise oamenilor săi că era de părere că, odată ce Nagumo avea să observe prezența portavioanelor SUA, acesta își va schimba cursul și se va îndrepta într-o altă direcție. Waldron a spus, apoi, că și el va face același lucru și și-a îndemnat oamenii să îl urmeze, fiindcă știa încotro se îndreaptă. Waldron nu își făcea iluzii că escadrila sa va supraviețui, dar le-a spus piloților că, dacă vreunul dintre avioane reușea să se apropie suficient de mult, dorea ca acel aparat să lovească unul dintre vasele japonezilor.

Zburând în linie dreaptă, ca o săgeată, Waldron a găsit flota japoneză exact acolo unde se aștepta să o găsească. La 9.20, cele 15 avioane Devastator din VT-8 și-au început asaltul singuratic și sinucigaș asupra flotei inamice.

Flota lui Nagumo accelera pe noul curs, cu vasele amplasate astfel încât să ofere un maximum de acoperire defensivă portavioanelor, în eventualitatea unui atac aerian. În fruntea flotei, cuirasatul ușor *Nagara* conducea distrugătoarele care apărau avangarda

Imaginea singurului TBF Avenger care s-a mai întors la Midway, după ce cele șase avioane din detașamentul Midway al VT-8 au condus un atac de dimineață asupra Kido Butai 1, pe 4 iunie. Avionul nu a mai zburat niciodată.

US Naval Historical Center

și flancurile flotei. În urma vasului *Nagara*, navigând în linie dreaptă, erau navele de luptă rapide *Kirishima* și *Haruna*, încadrate de portavioanele *Akagi* și *Hiryu* și, respectiv, *Kaga* și *Soryu*. Navele de luptă erau amplasate în așa fel încât să își poată folosi bateriile antiaeriene grele împotriva avioanelor care ar fi atacat portavioanele. Cuirasatele grele *Tone* și *Chikuma* ofereau acoperire de pe flancuri pentru grupul interior de nave de luptă și pentru ecranul exterior de baterii antiaeriene. Nu mai puțin de 50 de Zero patrulau în aer deasupra flotei. Imediat ce escadrila lui Waldron a fost descoperită, la 9.20, avioanele de vânătoare au desprins din formație și au accelerat spre bombardierele cu torpile care se apropiu.

Legănându-și aripile, Waldron a semnalat escadrilei începerea atacului. Din moment ce nu știa cum să cheme Wildcat-urile lui Gray, care descriau cercuri inutile la o altitudine de vreo 6 000 de metri, atacul lui nu a beneficiat de foc de acoperire. Se pare că ținta

era *Akagi*, dar la aproximativ 13 kilometri de flotă primele Zero au început să doboare aparatele TBD cu mitralierele și tunurile lor. În câteva secunde au pierdut patru avioane.

Supraviețuitorii care s-au apropiat și mai mult de nave au fost întâmpinați de focul antiaerian care a distrus imediat fuzelajul avioanelor și a decimat echipajele. *Fuchida*, care urmărea bătălia de pe puntea navei-amiral, a povestit că „din când în când, un fragment de avion izbucnea în flăcări și lăsa în urmă o dâră de fum negru înaintea să cadă în apă”. Deși toate TBD-urile au fost doborâte, un pilot a supraviețuit. Ofițerul *George Gay*, care zbura în ultimul *Devastator*, a povestit ulterior, zburând printre gloanțe spre *Akagi*, și-a auzit mitraliorul țipând, lovit de focul avioanelor Zero care îi urmăreau. Deși fusese rănit de un obuz de 20 mm în piciorul stâng și avionul era plin de găuri, *Gay* a reușit să arunce torpila. A trecut apoi peste portavion și aproape s-a lovit de puntea acestuia înainte ca focul avioanelor Zero care îl urmăreau să îl doboare în apă. *Gay* a reușit să iasă din avionul *Devastator* care se scufunda și, agățându-se de o plută gonflabilă, s-a îndepărtat de epavă, devenind fără să vrea spectatorul evenimentelor dramatice din următoarele câteva ore.

Chiar și după ce s-a aflat că toate cele 15 bombardiere cu torpile fuseseră doborâte, pregătirile pentru noul val de atac au continuat în forță. În ciuda manevrelor defensive violente, avioanele erau încă aduse pe punte și motoarele acestora își începeau încălzirea. *Nagumo* avea nevoie de o perioadă de calm relativ pentru a putea lansa avioanele, dar sacrificiul curajos al VT-8 răpise multe minute vitale flotei, care fusese nevoită să efectueze manevre defensive. Această întârziere s-a prelungit după ce s-a anunțat că fusese descoperită o altă forță inamică. Cele 14 *Devastator* ale lui *Lindsay*, din VT-6, se îndreptau spre flotă. De pe *Akagi*, se părea că acestea vor încerca un atac concentrat din ambele borduri, pe fiecare flanc într-o singură coloană.

Deși avioanele care trebuiau să le ofere acoperire continuau să descrie cercuri la mare altitudine, *Lindsay* nu a dat semnalul care ar fi chemat *Wildcat*-urile lui *Gray* să atace aparatele Zero pornite împotriva celor două coloane. În timp ce aparatele *Devastator* se

Piloții din VT-8 fotografiați la bordul portavionului *Hornet*, cu puțin timp înainte de atacul fatal asupra portavioanelor japoneze la Midway. Doar ofițerul George Gay, al patrulea din stânga rândului din față, a supraviețuit atacului. Ținându-se de o bucată de avion, acesta a asistat din apă la restul bătăliei.

Marina SUA

îndreptau spre flotă pe deasupra valurilor, avioanele de vânătoare japoneze au început să coboare, atacând bombardierele americane cu torpile. Lovite de obuze, acestea au început să explodeze, să se dezintegreze și să cadă în apă. Până să ajungă la punctul din care își puteau lansa torpilele asupra portavionului *Akagi*, doar șapte bombardiere mai erau în aer. Dintr-un motiv necunoscut, și-au schimbat apoi traiectoria și s-au îndreptat spre *Hiryu*. Zburând printre gloanțe și obuze, urmărite de avioane Zero, cele șapte bombardiere care mai rămăseseră și-au lansat torpilele asupra portavionului lui Yamaguchi. *Hiryu* a efectuat o întoarcere în ac de păr și a reușit să evite toate torpilele. Aparatele TBD au început să se retragă, dar alte trei au fost doborâte. Doar patru au reușit să se întoarcă pe *Enterprise*.

Abia ce apucaseră să aterizeze avioanele Zero ca să realimenteze și să se reînarmeze când, la 10.15, santinelele de pe *Akagi* au descoperit un nou val de bombardiere cu torpile care se apropia.

Spre deosebire de cele două atacuri anterioare, contingentul de pe *Yorktown*, de 12 aparate Devastator conduse de Massey, făcea parte dintr-un grup unitar de atac.

Pe lângă o forță restrânsă de avioane de luptă Wildcat, aflate sub comanda lui Jimmy Thach, mai erau și cele 17 bombardiere în picaj ale lui Leslie care zburau la mare altitudine deasupra lor. Intenția era aceea de a lansa un asalt combinat asupra navelor de luptă japoneze, sperându-se că defensiva va fi, pur și simplu, copleșită. Astfel, mai multe avioane ar fi avut cel puțin șansa de a ajunge la țintele lor. Totul a mers bine până când americanii s-au apropiat de forța japoneză. Vizibilitatea era bună. Când au văzut pentru prima oară vasele lui Nagumo, la o distanță de aproximativ 70 de kilometri, acestea efectuau manevre bruște, semn sigur că erau deja atacate. Când grupul de pe *Yorktown* a pornit la atac, bombardierele în picaj au zburat într-o pătură groasă de nori și s-a pierdut contactul radio dintre aparatele TBD și F4F care zburau cu mult mai jos.

Pentru Massey și cele 11 avioane ale sale, ceea ce se întâmpla era, pur și simplu, o reluare a masacrului avioanelor Devastator care se petrecuse mai devreme. Prezența aparatelor Wildcat ale lui Thach era, pur și simplu, o formalitate. În aer erau atâtea Zero-uri că, deși avioanele de luptă americane se angajaseră deja în luptă, japonezii aveau în continuare un avantaj numeric care le-a permis să atace bombardierele cu torpile ale lui Massey. Dintre cele 12 avioane Devastator care au pornit spre flota japoneză, doar șapte mai rămăseseră în aer câteva minute mai târziu, când au ajuns în punctul de unde își puteau lansa torpilele. Alte două, inclusiv cel pilotat de Massey, au explodat după ce au fost lovite de barajul antiaerian de pe nave. Cele cinci bombardiere rămase s-au năpustit înainte, atacând *Hiryu* și *Kaga*, dar torpilele lor au fost abătute de barajul antiaerian și de Zero-urile omniprezente și nu și-au atins țintele. Eliberate de greutatea torpilelor, aparatele TBD rămase s-au luptat cu disperare să scape, alte două s-au prăbușit în mare și un al treilea s-a dezintegrat deasupra navelor care apărau flancul exterior. Doar două dintre avioanele Devastator din VT-3 s-au întors și au aterizat stinghere pe puntea portavionului *Enterprise*, la 10.20.

NEMESIS

Puntea portavionului *Akagi* era stăpânită de un sentiment de satisfacție macabră când ultimele TBD-uri s-au îndepărtat de portavioane. Încă o dată, Prima Flotă Aeriană fusese atacată de valuri succesive de bombardiere americane cu torpile, care fuseseră distruse fără ca vreuna dintre navele japoneze să fie avariate. Acum venise momentul riposte. Fără întârziere, Nagumo a ordonat tuturor portavioanelor să se întoarcă în bătaia vântului, pentru a pregăti lansarea avioanelor. Cine se putea îndoi că, din moment ce piloții de elită ai *Rengo Kantai* aveau să decoleze din moment în moment de pe punțile celor patru portavioane, Japonia nu era pe cale să obțină victoria decisivă pe care și-o dorea atât de mult? Dar sacrificiul celor 37 de bombardiere americane cu torpile și al echipajelor acestora nu fusese în zadar. Prin atacurile lor repetate, escadroanele de TBD derutaseră cu totul defensivele din jurul

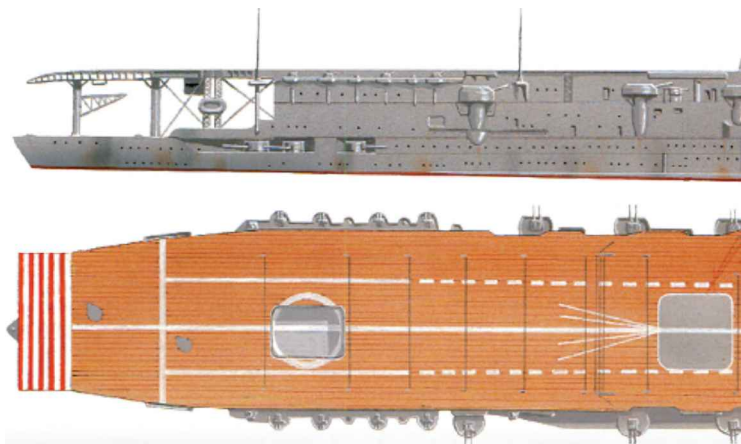
Portavionul *Akagi* înaintea să fie lovit cu trei bombe lansate de aparatele SBD din VF-8, subcomandă locotenentului Richard H. Best. *Akagi* a fost lovit la 10.26.

Marina SUA

portavioanelor lui Nagumo. Și, lucru mai important, atacurile lor de la mică altitudine atrăseseră avioanele Zero de la o altitudine medie spre înaltă, unde patrulau de obicei, la nivelul mării. Cerul de deasupra flotei rămăsese, prin urmare, neprotejat, portavioanele japoneze fiind întru totul vulnerabile la atacul bombardierelor în picaj americane care se ascundeau în perdeaua de nori de deasupra. Motoarele avioanelor de pe toate cele patru portavioane începuseră să fie turate la maximum. Piloții așteptau nerăbdători ordinul de decolare. Aproape în aceeași clipă în care Nagumo a dat ordin să se lanseze forța de atac, un marinar de cart de pe *Kaga* a semnalat primul bombardier în picaj al SUA. Era ora 10.20.

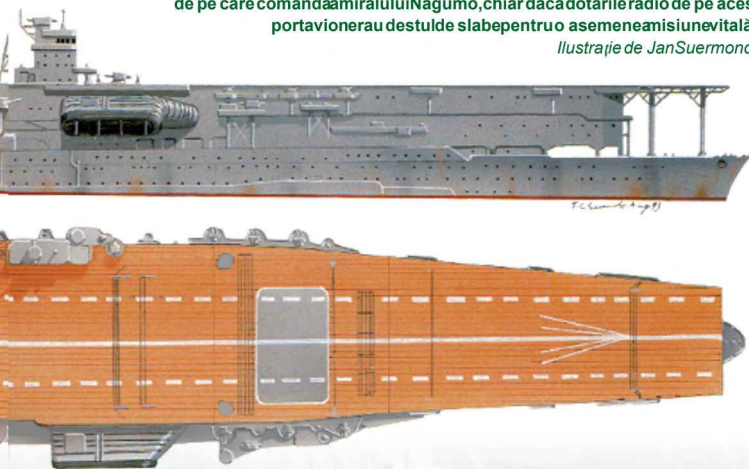
Deasupra erau escadroanele de SBD-uri ale lui McClusky și Leslie. Primul fusese cât pe ce să întârzie. Inițial, se îndreptase spre poziția estimată a lui Nagumo, dar nu găsisse nimic acolo. Spre deosebire de Ring, alesese să se îndrepte spre nord, nu spre sud. Din moment ce avioanele lor își consumaseră deja o jumătate din cantitatea de combustibil, decizia de a se îndrepta spre nord fusese una curajoasă. Dacă japonezii nu ar fi fost descoperiți atât de repede, întreaga

escadrilă ar fi fost nevoită să amerizeze. Cu puțin timp după ora 10.00, McClusky a văzut urma vagă lăsată de un distrugător japonez care se îndreptăcu vitează spre nord. Urmând același curs, a zărit în curând trei portavioane aflate sub atac. Deși Leslie se îndreptase spre flotă pe o rută mai directă, avusese și el parte de incidente. În timp ce își armau bombe, mai multe probleme la circuitele electrice făcuseră ca o parte din SBD-uri, inclusiv cel al lui Leslie, să-și scape bombe. Când ambele grupuri de aparate SBD au localizat, în sfârșit, flota japoneză, grupul lui Leslie s-a apropiat de aceasta dinspre sud-est, iar McClusky dinspre sud-vest. Traiectoriile diferite le-au oferit piloților perspective diferite asupra pozițiilor portavioanelor inamice, provocând o dispută, care continuă și astăzi, legată de ce avioane anume au lovit anumite portavioane. În cartea de față, nu avem suficient spațiu pentru a analiza teoriile celor două tabere, dar acestea pot fi studiate citind textele recomandate de bibliografie.

Portavionul Akagi Ca navă-amirală Primei Flote Aeriene, Akagi era și nava de pe care comanda amiralul lui Nagumo, chiar dacă dotările radio de pe acest portavion erau destul de slab pentru o asemenea misiune vitală.

Ilustrație de Jan Suermondt

Fără îndoială însă, acest lucru a fost prea puțin important pentru japonezii de pe portavioanele prinse acum în bătaia bombardierelor americane în picaj.

Primele Dauntless au fost întâmpinate doar de câteva baraje neconvingătoare de foc antiaerian. *Kaga* a fost prima navă lovită. Fără îndoială, piloții fuseseră atrași de mărimea acesteia. Patru bombe au transformat-o într-o epavă în flăcări, în doar câteva minute. Primele trei au ratat ținta, dar cea de-a patra a aterizat în mijlocul avioanelor înarmate și cu rezervoarele de combustibil pline, care așteptau să decoleze în partea din spate a punții de zbor. Au urmat o erupție de flăcări și un val de explozii, iar piloții și echipajele au murit carbonizați în avioanele lor. Puntea de zbor devenise un imens rug funerar. Combustibilul în flăcări a început să se scurgă de pe punte spre etajele de sub punte, umplând căile de acces și tăind calea membrilor echipajului. Două alte bombe au lovit nava în vecinătatea liftului de la prora, iar una a ajuns până în hangar, unde avioanele din cel de-al doilea val erau realimentate și reînarmate. Explozia a detonat rezervoarele de combustibil și stivele de bombe de 800 de kilograme care fuseseră abandonate atât de neglijent în timpul primei reînarmări dimineții. Erupția de combustibil cu cifră octanică mare a transformat hangarul într-o minge de foc care a ucis instantaneu mecanicii și armurierii. Punțile s-au transformat într-un adevărat infern când o a patra bombă a explodat, generând o undă de șoc care a fracturat o conductă de combustibil. Aceasta a explodat imediat, omorându-i pe căpitanul Okada și pe ofițerii săi de punte.

Ofițerul de aviație de pe *Kaga* și-a asumat comanda, dar era limpede că echipele de pompieri de la bord pierduseră deja lupta. Nava ardea dintr-un capăt în celălalt. Bateriile antiaeriene au început să tragă singure: temperaturile ridicate le dereglașeră mecanismele. Luminile s-au stins și *Kaga* a rămas fără curent electric și a început să se încline pe o parte. Timp de trei ore, pompierii au încercat să controleze flăcările care mistuiau viitoarea epavă. Nava devenise atât de fierbinte încât și vopseaua începuse să ardă. Deși mulți membri ai echipajului săriseră deja peste bord, căpitanul Amagai

Cu eleroanere ridicate, aceste Dauntless își începătau în picaj de la 4 500 de metri asupra portavioanelor japoneze de dedesubt Akagi, Kaga și Soryu au fost lovite la câteva minute unul de altul și au fost scufundate de bombardierele în picaj ale Marinei SUA.

via Robert F. Dorr

nu a dat ordinul de a abandona nava decât la 16.40. La acea oră, Kaga rămăsese deja singură și abandonată și doar distrugătoarele Maikaze și Hagikaze salvau supraviețuitorii din apă.

Atacul submarinului american Nautilus asupra Kaga (care a fost confundată cu Soryu) nu pare să fi contribuit la scufundarea acestuia. Sfârșitul a venit abia la 19.25, când observatorii au văzut cala despiciându-se, după două explozii succesive: flăcările ajunseseră la magazii. La puțin timp după aceasta, epava în flăcări s-a răsturnat și s-a scufundat, ducând cu ea peste 800 de membri ai echipajului și practictotți piloții și toate avioanele.

Akagi a avut o soartă asemănătoare. Primul Zero își începuse deja decolare când trei SBD au fost văzute venind în picaj spre nava-amiral. Primul SBD a dat drumul bombei de la 750 de metri, dar bomba a trecut pe lângă navă și a căzut în mare, dincolo de tribord. A doua și-a lovit ținta, explodând în apropierea liftului din spate și avariindu-l atât de grav, încât acesta a căzut în hangarul de dedesubt. A treia a căzut printre avioanele care așteptau să decoleze în partea din spate a punții. Combustibilul avioanelor a izbucnit în flăcări și bombele au explodat, carbonizând piloții de elită ai Flotei Aeriene aflați la posturile lor. Partea din spate a portavionului s-a transformat într-un infern despre care unul dintre supraviețuitori a spus că ardea în flăcările adului. Când flăcările au ajuns la hangar, bombele așezate unele peste altele au explodat, împreună cu avioanele

Un SBD din VB-3 revine la bordul portavionului *Hornet* după ce a ratat întreaga bătălie. Întreaga escortă de avioane de vânătoare care proteja avioanele *Dauntless* a fost nevoită să amerizeze după ce rămăsese fără combustibil. Doar aparatele TBD din grupul aerian de pe *Hornet* au atacat flota japoneză de portavioane.

Marina SUA

din cel de-al doilea val de atac, care erau încă în proces de reînarmare. În câteva minute, toate etajele inferioare ale portavionului erau cuprinse de flăcări și despărțite de restul navei. La doar zece minute după începutul atacului, cârmanu a mai răspuns comenzilor. Din când în când, o nouă explozie zguduia cala vasului.

Când cei de pe punte au aflat că pasajele de evacuare de dedesubt erau în flăcări, Nagumo a fost sfătuit să își transfere stindardul pe un alt vas. Amiralul era însă deznădăduit, privind în jur ca în transă, fără să înțeleagă cum era posibil ca norocul flotei sale atât de mândre și de puternice să se schimbe în doar cinci minute. Când a fost, în sfârșit, evacuat de pe punte, Nagumo a coborât pe o funie legată de o fereastră împreună cu ofițerii săi. Transferați pe *Nagara*, amiralul și ceilalți supraviețuitori și-au privit nava-amiral cuprinsă de flăcări, în timp ce cuirasatul ușor se îndepărta de ea în viteză. Yamamoto însuși a dat ordin ca epava încă în flăcări să

fie scufundată abia în dimineața următoare. În zori, patru distrugătoare și-au lansat torpilele spre nava cea măreață. *Akagi* s-a scufundat în final cu o ultimă explozie asurzitoare, ducând cu ea aproape 300 de membri ai echipajului.

Observatorii de pe *Soryu* abia au avut timp să își dea seama că pe *Kaga* izbucniseră explozii înainte să fie și ei loviți de bombardiere. Trei aparate SBD au coborât în picaj puțin după 10.25 și i-au lovit puntea de zbor cu bombele lor. Există mai multe variante legate de punctele exacte lovite de aceste bombe, dar se pare că prima a explodat între liftul al doilea și cel de-al treilea. A doua a lovit chiar în fața liftului de la prora, a străpuns puntea de zbor, a pătruns în hangar la etajul de dedesubt și a explodat printre avioanele parcate acolo. Deflagrația care a urmat a făcut ca rezervoarele de combustibil și de muniție să explodeze, pulverizând tot ce era în hangar și generând o căldură atât de intensă încât, în scurt timp, până și metalul a început să se topească. Explozia a fost atât de puternică încât liftul de la prora a fost smuls din cadrul său și zdrobit de „insulă”. În același timp, cea de-a treia bombă a căzut pe puntea din spate, printre avioanele care așteptau să decoleze, transformând-o, la fel ca și în cazul navelor *Kaga* și *Akagi*, într-un alt rug funerar pentru piloții de elită ai Flotei Aeriene.

Douăzeci de minute mai târziu, o explozie de proporții a sfâșiat măruntaiele navei, aruncând un mare număr de membri ai echipajului în apă. Incendiul de pe *Soryu* era atât de intens încât, la o jumătate de oră de la atac, motoarele acestuia se opriseră, cârma nu mai răspundea la comenzi și întreg portavionul ardea, de la un capăt la celălalt. Văzând că totul era pierdut, căpitanul a ordonat abandonarea de urgență a portavionului care, în mod evident, nu mai putea fi salvat. Distrugătoarele *Hamakaze* și *Isokaze* s-au apropiat de epava în flăcări și au început să ia la bord supraviețuitorii. Încercările de a-l convinge pe căpitanul Yanagimoto să coboare de pe punte au fost zadarnice. Acesta era încă la bord, cu sabia scoasă din teacă, când, la 19.13, o serie de explozii au zguduit portavionul. La puțin timp după aceea, vasul s-a scufundat, ducând cu sine în adâncul oceanului 718 oameni.

Legendă

VERDE Bombardiere în picaj
Douglas SBD Dauntless din VB-6

Cea de-a treia bombă lovește marginea punții de zbor de la pupa babord, incendiind avioanele parcate acolo

EVENIMENTE

1. Pregătirile sunt în toi pentru lansarea iminentă a valului de atac japonez împotriva portavioanelor SUA, când sentinelele aresc primele bombardiere în picaj Dauntless, la 10.20. Akagi efectuează un viraj defensiv năxim, în timp ce locotenentul Richard Best, din divizia VB-6 de pe Enterprise coboară în picaj de la 6 500 de metri cu două alte avioane, chiar în timp ce primul Zero rulează pe punte. Prima dintre cele trei bombardează portavionul, căzând la aproximativ zece metri de vasspre stânga(1) și ridicând o trombă imensă de apă care îi udă pe Nagumo și pe ofițerii săi de pe punte. Cea de-a doua bombă lovește Akagi la 10.22, foarte aproape de lățul din mijlocul navei, străpungând puntea și explodând în hangarul de dedesubt. Această detonare a bombele care fuseseră puse neglijent unele peste altele, la o lăță cu torpile. Incendiul care urmează este atât de intens, încât lățul din mijlocul

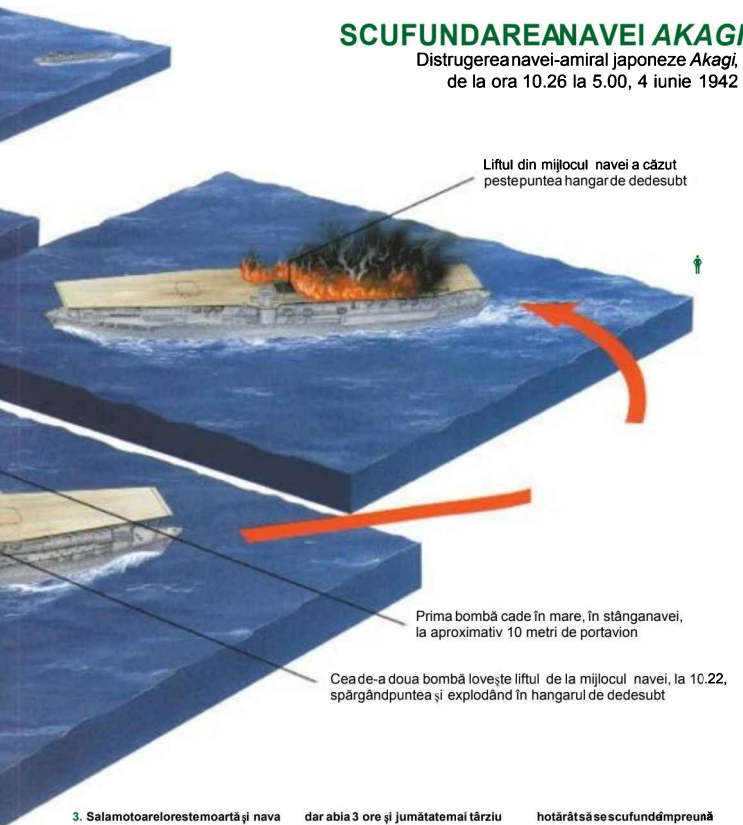
navei se deformează și cade din cadru în hangarul de dedesubt. Cea de-a treia bombă aterizează la marginea pupii babord, unde explodează printre bombardierii Kate parcate, cu rezervoarele pline. Prezența iniilor de re aprovizionare cu combustibil pe punte și numărul mare de bombe puse unele peste altele, care încă nu fuseseră transportate în magazinele navei, transformă într-o mare de flăcări.

2. Până la 10.36, Akagi ajunge la viteza de doar 12 noduri și nu mai poate folosi decât două tunuri antiaeriene de 25 mm. Flăcările se răspândesc rapid și pompele avariata nu pot oferi suficientă apă cât să le stingă.

Șase minute mai târziu, toate motoarele au oprit. La 10.43, avioanele de luptă Zero parcate la prora și la jumătatea punții explodează, avariind iremediabil panourile de comandă de la bordul navei. Toate culoarele de dedesubt și Nagumo nu-și mai poate controla resturile flotei de portavioane așa că amiralul este de acord să evacueze nava, urcând pe distrugătorul de recunoaștere Nowaki înainte de a-și transfera stindardul de comandă pe crucătorul ușor Nagara

SCUFUNDARENAVEI AKAGI

Distrugerea navei-amiral japoneze *Akagi*,
de la ora 10.26 la 5.00, 4 iunie 1942

3. Salamotoarelorestemoartă și nava este cuprinsă de flăcări. Căpitanul Aoki cheamă distrugătoarele *Arashi* și *Nowaki* ca să evacueze echipajul neimplicat în stingerea incendiului. Incendiul este atât de puternic că Aoki și ceilalți ofițeri sunt forțați să se adăpostească pe puntea ancorii, de unde Aoki încearcă să coordoneze echipele de pompieri, dar în zadar. Portretul împăratului este transferat la 13.38 și, la puțin timp după aceea, motoarele nu mai primesc deloc energie și epavul în flăcări începe să plutească în derivă. *Arashi* și *Nowaki* termină de evacuat echipajul la 16.00,

dar abia 3 ore și jumătate mai târziu Aoki se supune inevitabilului și îi transmite lui Nagumo că *Akagi* nu poate fi salvată, cerând permisiunea să scufunde nava. La 20.00, cele două distrugătoare termină de evacuat supraviețuitorii.

4. Între timp, Yamamoto, care a interceptat cererea lui Aoki de a scufunda vasul, ordonă amânarea momentului scufundării înfluențat, fără îndoială, de propriul atașament față de portavionul căruia îi fusese căpitan. În același timp, Aoki se întoarce pe *Akagi* și se leagă de ancoră navei,

hotărât să se scufunde împreună cu nava, dar este convins în cele din urmă, să coboare și este evacuat de *Arashi* în ciuda avariiilor îngrozitoare provocate de incendiul și explozii, *Akagi* plutește întreaga noapte dintre 4 și 5 iunie, dar, la 4.50, Yamamoto dă în sfârșit ordinul de a scufunda pavul în negrită de foc. La puțin timp după 4.50, patru distrugătoare se apropie de portavion și își lansează torpilele. Chiar înainte de răsăritul soarelui, nava-amiral a flotei care atacase Pearl Harbor se scufundă ducându-cu sine în adâncuri 270 de membri ai echipajului.

SFÂRȘITULUI YORKTOWN

Nagumo i-a cedat acum comanda contraamiralului Abe Hiraoki de pe *Tone*, care i-a ordonat lui Yamaguchi să folosească *Hiryu*, în continuare neavariat, împotriva portavioanelor americane. La 10.58, primul din cele două valuri de atac a fost lansat de pe *Hiryu*, valul fiind format din 18 bombardiere în picaj escortate de șase Zero și conduse de reductibilul locotenent Kobayashi. Acestea erau îndrumate de rapoartele radio primite de la hidroavionul nr. 5 de pe *Chikuma*, care supraveghea discret Forța Operativă 17.

Cu puțin timp înainte de miezul zilei, când *Yorktown* se pregătea să își recupereze bombardierele în picaj și să își realimenteze avioanele de luptă, a fost depistat pe radar valul de atac al lui Kobayashi. O patrulă de avioane de luptă formată din 12 aparate era deja în aer. Alte 15 erau pe punte, fiind în curs de realimentare, când s-a dat ordinul ca și acestea să decoleze. Bombardierele în picaj au fost avertizate să se îndepărteze și portavionul s-a pregătit pentru atac. Toate pompele de combustibil au fost sigilate și sistemul de stingere a incendiilor cu acid carbonic a fost pregătit. Escortele portavionului *Yorktown* s-au apropiat și mai mult pentru a ajuta cu puterile lor de foc bateriile de pe portavion. Forța Operativă 16 a trimis 28 de avioane de vânătoare Wildcat să intercepteze avioanele japoneze care se apropiau.

Bombardierele în picaj Val, care se apropiau zburând la 3 300 de metri, au fost interceptate de aparatele Wildcat și zece dintre ele, inclusiv cel pilotat de Kobayashi, au fost doborâte. Barajul de artilerie de pe navele Forței Operative a mai doborât încă trei, dar cinci au scăpat. Suficiente pentru a provoca daune. S-au năpustit asupra lui *Yorktown* și trei dintre bombele lor și-au atins ținta. Prima a explodat pe puntea portavionului, făcând o gaură enormă și provocând incendii care s-au răspândit rapid spre etajele inferioare. Cea de-a doua a căzut prin coșul de fum și a explodat în sala motoarelor, lăsând doar un singur boiler funcțional și distrugând radarul, sistemele de comunicație și camera hărților de pe punte. Cea de-a treia a străpuns puntea și a explodat în adâncurile navei, dar sistemul

Portavionul *Yorktown* după atacul bombardierului în picaj al lui Kobayashi. Nava este moartă în apă și arde în urma loviturii primite în coș. Cu toate acestea în scurtă vreme echipajul va reuși să controleze toate incendiile și să readucă viteza la 19 noduri.

US Naval Historical Center

Imediat după atacul japonez cu bombardier în picaj asupra portavionului *Yorktown* soldații tratează răniții în zona „insulei”. În plan îndepărtat se observă nonturade tun de 27,9 mm numărul 4.

US Naval Historical Center

de acid carbonică fost folosit rapid și compartimentele au fost inundate selectiv pentru a preveni explozia rezervoarelor de combustibil și a muniției din apropiere.

Din moment ce acum nu-și mai putea comanda efectiv Forța Operativă, Fletcher și-a mutat stindardul pe cuirasatul *Astoria*. Deși *Yorktown* suferise avarii însemnate, a revenit rapid în acțiune. Până la 13.40, patru dintre motoarele îi funcționau din nou, incendiile fuseseră stinse și se putea deplasa cu o viteză de 20 de noduri. Fuseseră efectuate rapid reparații pe punte și avioanele de luptă au început să aterizeze și să se realimenteze, pregătindu-se pentru confruntarea cu cel de-al doilea val de pe *Hiryu*.

Între timp, avionul de recunoaștere „Judy”, care decolase cu mai multe ore înainte de pe *Soryu* pentru a urmări flota americană, aterizase la bordul lui *Hiryu* și Yamaguchi primise o veste extrem de proastă: se confrunta cu trei portavioane americane, nu cu două, așa cum crezuse. Prin urmare, s-a hotărât să lanseze imediat cel de-al doilea val de atac. Conducătorul acestuia era același locotenent Tomonaga care condusese și raidul asupra Midway, din aceeași zi. Tomonaga a acceptat fără nici o ezitare, deși știa că nu se va mai întoarce – nu avusese la dispoziție destul timp ca avariile de la rezervorul de combustibil de pe aripa stângă să fie reparate. Pierderile grele de avioane suferite de japonezi erau evidente: doar 16 avioane erau disponibile și, chiar și printre acestea, se numărau aparate de zbor de pe *Kaga* și *Akagi*. Zece bombardiere cu torpile și o escortă de șase Zero au fost lansate la 13.31. Deși îndrumat din nou de hidroavionul de pe *Chikuma*, grupul lui Tomonaga fusese informat că portavionul *Yorktown* era în flăcări și scotea coloane uriașe de fum, și se presupunea că era pe cale să se scufunde. Când au ajuns în preajma portavionului *Yorktown* și nu au văzut nici o urmă de avarie provocată de raidul anterior, au presupus că erau pe cale să atace *Hornet* sau *Enterprise*.

Radarul detectase grupul japonez la 14.30 și, încă o dată, punțile portavionului au fost rapid eliberate. Cele 12 Wildcat din patrula de luptă aeriană au interceptat forța care se apropia și, la fel ca și înainte, au reușit să doboare o parte dintre atacatori, lucru la care

A doua *chutai* (escadrilă) sub comandă locotenentului Hashimoto, lansând un atac asupra portavionului *Yorktown*. Se văd două avioane de atac tip 97, unul deasupra *Yorktown* și altul la pupa. Ambele și-au lansat încărcăturile de torpile. Dintre cele cinci avioane din *chutai* aparținând lui Hashimoto, două și-au atins ținta.

US Naval Historical Center

Grupul de atac al lui Tomonaga se repede asupra portavionului *Yorktown*. Această fotografie fost făcută de pe crucișătorul greu *Pensacola*. Cele patru avioane de atac pot fi văzute chiar deasupra exploziilor provocate de obuzele de 127 mm, în mijlocul imaginii. Din moment ce doar patru avioane de atac s-au apropiat de *Yorktown* din poziția navei *Pensacola* pe ecran, avionul din extremă stângă trebuie să fie un avion de vânătoare, fie japonez, fie american.

US Naval Historical Center

Un al doilea Val este dorât în timpul picajului și se prăbușește în mare, la babordul portavionului *Yorktown*. Bomba, care este cu detonare întârziată, lovește puntea de zbor în zona coșului de fum (B) și îl străpunge

(C) Cea de-a treia bombă pătrunde în hangar prin liftul numărul unu

(E) Cea de-a doua torpilă care lovește nava la 14.44 găurește rezervoarele de combustibil de la babord

(D) Prima torpilă care lovește nava la 14.43 găurește rezervoarele de combustibil de la babord

▶ EVENIMENTE

1. La 10.54, valul inițial de 18 D3A1, escortat de șase Zero, decolează de pe *Hiryu*. Cu puțin timp înainte de miezul zilei, radarul de pe *Yorktown* detectează unitățile inamice care se apropie la 65 de kilometri. Zece bombardiere în picaj sunt distruse de avioanele *Wildcat* de pe *Yorktown* lăsând opt avioane Val să înfrunte barajul antiaerian de artilerie grea venit de pe portavion și din partea escortelor sale. Șase supraviețuiesc și aruncă trei bombe. Cea de-a doua stingecinci dintre boilele portavionului, reducându-i viteza la doar 6 noduri. A treia lovitură este stinsă de echipele de pompieri.

2. La 20 de minute de la explozia celei de-a doua bombe, *Yorktown* nu se mai mișcă. *Fletcher* și transferă

stindardul pe cruciătorul greu *Astoria* la 13.13. Printr-un efort suprem și extrem de ingenios, *Yorktown* se mișcă din nou la 14.37 cu 19 noduri – la timp să se confrunte cu al doilea val de atac japonez. Lansate de *Hiryu* cu doar o oră mai înainte, acest val se compune din 10 bombardiere cu torpile *Kate* și din șase escorte Zero și este condus de redevabilul locotenent *Fomonaga*. La fel ca și înainte, radarul reușește să trimită avioanele *Wildcat* ale CAP spre nămicul care se apropie. Avioanele *F4F* sunt ocupate cu Zero-urile, iar aparatele *Kate* care au supraviețuit îndreaptă spre Forța Operativă 17 cu toată viteza, zburând la mică altitudine. Deși cinci sunt distruse de barajul antiaerian, patru reușesc să îl străbată și să îi lanseze torpile. *Yorktown* reușește să evite

cu succes două dintre ele printr-o serie de manevreabile, dar cade pradă următoarelor două. Consecințele sunt dramatice: rezervoarele de combustibil la babord sunt distruse și cărmăi se blochează. Aproape imediat încep să se incline la 26 de grade spre babord.

Apropiindu-se pe o traiectorie curbă, primul Val execută picajul, dar se dezintegrează lovit de bateriile antiaeriene de pe *Yorktown* și cade în apă în trei bucăți, dar bomba lovește puntea de zbor și explodează (A).

SCUFUNDARENAVEI YORKTOWN

Povestea portavionului *Yorktown*,
de la ora 10.50, 4 iunie,
la ora 5.00, 7 iunie 1942

Când *Yorktown* detectează cel de-al doilea val de atac care se apropie la ora 13.20, doar 10 aparate Wildcat se află la bord. Numai opt au suficient combustibil pentru luptă și sunt lansate imediat pentru a intercepta bombardierile cu torpile, împreună cu șase F4F din VF-3, care patrulă deja.

Legendă

Verde: Atac al bombardierelor în picaj D3A1 Val la ora 12.00

Roșu: Atac al bombardierelor înarmate cu torpile B5N2 Kate la ora 14.37.

3. Cum portavionul începe să ia apă, este în pericol să se răstoarne, așa că pe la ora 15.00 căpitanul Buckmaster dă ordin ca nava să fie abandonată. *Balch, Benham, Russel* și *Anderson* se apropie de *Yorktown* salvând aproximativ 270 de membri ai echipajului. Nava este abandonată. *Fletcher* și *Buckmaster* presupun că este doar o chestiune de timp până când aceasta se va scufunda.

4. Dar, în dimineața următoare, *Yorktown* încă mai plutește. Se ia decizia de a reveni la bordul său și urmează eforturi hotărâte de

a o salva. *Nimitz* trimite dragorul de mine *Vireo* și remorcherul *Navajo* și întărește patrula de antisubmarin din jurul navei. La 14.36, *Vireo* începe să remorcheze *Yorktown* spre Pearl Harbor, cu o viteză de 2 noduri. La bordul portavionului, echipa de recuperare încearcă să facă nava mai ușoară aruncând peste bord materialele în plus, operațiune care continuă până la lăsarea serii, deoarece nava nu are curent electric și lumini.

5. La 4.10, în zorii zilei de 6 iunie, submarinul japonez I-168 detectează

Yorktown care era înconjurată de șase distrugătoare. Torpilele pot fi lansate abia la 13.31. Prima lovește distrugătorul *Hamman* care se scufundă aproape imediat. Două torpile trec pe sub chila acestuia și lovesc *Yorktown* în părți vitale, dar portavionul refuză să moară.

6. În mod ironic, apa care intră acum la tribordul lui *Yorktown* nu înnebzează nava și *Buckmaster* este optimist. Portavionul rezistă întreaga noapte, dar devine evident că soarta sa este pecetluită. *Yorktown* se scufundă răsunător la ora 4.58, pe 7 iunie.

«Încercările de a recupera portavionul *Yorktown* și de a-l remorca până la Pearl Harbor au fost abandonate în ziua de 6 iunie, când portavionul a fost lovit de submarinul japonez *I-168*. Nimerit de doi „pești”, a devenit curând împedecă portavionului mai putea fi salvat. În cele două fotografii din centrul se vede cum *Yorktown* se înclină mult spre babord, înconjurată de distrugătoare în protecție. Jos navase înclină tot mai mult, așa că echipele de recuperare primesc ordinul de a o abandona. Se vede că acestea coboară pe la tribord, de unde vor fi preluate de un distrugător. Cruceade pecarenă marchează locul probabil în care a nimerit torpila de pe *I-168*.

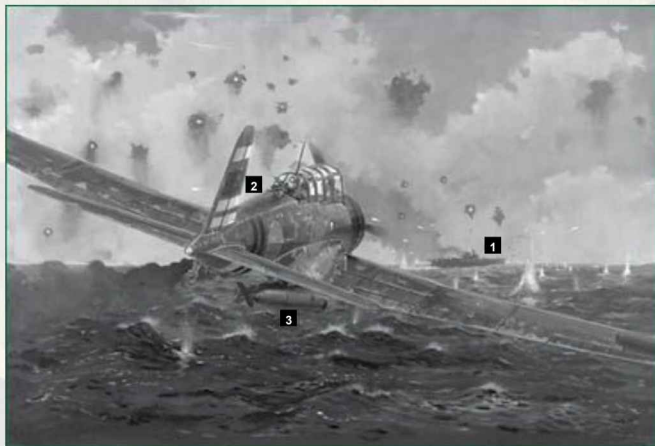
via Robert C. Stern

au contribuit și bateriile antiaeriene. Deși s-au pierdut cinci bombardiere și trei avioane de luptă, atacatorii au continuat să se apropie de *Yorktown*. Conduse de Tomonaga, cele cinci aparate de zbor și-au lansat torpilele. După ce și-a lansat torpila, știind că nu se putea întoarce, conducătorul atacului Midway și-a prăbușit intenționat avionul pe puntea de zbor a lui *Yorktown*. Două torpile au lovit apoi babordul portavionului, la mai puțin de 20 de metri una de alta, provocând o serie de explozii și de incendii. Portavionul a fost zguduit de impactul dublu și s-a oprit. Temându-se că s-ar putea răsturna, căpitanul Buckmaster a dat ordinul de a abandona nava la 15.00 și aproximativ 2 270 de membri ai echipajului au fost salvați. Deși *Yorktown* a fost abandonat, a rămas pe linia de plutire și a fost păzit pe parcursul nopții de distrugătorul *Hughes*. În dimineața următoare era încă acolo. Acest vas remarcabil refuza să moară. *Yorktown* nu s-a scufundat și mai plutea și în dimineața următoare. Căpitanul său ajunsese să creadă că era încă posibil să îl recupereze.

Până la miezul zilei de 5 iunie, o echipă de recuperare fusese trimisă la bordul *Yorktown*. Se făcuseră progrese considerabile când s-a petrecut dezastrul. Mai devreme în aceeași dimineață, *Yorktown* fusese detectat de unul dintre hidroavioanele de pe *Chikuma* și Yamamoto dăduse ordin ca submarinul *I-168*, poziționat lângă insula Midway, unde dusesse la bun sfârșit un bombardament de noapte la primele ore ale zilei de 5 iunie, să „localizeze și să distrugă portavionul american”. La puțin timp după 13.00, pe 6 iunie, submarinul a străpuns escorta de cinci distrugătoare din jurul portavionului și a tras patru torpile. Distrugătorul *Hamman*, care era legat

ATACUL DIN 4 Iunie ASUPRA YORKTOWN-ULUI AVIOANE TORPILOR BEPEHIRYU

Cel de al doilea atac de pe *Hiryu* din ziua de 4 iunie împotriva forței de portavioane americane a fost realizat de Unitatea de Atac Portavioane comandată de locotenentul Tomonaga. Când această forță de atac i-a zărit pentru prima dată pe americani la ora 14.30, nu și-a dat seamă că era vorba de *Yorktown*, care fusese avariat anterior (1). Membrii echipajului de la bordul portavionului american stinseseră incendiile și restabiliseră viteza la 19 noduri, după avariile suferite din partea bombardierelor de la portavionul *Hiryu*. Tomonaga a luat hotărârea de a efectua un atac imediat asupra portavionului aparent neafectat. Și-a împărțit cele zece avioane de atac în două grupuri: unul, sub comanda lui Tomonaga însuși, trebuia să atace portavionul dinspre pupa babord, în timp ce al doilea grup o lua spre nord, pentru a ataca nava dinspre prora tribord. Grupul lui Tomonaga a început să planeze încet pentru a câștiga viteză. La peste 16 kilometri de portavionul american, pilotul de pe flancul lui Tomonaga a fost doborât de avioane Wildcat. Cele patru avioane rămase

au continuat să se apropie de țintă și au observat că portavionul își schimbase cursul spre sud-est, pentru a se îndrepta cu pupa în direcția avioanelor japoneze. Fără ca Tomonaga să știe, vasul se întorcea în vânt și pentru a lansa cele zece aparate Wildcat de pe punte. Ca răspuns, Tomonaga și-a împărțit mica forță pentru a obține un unghi mai bun de atac. Două avioane au primit ordin de a se muta spre stânga pentru a ataca vasul dinspre babord, în timp ce Tomonaga (2) și unul dintre avioanele de atac au încolțit vasul dinspre tribord. Primul dintre avioanele de vânatoare care au decolat de pe puntea lui *Yorktown* era pilotat de locotenentul-comandant Thach. Acesta a îndreptat imediat spre avionul lui Tomonaga, l-a angajat rapid în luptă și l-a incendiat. Talentul deosebit de pilot al lui Tomonaga i-a permis să păstreze echilibrul avionului în flăcări până ce a reușit să lanseze cum trebuie torpila (3). Cu toate acestea, a ratat și Tomonaga să prăbușească la pupa lui *Yorktown*. Sacrificiul lui nu a fost în zadar, din moment ce atacul grupului lui Tomonaga a pregătit perfect atacul celui de al doilea grup de avioane. Două torpile lansate de acest grup și-au atins ținta ducând, în cele din urmă, la scufundarea navei *Yorktown*.

de portavion, a fost rupt în două de o torpilă și s-a scufundat imediat. În mod tragic, scufundarea rapidă a acestuia a detonat muniția de mare adâncime, omorând mulți marinari care erau în apă. Două torpile au lovit *Yorktown*, provocând daune care i-au dat de înțeles lui Buckmaster că portavionul nu mai putea fi salvat. Cu toate acestea, *Yorktown* a rezistat eroic până la 6.00, în dimineața următoare, când s-a scufundat în cele din urmă.

Chiar când supraviețuitorii valului de atac de pe *Hiryu* se întorceau la bord, unul din cele zece avioane de recunoaștere trimise de Fletcher mai devreme a zărit, în sfârșit, portavionul japonez. Locotenentul Wallace Short l-a descoperit împreună cu escorta la aproximativ 180 de kilometri nord-vest de *Yorktown*.

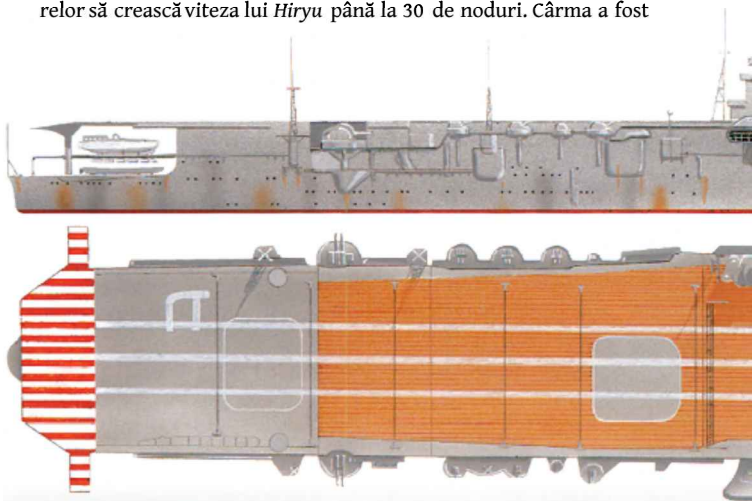
Când Spruance a primit vestea la bordul navei *Enterprise*, a luat decizia de a lansa un atac total asupra lui *Hiryu*. La 15.30, *Enterprise* a trimis o forță compusă din 24 de avioane *Dauntless*, iar *Hornet* a lansat alte 16. Cele câteva aparate *Wildcat* care supraviețuiseră operațiunilor de luptă din acea zi au rămas să apere portavionul, așa că bombardierele în picaj s-au îndreptat spre prada lor fără să beneficieze de acoperire din partea avioanelor de vânătoare.

La 16.30, rămășițele celui de-al doilea grup de atac fuseseră deja recuperate de *Hiryu*. Doar trei Zero și cinci Kate se întorseseră, dar piloții de pe bombardierele cu torpile erau convinși că, în loc de *Yorktown*, distruseseră cu succes un al doilea portavion american. Yamaguchi credea acum că lupta devenise de unu-la-unu și că încă mai era posibil să transforme cenușa dezastrului din acea dimineață într-o victorie. Prin urmare, a ordonat pregătirea unui al treilea val de atac. Avioanele disponibile erau doar o umbră palidă a forței aeriene de care dispusese *Hiryu* și a puterii Primei Flote Aeriene, care atacase Midway abia cu douăsprezece ore mai devreme. Doar patru Kate, cinci Val și șase Zero din patrula aeriană de avioane de luptă, pilotate de echipaje epuizate, mai erau disponibile. Cu toate acestea, s-a dat ordin să fie realimentate și reînarmate pentru un atac la apus. Pe puntea lui *Hiryu* a început o activitate febrilă; furtunurile de combustibil, bombele, torpilele și muniția au fost pregătite pentru a reînarma și a echipa forța slăbită de atac. Între timp, piloții

au luat masa – plăcinte calde de orez – înainte de lansarea prevăzută pentru ora 18.00. În timp ce piloții japonezi luau masa, primele bombardiere Dauntless își începeau atacurile din picaj împotriva ultimului portavion al lui Nagumo.

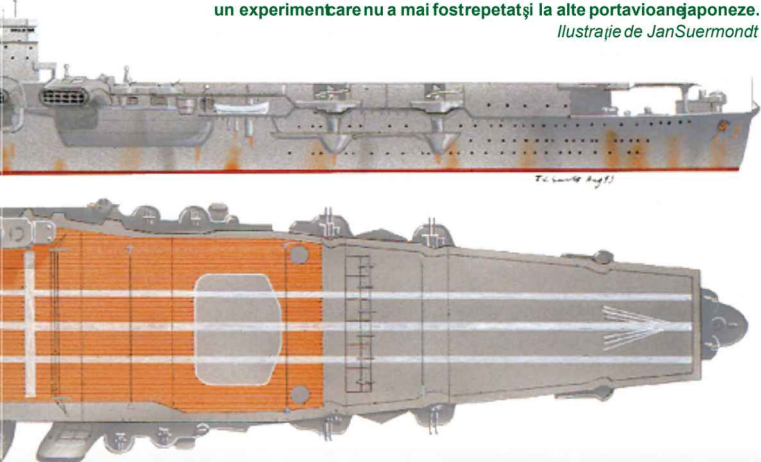
MOARTEA LUI HIRYU

Deși în aer se afla în continuare o patrulă redusă ca număr de avioane de luptă, aparatele Zero nu au detectat bombardierele în picaj care se apropiau. Când primele 13 SBD și-au început atacul în picaj, au luat înamicul complet prin surprindere. Venind cu soarele în spate, așa cum o făcuseră și împotriva celorlalte portavioane mai devreme în aceeași zi, au prins pe nepregătite *Hiryu* și navele de escortă, care nu au reușit să inițieze decât un baraj anti-aerian parțial, înainte ca primele bombe să lovească. De pe punte s-a dat ordin mecanicilor din sala motoarelor să crească viteza lui *Hiryu* până la 30 de noduri. Cârma a fost

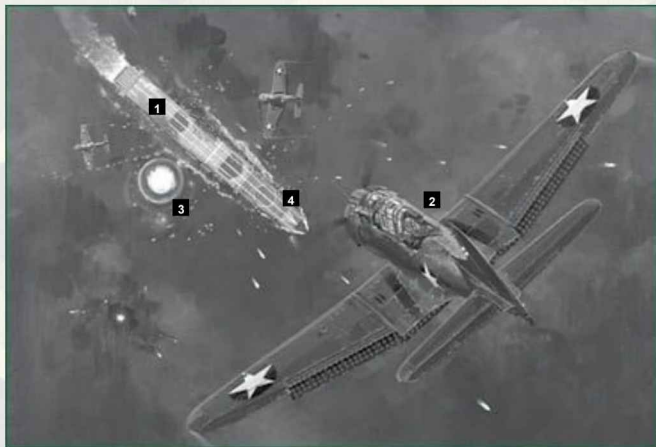
întoarsă la limită spre dreapta. Din SBD-urile în picaj se vedea că nava încearcă să descrie un cerc complet, însă degeaba. Deși trei bombe au fost evitate, Nemesis a făcut ca bomba a patra să nimerească, urmată imediat de alte trei bombe. Două au lovit în mijlocul navei și celelalte două în prora „insulei”. Prima a smuls liftul anterior, zdrobindu-l de centrul de comandă al punții de zbor, și toată puntea prora a devenit un vid mistuit de flăcări. La fel ca și înainte, bombele au ajuns până în hangare, făcând ca bombele aruncate neglijent unele peste altele să explodeze și rezervoarele de combustibil să erupă în flăcări. Mulți piloți muriseră deja pe puntea de zbor. O mare parte din echipajul care supraviețuise exploziilor inițiale a pierit din cauza fumului emanat de combustibilul în flăcări. Și grupul restrâns de asalt, care se zărea pe puntea din spate a portavionului, a explodat, vărsându-și combustibilul în flăcări și omorând alți membri ai echipajului.

Hiryu. La fel ca și Akagi particularitatea definitorie a portavionului Hiryu era că puntea de comandă („insulă”) a operațiunilor aeriene era la babord, un experiment care nu a mai fost repetat și la alte portavioane japoneze.
Ilustrație de Jan Suermondt

ATACULASUPRĂPORTAVIONULUI JAPONEZHIRYUÎN DUPĂ-AMIAZA DE 4IUNIE

Hiryu (1) a fost ultimul portavion al Kido Butai 1 care a fost bombardat pe 4 iunie. Distrugerea i-a venit din partea forței combinate a bombardierelor în picaj de pe *Enterprise* și *Yorktown* (2). Cu toate acestea, pe 4 iunie, din nou, bombardierele în picaj americane vor beneficia de pe urma factorului surpriză. Americanii au fost detectați abia la ora 17.01, cu doar câteva minute înainte de a fi gata să își înceapă atacurile în picaj asupra *Hiryu*. Înainte ca americanii să ajungă în vecinătatea imediată a lui *Hiryu*, vasul efectua deja o întoarcere la babord. După ce i-a zărit pe americani, căpitanul Kaku a continuat manevra dificilă pentru a-și aduce prora în direcția avioanelor aflate în atac. Tunurile antiaeriene de pe *Hiryu* s-au ridicat rapid pentru a combate noua amenințare și au început să tragă cu

furie. În plus, patrula de lupte aeriene de pe *Hiryu*, formată din 13 avioane de vânătoare Zero, a atacat în disperare bombardierele în picaj ale americanilor în timp ce planau spre țintele lor. Toate aceste măsuri au făcut din *Hiryu* cea mai dificilă țintă pe care o atacaseră avioanele Dauntless în aceeași. Primele câteva bombe au ratat ținta, după cum se vede și în imagine (3). În cele din urmă, priceperea piloților americani se va traduce într-un succes împotriva *Hiryu*. Patru bombe de 450 de kilograme au lovit partea dinspre prora a punții de zbor a *Hiryu*, bombe care au căzut ciorchine în jurul marelui Soare Răsare (4) pictat pe această parte a punții de zbor și pe care piloții americani îl folosiseră drept țintă. Aceste lovituri au declanșat incendii violente pe ultimul portavion al Kido Butai 1 și au dus la pierderea navei a doua zi dimineață. Odată cu distrugerea ei, bătălia de la Midway practic s-a încheiat.

Considerând că *Hiryu* primise deja lovitura fatală, celelalte aparate SBD și-au îndreptat atenția spre navele de escortă. *Haruna*, *Tone* și *Chikuma* au fost atacate, dar nici una nu a fost lovită. După plecarea avioanelor americane, au încercat să stingă incendiile de pe portavion. Avariile erau însă atât de extinse, încât echipamentele de stingere a incendiilor fuseseră distruse, așa că marinarii care supraviețuiseră au început să folosească găleți trase cu sfori, umplute cu apă de mare, într-o încercare disperată de a controla flăcările. Patru distrugătoare s-au apropiat stopind portavionul cu apă de mare, dar totul a fost în zadar. Motoarele, care își menținuseră viteza o vreme după atac, s-au oprit, în sfârșit, când flăcările au ajuns la etajele inferioare, omorând majoritatea inginerilor. Căldura a topit plăcile din cală și portavionul a început să ia apă și s-a înclinat la 15 grade.

O explozie de proporții, la 1.58, care a revigorat incendiile, l-a făcut în sfârșit pe amiralul Yamaguchi să ia hotărârea de a abandona nava. Echipajului i s-a ordonat să se adune la 2.50. Cam o jumătate dintre cei 1 500 de marinari supraviețuiseră. În timp ce ofițerii și echipajul erau transferați pe cuirasatele de lângă *Hiryu*, amiralul Yamaguchi și căpitanul Kaku au rămas la bordul vasului lovit, declarând că intenționează să se scufunde odată cu nava. Ei s-au legat de cârmă, așteptându-și sfârșitul. La ordinul căpitanului Abe, distrugătorul *Makigumo* a lansat mai multe torpile spre epava în flăcări. Ideea era că exploziile aveau să scufunde inevitabil portavionul, dar, la fel ca *Yorktown*, și *Hiryu* refuza să moară. S-a scufundat, în sfârșit, în jur de 8.20, ducând cu sine 416 membri ai echipajului, printre care căpitanul și amiralul Yamaguchi. Ultimul portavion din flota mândră și victorioasă a lui Nagumo fusese înghițit de adâncuri.

Operațiuneami anulată

Deși Yamamoto și ofițerii lui au primit mesajele trimise de pe hidroavionul de pe *Tone* toată dimineața, singurul mesaj primit de la Nagumo însuși a venit la puțin timp după 8.35. Acesta anunța descoperirea unui portavion și a altor nave, poziția lor și hotărârea de a se

îndreptaspre ele. Deși planul de operațiuni nu prevedea asemenea eventualitate, Yamamoto și ofițerii lui nu s-au neliniștit, convinși că Nagumo poate rezolva satisfăcător situația.

Prin urmare, când s-a primit, la 10.50, un mesaj de la amiralul Abe care spunea: „Incendii la bordul *Kaga*, *Soryu* și *Akagi* din cauza atacurilor realizate de avioane inamice de pe portavioane și de la sol“, șocul a fost profund și traumatic. Se spune că Yamamoto a scos un geamăt adânc și că dispoziția ofițerilor s-a schimbat, trecând rapid de la optimism la disperare. Singura veste bună a fost că Abe a raportat că *Hiryu* era întreg și că pornise contra atacul.

Evaluându-și opțiunile în aceste circumstanțe dramatice, Yamamoto a luat o decizie despre care credea că le va oferi japonezilor șansa de a salva situația. La 12.20, a trimis un semnal ordonând ca a Doua Flotă a lui Kondo să facă joncțiunea cu Corpul Principal al lui Yamamoto la nord-vest de Midway, la 12.00 în ziua următoare. Operațiunea AL a fost suspendată și lui Kakuta i s-a ordonat să-și trimită imediat cele două portavioane spre sud pentru a i se alătura lui Yamamoto. În curând însă, Yamamoto a înțeles că *Ryujo* și *Junyo* nu vor putea ajunge înainte de după-amiaza zilei de 6 iunie. În acele momente, mai credea încă în posibilitatea de a copleși numeric inamicul într-o bătălie de noapte.

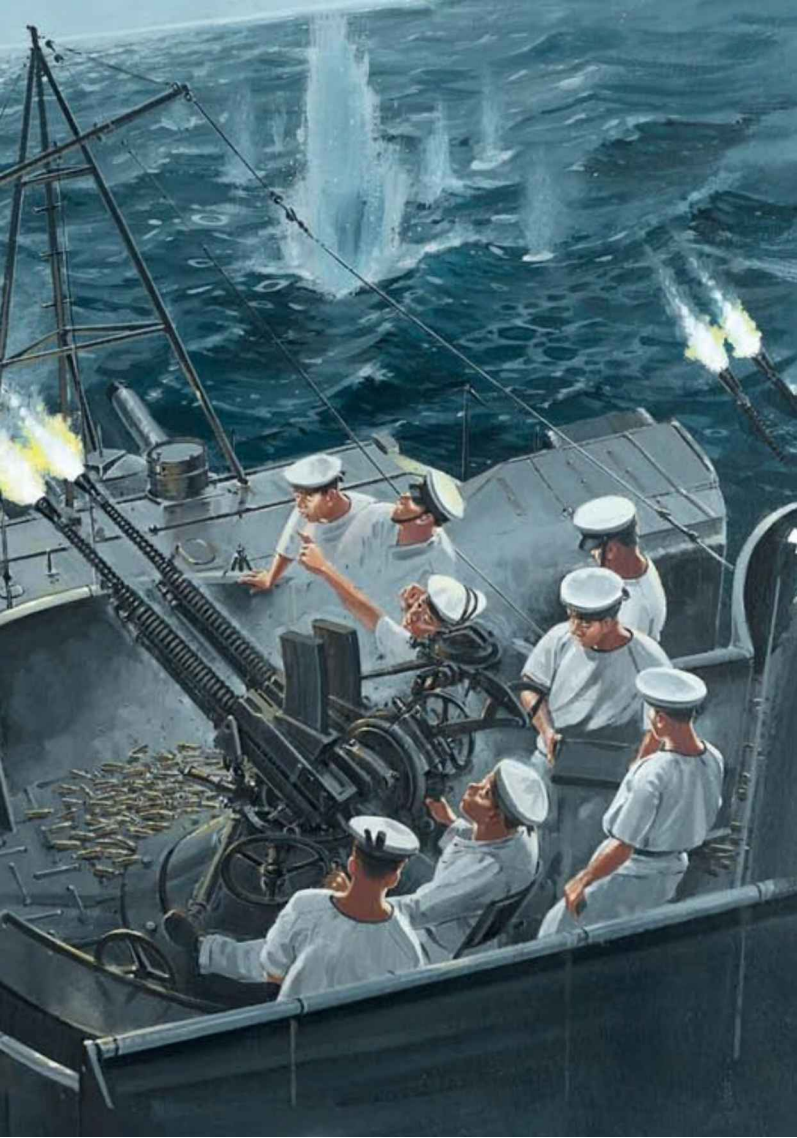
În continuare, lui Kondo i s-a ordonat să detașeze cele patru cuirasate grele ale lui Kurita din Corpul Principal și să le trimită spre Midway pentru a continua bombardamentele de noapte inițiate de submarinul *I-168*, la puțin timp după miezul nopții, pe 5 iunie. De-a lungul zilei însă, veștile primite de Yamamoto au devenit din ce în ce mai îngrijorătoare. Imediat după 17.00, a aflat că pierduse și *Hiryu*, cheia de boltă a noului său plan. Deși informațiile legate de dimensiunile forței americane erau confuze, se știa acum că americanii aveau cel puțin trei portavioane. La 19.15, când i s-a spus că Spruance se retragea cu Forța Operativă 16 spre est, Yamamoto a știut că nu avea șanse să îl prindă din urmă pentru o bătălie de noapte. La 21.30, Nagumo a trimis mesaje spunând că, în esență, nu putea participa, alături de Corpul Principal, la un atac de noapte. Considerându-l „prea conservator“, Yamamoto l-a înlocuit pe Nagumo cu Kondo la 0.55.

Cu fiecare oră care trecea devenea din ce în ce mai limpede că forța americană se îndepărta de japonezi cu o viteză prea mare pentru a mai fi prinsă din urmă în aceeași noapte. În plus, cuirasatele lui Kurita nu puteau începe să bombardeze Midway înainte de 3.00. Împreună cu navele de luptă ale lui Kondo urmau să fie expuse, apoi, atacurile aeriene nu doar de pe Midway, ci și de pe portavioanele SUA care erau așteptate în zori, la 4.00. Călcându-și pe inimă, Yamamoto a trimis mesaj tuturor navelor anulând Operațiunea MI și ordonând retragerea generală la 2.55, pe 5 iunie. Forța principală a lui Kondo s-a reunit cu Corpul Principal pe la 7.00, la o distanță de aproximativ 600 de kilometri nord-vest de Midway, iar, la miezul zilei, rămășițele flotei odinioară atât de mândre a lui Nagumo li s-au alăturat. Când flota japoneză, încă puternică, s-a întors spre vest și a început să se îndrepte spre casă, agonia Flotei Combinate încă nu se terminase.

5 Iunie: DISPARIȚIA NAVELOR MIKUMA ȘI MOGAMI

Departa, la sud-vest de poziția ocupată de Corpul Principal al lui Yamamoto, Divizia 7 de Cuirasate a lui Kurita era la doar 150 de kilometri de Midway când a fost lovită de dezastru, la începutul zilei de 5 iunie. Cele patru cuirasate erau într-o singură coloană când, pe la ora 1.18, detectarea unui submarin SUA l-a făcut pe Kurita să ordone o întoarcere de urgență la 45 de grade. În mijlocul confuziei, *Mogami* s-a lovit de *Mikuma* la babord. Ambele vase au suferit avarii grave. Carena lui *Mogami* s-a îndoit până la turela nr. 1, iar rezervoarele de combustibil de la babordul *Mikuma* au fost găurite. Lăsând distrugătoarele *Asashio* și *Arashio* să escorteze cele două cuirasate, Kurita s-a grăbit să se întâlnească cu Yamamoto. Deși *Mogami* putea încă să se deplaseze cu o viteză de 12 noduri, *Mikuma* lăsa în urmă o dâră lată de combustibil. Urmărind-o, un PBY a localizat cele patru vase, la scurt timp după 6.30. Între 8.05 și 8.28, cuirasatele au fost atacate de avioane Dauntless, Vindicator și B-17 de pe Midway. Nici o

ATACUL AERIAN AMERICAN DIN 6 Iunie ÎMPOTRIVA CRUCIȘĂTORULUI GREU JAPONEZ MIKUMA

După coliziunea cu nava-soră *Mogami* în dimineața zilei de 5 iunie, avariile crucișătorului greu *Mikuma* (1) erau destul de ușoare. Aflând că *Mogami*, mult mai grav avariat, era în starea să dezvolte o viteză de doar 12 noduri, cele două crucișătoare, escortate de două distrugătoare, s-au îndreptat spre vest pentru a părăsi zona bătăliei. Această scenă redă primele atacuri aeriene americane asupra crucișătoarelor. La 6.30, un PBY din Midway a zărit mica forță japoneză. Cele două crucișătoare au fost raportate ca fiind „nave de luptă” și, ca răspuns, ceea ce mai rămăsese din escadrila VMSB-241 de pușcași marini a fost trimis din Midway pentru a ataca această întărită extrem de promițătoare. În atac au fost incluse

12 bombardiere în picaj – șase *Dauntless* și șase din mai vechile *SB2U Vindicator*. Cele șase *Dauntless* au atacat *Mogami*, dar, având de înfruntat focul puternic al antiaerienei, nu au fost atinse ținte. Cele șase *Vindicator* comandate de căpitanul Richard Fleming au pornit după *Mikuma*. Fleming a luat decizia de a executa un atac de bombardament în planare de la circa 1 200 de metri. Din nou, focul antiaerienei a fost puternic, iar avionul lui Fleming a fost lovit. După cum se vede în imagine, s-a prăbușit în mare, fără să se înregistreze supraviețuitori (2). În ciuda legendelor vehiculate, avionul lui Fleming nu s-a prăbușit în turela nr. 4 a navei *Mikuma*. Nici unul dintre aparatele *Vindicator* nu și-a atins ținta, iar atacul ulterior, din aceeași zi, cu *B-17* nu a avut nici el succes. Cu toate acestea, norocul celor două crucișătoare s-a sfârșit a doua zi, când aparatele *Dauntless* aparținând Marinei SUA le-au atacat.

bombă nu și-a nimerit ținta, dar un Vindicator atins de barajul anti-aerian s-a lovit de turela de la pupa de pe *Mikuma*, iar incendiul care a urmat s-a răspândit în sala motoarelor. Viteza navei *Mikuma* era acum redusă la cea a *Mogami*.

În ziua următoare, atât *Hornet*, cât și *Enterprise* au lansat atacuri asupra celor două cuirasate. În trei atacuri desfășurate până la ora 14.45, *Mogami* a suferit daune grave și a fost lovit de cel puțin șase bombe de pe aparatele SBD. Pe 14 iunie însă, a reușit să ajungă la Truk. Nava geamănă a suferit stricăciuni atât de grave în atacuri, încât căpitanul a ordonat abandonarea vasului chiar înainte de al treilea atac. Ardea dintr-un capăt în celălalt și *Arashio* s-a apropiat greu ca să salveze supraviețuitorii, din cauza căldurii intense. O ultimă bombă lansată de pe un SBD i-a detonat torpilele și *Mikuma* a fost abandonată și s-a scufundat după apus, pe 6 iunie. Aproape 300 de membri ai echipajului au fost uciși. Sfârșitul acestei nave a marcat finalul bătăliei de la Midway.

URMĂRI

Fără îndoială că, atunci când a aflat că *Hiryu* fusese distrus, amiralul Yamamoto a știut imediat că nu pierduse doar bătălia. Midway a marcat momentul în care Japonia a pierdut războiul și, din acest motiv, a reprezentat conflictul naval decisiv din Pacific. Cele patru portavioane din Prima Flotă Aeriană a lui Nagumo erau instrumentul ofensiv principal al Japoniei în încercarea de a domina Pacificul. Odată cu distrugerea lor, superioritatea japoneză ca forță aeriană navală – cheia executării cu succes a războiului ofensiv în vastul teatru de război din Pacific – a fost eliminată. Dintr-o singură lovitură, Nimitz îi răpise Japoniei inițiativa ofensivă, care urma să fie păstrată de SUA până la sfârșitul războiului. Dacă înainte de Midway strategia navală japoneză să bazase pe *shinko sakusen*, operațiuni ofensive, după Midway aceasta a fost caracterizată de *yogeki sakusen* – operațiuni defensive.

Rezultatul înfrângerii catastrofale de la Midway a fost eliminarea unor factori de neînlocuit din capacitatea ofensivă a japonezilor. Piloții experimentați care pieriseră pe portavioane nu puteau fi înlocuiți din cauza programului deficitar de antrenament al noilor echipaje aeriene, pe care Japonia îl moștenise dinainte de război. Nici șantierele navale japoneze nu puteau spera să înlocuiască cele patru portavioane pierdute. La începutul conflictului din Pacific, acestea încă nu adoptaseră tehnicile de producție în masă folosite cu succes în SUA. Un indiciu al diferenței de filosofie dintre șantierele americane și japoneze în construcția de portavioane poate fi obținut din comparația cifrelor de producție pentru acest tip de navă de luptă în cei doi ani și jumătate care vor trece de la momentul Pearl Harbor până în iunie 1944.

Statele Unite au construit 18 portavioane formidabile de clasă Essex și 99 de portavioane de escortă, în timp ce Japonia a construit

doar 12 portavioane de toate tipurile. În plus, această superioritate nu era doar numerică, ci și calitativă. Navele SUA erau mai bine construite și aveau la bord echipamente tehnice superioare. Acest lucru se vedea deja la Midway. Aproape toate vasele SUA care au luat parte la bătălie erau echipate cu radare, în timp ce, în Flota Combinată, acest echipament vital fusese instalat experimental doar pe navele de luptă *Ise* și *Hyuga*, care erau implicate în atacul împotriva Insulelor Aleutine și, deci, nu puteau fi folosite eficient. În lunile și anii de după Midway, distrugerea continuă a Flotei Combinate, odinioară atât de mândre și de puternice, de către flota SUA a eliminat complet ideea păguboasă că *Nihon Seishin* era superior avantajelor tehnologice și materiale ale Statelor Unite.

Pentru *Rengo Kantai* agoniada la Midway nu s-a încheiat cu pierderea portavioanelor.

Din cauza unei coliziuni cu navele americane *Mogami* în primele ore ale zilei de 5 iunie, cuirasatul greu *Mikuma* din flota amiralului Kurita, care purta nefericitul nume de Forță de Bombardament Midway, a fost grav avariat. Ambele vase au fost atacate în mod repetat din aer, pe tot parcursul zilei. În imagine, cuirasatul *Mikuma* după ce a fost lovit de aparate SBD de pe portavionul *Enterprise*

Arhivele Naționale ale SUA

Mikuma, cu câteva ore înainte să se scufunde rămașițele unui bombardier în picaj Vindicator se pot vedea prăbușite peste turela nr. 4. Tuburile pentru torpile atârna peste bord. **Mikuma**-a scufundat în cele din urmă, pe 6 iunie după apus.

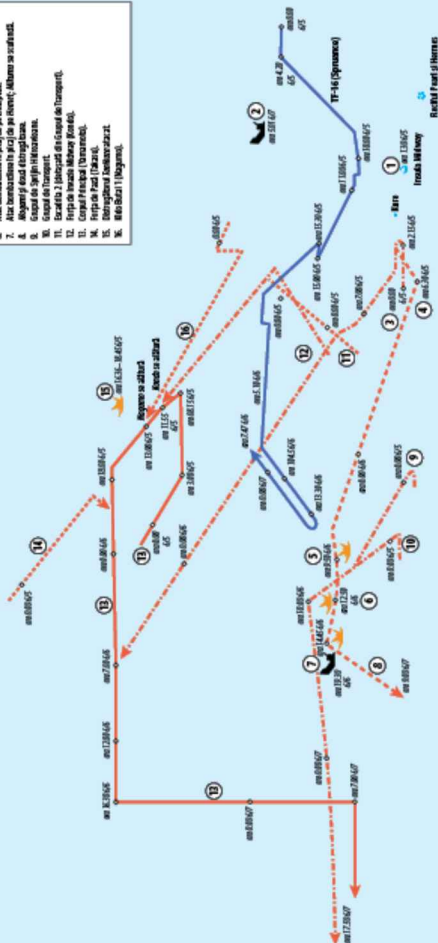
Arhivele Naționale ale SUA

Victoria americană de la Midway a fost dovada remarcabilă a curajului, spiritului de sacrificiu, prevederii și expertizei tehnice ale Marinei SUA. Profesorul Samuel Morison a accentuat această idee când a numit Midway o „victorie a serviciilor de informații”. Descifrarea codului japonez JN-25 i-a oferit lui Nimitz o remarcabilă imagine de ansamblu asupra intențiilor inamicului, dar multe lucruri ar fi putut da greș de la planificare până la victorie. Nici americanii nu au fost fără cusur în timpul bătăliei, dar analiza finală a dat la iveală faptul că aceste greșeli au fost mult mai puține și mai puțin grave decât cele ale japonezilor.

Dar dacă Midway ar fi fost, într-adevăr, *acel kantai kessen* pe care Yamamoto și-l dorea? Este aproape sigur că amiralul ar fi fost profund dezamăgit în așteptările sale de a obține beneficii imense pentru Japonia după o asemenea victorie. În acest sens, ar fi înțeles că

Fazade urmărire 5-6 iunie

1. Submarinul 1-157 la Midway.
2. Perioada de scufundare.
3. Capul de Jgheab (Zaia).
4. Alagare, Alagare și două distrugătoare.
5. Alagare, Alagare și două distrugătoare.
6. Alagare, Alagare și două distrugătoare.
7. Alagare, Alagare și două distrugătoare.
8. Alagare, Alagare și două distrugătoare.
9. Alagare, Alagare și două distrugătoare.
10. Capul de Jgheab (Zaia).
11. Escadronul 1 (distrugătoare de transport).
12. Capul de Jgheab (Zaia).
13. Capul de Jgheab (Zaia).
14. Distrugătoare de transport.
15. Distrugătoare de transport.
16. Distrugătoare de transport.

OCEANUL PACIFIC

victoria nu era „decisivă” fiindcă, oricâte daune materiale ar fi provocat Japonia Flotei Pacificului SUA, acestea nu ar fi fost niciodată suficiente cât să forțeze Statele Unite să negocieze pacea. Aceasta ar fi putut fi singura consecință tangibilă care ar fi transformat Midway într-o victorie „decisivă” pentru Japonia. Speranțele lui Yamamoto de victorie la Midway erau cu totul nefondate. Se poate spune chiar că până și simplul fapt că Yamamoto avea asemenea speranțe ne arată că nu înțelegea absolut deloc psihologia acestei națiuni pe care credea că o cunoaște atât de bine.

Incapacitatea lui Yamamoto de a înțelege că nici o victorie pur militară la Midway nu ar fi adus vreun beneficiu politic de durată Japoniei este simptomatică pentru eșecul intelectual care a marcat întreaga strategie de război a Flotei Combinată. Văzând „victoria” ca pe o chestiune având legătură cu teritoriile cucerite, resurse capturate și bătălii câștigate, japonezii nu înțelegeau natura războiului pe care îl începuseră. Yamamoto aruncase zarurile care hotărâau natura conflictului din Pacific atunci când atacase Pearl Harbor. Imaginile cu navele de război distruse și echipajele ucise de avioanele sale de luptă, pe 7 decembrie 1941, reușiseră să unească poporul american, cu opțiuni politice atât de diverse, și să îl convingă de nevoia de a-i vedea pe cei care provocaseră acel atac anihilați cu totul, indiferent de costuri. Aceasta era ideea. Japonia inițiasse, fără să vrea, un „război total” cu o supraputere care nu doar că posedă resursele și experiența de a purta un asemenea război, ci era și animată, dincolo de orice altceva, de convingerea morală și de certitudinea că își va folosi resursele naționale pentru a duce acest conflict la bun sfârșit. Dacă japonezii ar fi triumfat la Midway, americanii ar fi avut nevoie, cu siguranță, de mai mult timp pentru a realiza același lucru pe care îl vor reuși în august 1945. Costul în resurse și vieți omenești ar fi fost mult mai mare, dar rezultatul ar fi fost același – anihilarea inevitabilă și totală a Imperiului Japonez.

BIBLIOGRAFIE

- Agawa, H. *The Reluctant Amiral*, Kodansha International Ltd., 1979
Calvocoressi, P., Wint, G. și Pritchard, J. *Total War: The Causes and Courses of the Second World War*, vol. II, Penguin Books, 1989
Dull, P. S. *A Battle History of the Imperial Japanese Navy*, US Naval Institute Press, 1978
Fuchida, M. și Okumiya, M. *Midway*, US Naval Institute Press, 1955, retipărire 1992
Howarth, S. *Morning Glory*, Hamish Hamilton, 1983
Ienaga, S. *The Pacific War, 1931–1945*, Pantheon Books, 1968
Okumiya, M., Horikoshi, J. *Zero*, Cassell, 1957
Prange, G. *At Dawn We Slept*, McGraw Hill, 1981
– *Miracle at Midway*, McGraw Hill, 1982
Ugaki, M. (editori D.M. Goldstein și K.V. Dillon) *Fading Victory. The Diary of Amiral Ugaki*, University of Pittsburgh Press, 1991
Van Der Vat, D. *The Pacific Campaign*, Hodder & Stoughton, 1991
Wilmot, H.P. *Empire in the Balance*, US Naval Institute Press, 1982

REFERINȚE GENERALE

- Keegan, J. (editori) *The Times Atlas of the Second World War*, Times Books, 1989
Pitt, B. *Purnell's History of the Second World War*, Macdonald Phoebus/BPC Publishing Ltd., 1966